

Medlemmene i kontrollutvalget i Harstad kommune
Ordføreren
KomRev NORD v/oppdragsansvarlig revisor
KomRev NORD v/oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor
Kommunedirektøren

Deres ref.:
Vår ref.: 61/21/412.5.1/TK

Saksbeh.: Tage Karlsen
E-postadr.: tage@k-sek.no

Telefon: 480 38383
Dato: 23.11.2021

INNKALLING TIL MØTE I KONTROLLUTVALGET I HARSTAD KOMMUNE

I henhold til møteplanen innkalles det herved til møte i utvalget.

Møtested: Rådhus 1 B, 4. etasje fagstab store møterom
Møtedato: Tirsdag 30.11.2021
Tid: **Kl. 9.00**

Saksliste og saksdokumenter gjøres tilgjengelig på Digdem for kontrollutvalgets medlemmer, varamedlemmer, ordføreren og kommunedirektøren.

Kommunedirektøren innkalles til behandlingen av sak 40/21.

Av hensyn til innkalling av varamedlemmer ber vi om at eventuelle forfall meldes til K-Sekretariatet i god tid før møtet.

Som gyldig forfall regnes tjenestereiser, spesielle arbeidsforhold, sykdom og vektige velferdsgrunner.

Enkelte saker kan bli ført for lukkede dører, jf. kommunelovens § 11-5. Det vises til saklisten for nærmere informasjon.

Med vennlig hilsen

Tage Karlsen
seniorrådgiver

Kopi: varamedlemmer (NB! møter kun ved særskilt innkalling)

Postadresse: K-Sekretariatet IKS Postboks 6600 9296 TROMSØ www.k-sek.no	Hovedkontor: Fylkeshuset TROMSØ Tlf. 77 78 80 43 Org.nr. 988 064 920	Avdelingskontor: Postmottak 9479 HARSTAD Tlf. 77 02 61 66	Avdelingskontor: Ringv. 1 9300 FINNSNES Tlf. 91 35 19 94	Avdelingskontor: Rådhuset 8305 SVOLVÆR Tlf. 95 10 90 02	Avdelingskontor: Fylkeshuset 8048 BODØ Tlf. 91 36 09 38
--	---	---	--	---	---

SAKLISTE

Utvalg: kontrollutvalget i Harstad kommune
Møtedato: 30.11.2021
Tid: kl. 9.00
Møtested: rådhus 2, 4 etasje store møterom fagstab

Saknr	Tittel
-------	--------

38/21	Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 4.10.2021
39/21	Orienteringer
40/21	Oppfølging av kontrollutvalgets vedtak i sak 33/21: Eventuelt – vedrørende eventuell fryktkultur
41/21	Rapportering fra revisor - planleggingsfasen revisjonsstrategi 2021 – Harstad kommune
42/21	Rapportering fra revisor -planleggingsfasen revisjonsstrategi 2021 – Harstad Havn KF
43/21	Eierskapskontroll i Grottebadet AS - rapport
44/21	Forenklet etterlevelseskontroll 2021 – risiko- og vesentlighetsvurdering
45/21	Bestilling av forvaltningsrevisjon - <i>Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg</i>
46/21	Bestilling av eierskapskontroll <i>Harstad Kulturhus AS</i>
47/21	Kontrollutvalgets årsplan med møteplan for 2022
48/21	Eventuelt

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 38/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA KONTROLLUTVALGETS MØTE 4.10.2021

Innstilling til v e d t a k:

Protokollen fra møtet 4.10.2021 godkjennes.

Vedlegg til saken:

protokoll fra møte 4.10.2021

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

HARSTAD KOMMUNE

MØTEPROTOKOLL

Kontrollutvalget

Møtested: Rådhuset 1B, møterom bygg og eiendom
Møtedato: 10.4.2021
Varighet: 9.00 – 10.50

Møteleder: Charlotte Espejord

Faste medlemmer

Charlotte Espejord (Frp), leder
Rolf Bendiksen (H)
Leif Lysvik (Ap)
Gudbrand Chruickshank (Sp)
Kirsten Evjen (R)

Varamedlemmer H/Frp

1. Helge Schjølberg
2. Jan Rune Lorentzen
3. Hege Signete Fredheim-Kildal
4. Kjell Karlsen

Varamedlemmer Ap

1. Sigrid Furu Berg
2. Elsa Floer
3. Morten Norwich

Fra utvalget møte:

Charlotte Espejord
Gudbrand Chruickshank
Helge Schjølberg (vara)
Sigrid Furu Berg (vara)

Varamedlemmer Sp

1. Ellen Anette Slettmo
2. Arne Wiggo Theodorsen
3. Brit Stabursvik

Varamedlemmer Rødt

Torill Steinjord

Meldt forfall:

Rolf Bendiksen, Leif Lysvik, Kirsten Evjen, Torill Steinjord (vara)

Fra den politiske ledelse møte:

Fra administrasjonen møte:**Fra KomRev NORD IKS møte:**

Revisor Bjørg-Karin Stenhaug

Fra K-Sekretariatet IKS møte:

Seniorrådgiver Tage Karlsen

Øvrige:**Merknader til innkalling og sakliste:**

Ingen

Behandlede saker:

Saknr.	Tittel
27/21	Godkjenning av protokoll fra kontrollutvalgets møte 15.6.2021
28/21	Orienteringer
29/21	Rapportering fra revisor – forenklet etterlevelseskontroll
30/21	Rapportering om oppfølging – forvaltningsrevisjonsrapport <i>Saksbehandling i plan- og byggesaker</i>
31/21	Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighetsvurdering
32/21	Forvaltningsrevisjonsprosjekt <i>Økonomistyring og økonomisk internkontroll</i> – overordnet projektskisse
33/21	Eventuelt
34/21	Oppdragsansvarlig revisors uavhengighetsvurdering
35/21	Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighetsvurdering
36/21	Budsjettramme for kontroll og tilsyn – Harstad kommune
37/21	Budsjettramme for kontroll og tilsyn – Harstad Havn KF

Sak 27/21
GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA KONTROLLUTVALGETS
MØTE 15.6.2021

Innstilling:

Protokollen fra møtet 15.6.2021 godkjennes.

Behandling:

Kontrollutvalgsleder fremsatte følgende forslag til nytt punkt 2:

«Varalisten er ikke oppdatert fra siste møte. Magnar Solberg må byttes ut med Jan Rune Lorentzen, og resten av liste må kontrolleres.»

Innstillingen ble vedtatt med tillegg av det foreslåtte punkt 2.

Vedtaket var enstemmig.

Vedtak:

1. Protokollen fra møtet 15.6.2021 godkjennes.
2. Varalista er ikke oppdatert fra siste møte. Magnar Solberg må byttes ut med Jan Rune Lorentzen, og resten av lista må kontrolleres.

(oversendt til ordføreren og kommunedirektøren (4.10.2021))

Sak 28/21
ORIENTERING

Saken gjelder:

Svar på revisors oppsummeringsbrev – Harstad kommune

Innstilling:

Saken tas til orientering.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i henhold til innstillingen.

Vedtak:

Saken tas til orientering.

Sak 29/21
RAPPORTERING FRA REVISOR – FORENKLET ETTERLEVELSES-
KONTROLL MED KOMMUNENS ØKONOMIFORVALTNING

Innstilling:

Kontrollutvalget tar revisors rapportering fra forenklet etterlevelseskontroll rettet mot Harstad kommunes etterlevelse av reglene for tildeling av startlån og tilskudd til orientering.

Behandling:

Revisor redegjorde om gjennomført forenklet etterlevelseskontroll.

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

Kontrollutvalget tar revisors rapportering fra forenklet etterlevelseskontroll rettet mot Harstad kommunes etterlevelse av reglene for tildeling av startlån og tilskudd til orientering.

Sak 30/21**RAPPORTERING OM OPPFØLGING – FORVALTNINGSREVISJONS-
RAPPORT SAKSBEHANDLING I PLAN- OG BYGGESAKER****Innstilling:**

1. Kontrollutvalget er tilfreds med kommunedirektørens rapportering om oppfølging av kommunestyrets vedtak i sak 59/2021 om behandling av forvaltningsrevisjonsrapporten «*Saksbehandling i plan- og byggesaker*».
2. Kontrollutvalget oversender saken til kommunestyret med følgende innstilling til vedtak:

Kommunestyret tar kommunedirektørens rapportering om oppfølging av kommunestyrets vedtak i sak 59/2021 pkt. 1 – 3 i brev av 28.6.2021, samt kontrollutvalgets vurdering av rapporteringen, til orientering.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

1. Kontrollutvalget er tilfreds med kommunedirektørens rapportering om oppfølging av kommunestyrets vedtak i sak 59/2021 om behandling av forvaltningsrevisjonsrapporten «*Saksbehandling i plan- og byggesaker*».
2. Kontrollutvalget oversender saken til kommunestyret med følgende innstilling til vedtak:

Kommunestyret tar kommunedirektørens rapportering om oppfølging av kommunestyrets vedtak i sak 59/2021 pkt. 1 – 3 i brev av 28.6.2021, samt kontrollutvalgets vurdering av rapporteringen, til orientering.

(oversendt til ordføreren – med kopi til kommunedirektøren – 4.10.2021)

Sak 31/21**OPPDRAKSANSVARLIG FORVALTNINGSREVISORS
UAVHENGIGHETSVURDERING – HARSTAD KOMMUNE OG HARSTAD
HAVN KF**

Innstilling:

Kontrollutvalget tar oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighetsvurdering til orientering.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

Kontrollutvalget tar oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors uavhengighetsvurdering til orientering.

Sak 32/21**FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT ØKONOMISTYRING OG ØKONOMISK INTERNKONTROLL – OVERORDNET PROSJEKTSKISSE****Innstilling:**

Kontrollutvalget slutter seg til KomRev NORDs forslag til overordnet prosjektskisse.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

Kontrollutvalget slutter seg til KomRev NORDs forslag til overordnet prosjektskisse.

(oversendt til KomRev NORD 4.10.2021)

Sak 33/21**EVENTUELT**

Kontrollutvalgsleder tok opp problemstillingen vedrørende eventuell fryktkultur i Harstad kommune. Helge Schjølberg stilte spørsmål vedrørende sykefraværet i Harstad kommune.

Det ble fattet slikt enstemmig vedtak:

1. Kontrollutvalget foretar en sondering mot KomRev NORD for å undersøke om problemstillingen vedrørende mulig fryktkultur er egnet for å undersøkes i form av forvaltningsrevisjonsprosjekt, og om KomRev NORD har verktøy for å gjennomføre slik undersøkelse.
2. Kontrollutvalget innkaller kommunedirektøren til neste møte for å redegjøre for administrasjonens oppfølging av problemstillingen vedrørende mulig fryktkultur.
3. Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en skriftlig oversikt over sykefravær ved de enkelte kommunale enheter for de siste tre år.

(oversendt til KomRev NORD og kommunedirektøren 4.10.2021)

Sak 34/21**OPPDRAKSANSVARLIG REVISORS UAVHENGIGHETSVURDERING****Innstilling:**

Kontrollutvalget tar oppdragsansvarlig revisors uavhengighetsvurdering til orientering.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

Kontrollutvalget tar oppdragsansvarlig revisors uavhengighetsvurdering til orientering.

Sak 35/21**OPPDRAKSANSVARLIG FORVALTNINGSREVISORS
UAVHENGIGHETSVURDERING**

Saken utgår

Sak 36/21**BUDSJETTRAMME FOR KONTROLL OG TILSYN 2022 – HARSTAD
KOMMUNE****Innstilling:**

1. Budsjettramme for kontroll og tilsyn for 2022 vedtas med netto driftsutgifter på til sammen kr. 3 074 000,- før lønns- og prisjusteringer for kontrollutvalgets egen virksomhet og eventuelle andre politiske vedtak.
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll og tilsyn bes innarbeidet i og skal følge formannskapetets samlede budsjettinnstilling til kommunestyret.
3. Kontrollutvalget viser til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 samt kommentarer i Kontrollutvalgsboken fra Kommunal- og regionaldepartementet, 2015, s. 16 for behandling av kontrollutvalgets budsjettforslag. Utvalget forutsetter at behandlingen skjer som beskrevet her.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

1. Budsjettramme for kontroll og tilsyn for 2022 vedtas med netto driftsutgifter på til sammen kr. 3 074 000,- før lønns- og prisjusteringer for kontrollutvalgets egen virksomhet og eventuelle andre politiske vedtak.
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll og tilsyn bes innarbeidet i og skal følge formannskapetets samlede budsjettinnstilling til kommunestyret.

3. Kontrollutvalget viser til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 samt kommentarer i Kontrollutvalgsboken fra Kommunal- og regionaldepartementet, 2015, s. 16 for behandling av kontrollutvalgets budsjettforslag. Utvalget forutsetter at behandlingen skjer som beskrevet her.

(oversendt til kommunedirektøren 4.10.2021)

Sak 37/21

BUDSJETTRAMME FOR KONTROLL- OG TILSYNSFUNKSJONENE 2022 – HARSTAD HAVN KF

Innstilling:

1. Kontrollutvalget foreslår at budsjett for kontroll- og tilsynsfunksjonene for Harstad Havn KF for 2022 vedtas med en budsjettramme på kr 150 000.
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge styrets innstilling til kommunestyret.
3. Kontrollutvalget viser til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 samt kommentarer i Kontrollutvalgsboken fra Kommunal- og regionaldepartementet, 2015 s. 16, for behandling av kontrollutvalgets budsjettforslag. Utvalget forutsetter at behandlingen skjer som beskrevet her.

Behandling:

Det ble fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Vedtak:

1. Kontrollutvalget foreslår at budsjett for kontroll- og tilsynsfunksjonene for Harstad Havn KF for 2022 vedtas med en budsjettramme på kr 150 000.
2. Kontrollutvalgets forslag til budsjettramme for kontroll- og revisjonsarbeidet skal følge styrets innstilling til kommunestyret.
3. Kontrollutvalget viser til forskrift om kontrollutvalg og revisjon § 2 samt kommentarer i Kontrollutvalgsboken fra Kommunal- og regionaldepartementet, 2015 s. 16, for behandling av kontrollutvalgets budsjettforslag. Utvalget forutsetter at behandlingen skjer som beskrevet her.

(oversendt til Harstad Havn KF v/havnedirektøren 4.10.2021)

Neste møte skal i henhold til møteplanen avholdes 30.11.2021

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 39/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

ORIENTERINGER

Innstilling til vedtak:

Saken tas til orientering.

Saken gjelder:

Fritak for verv som medlem av kontrollutvalget

Vedlegg til saken:

Særutskrift fra møteprotokoll, kommunestyrets sak 21/145

Saksutredning:

Det vises til vedlegget.

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

Harstad kommune
Attraktivt hele livet

Saksprotokoll – Harstad kommune

Saksmappenr: 2020/170
Saksbehandler: Aud Jorun Pedersen
Arkivkode: 033

Behandles av:

Utvalg	Møtedato	Utvalgssaksnr.
Kommunestyret	30.09.2021	21/145

SØKNAD OM FRITAK POLITISK VERV

Behandling Kommunestyret - 30.09.2021:

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Vedtak Kommunestyret - 30.09.2021:

Kommunestyret vedtar å gi Aurora Bårdsen Nielsen (Uavhengig) fritak som medlem av Kontrollutvalget for resten av valgperioden 2019 – 2023.

UTSKRIFT:

Kontrollutvalget v/K-sekretariatet
Valgkomiteen

Kopi:

Aurora Bårdsen Nielsen

Rett utskrift:

Aud Jorun Pedersen
Konsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk og krever ikke signatur.

b

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 40/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

OPPFØLGING AV KONTROLLUTVALGETS VEDTAK I SAK 33/21: EVENTUELT – VEDRØRENDE EVENTUELL FRYKTKULTUR

Innstilling til vedtak:

(saken fremmes uten innstilling til vedtak)

Saken gjelder:

Om kontrollutvalget skal bestille en undersøkelse rettet mot arbeidsmiljøet eller deler av dette ved Stangnes sykehjem, samt eventuelt innretningen av en undersøkelse

Vedlegg til saken:

Notat av 15.10.21 fra KomRev NORD

Saksutredning:

Kontrollutvalget protokollerte følgende i møte 4.10.2021 under sak 33/21 (Eventuelt):

«Kontrollutvalgsleder tok opp problemstillingen vedrørende eventuell fryktkultur i Harstad kommune. Helge Schjølberg stilte spørsmål vedrørende sykefraværet i Harstad kommune.

Det ble fattet slikt enstemmig vedtak:

- 1. Kontrollutvalget foretar en sondering mot KomRev NORD for å undersøke om problemstillingen vedrørende mulig fryktkultur er egnet for å undersøkes i form av forvaltningsrevisjonsprosjekt, og om KomRev NORD har verktøy for å gjennomføre slik undersøkelse.*
- 2. Kontrollutvalget innkaller kommunedirektøren til neste møte for å redegjøre for administrasjonens oppfølging av problemstillingen vedrørende mulig fryktkultur.*
- 3. Kontrollutvalget ber kommunedirektøren om en skriftlig oversikt over sykefravær ved de enkelte kommunale enheter for de siste tre år.»*

Det er rettet henvendelse til KomRev NORD i henhold til vedtakets pkt. 1.

KomRev NORD har i notat av 15.10.21 besvart kontrollutvalgets vedtak og redegjort for alternative gjennomføringer av en undersøkelse.

Videre er kommunedirektøren innkalt til møtet i henhold til vedtakets pkt. 3.

Vedtaket pkt. 3 er formidlet til kommunedirektøren. Det er ikke mottatt noen respons på henvendelsen.

Sekretariatet vurderer det som hensiktsmessig at kommunedirektørens redegjørelse og KomRev NORDs notat behandles i samme sak. Begge deler vil inngå i kontrollutvalgets beslutningsgrunnlag og være av betydning for om og eventuell hvilken undersøkelse som iverksettes.

I notatet av 15.10.21 redegjør KomRev NORD for mulige innretninger av en eventuell undersøkelse. Innledningsvis påpeker oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor at henvendelsen formodes å relatere seg til Stangnes sykehjem, selv om dette ikke fremkommer av vedtaket. Revisjonen definerer videre sin forståelse av kontrollutvalgets fokus:

« Oppslagene i media har handlet hovedsakelig om to forhold;

- 1. mulig kritikkverdig pasientbehandling*
- 2. arbeidsmiljø*

Påstander om mulig kritikkverdig pasientbehandling er under oppfølging av Statsforvalteren og Pasientombudet. Vi oppfatter at dette ikke skal inngå i en eventuell forvaltningsrevisjon/kartlegging.

En eventuell undersøkelse fra KomRev NORD oppfatter vi at skal ha «arbeidsmiljø» som det overordnede temaet. I det følgende, under punkt 3, inngår forslag til mulige innretninger av undersøkelser om arbeidsmiljø, herunder om hva som kan besvares som forvaltningsrevisjon og hva som kan gjøres som kartlegging av KomRev NORD.»

Med bakgrunn i denne forståelsen, som samsvarer med sekretariatets oppfatning av kontrollutvalgets vedtak, stilles det opp følgende alternative forslag til innretning av en eventuell undersøkelse:

1. Kartlegging av opplevd arbeidsmiljø
2. Forvaltningsrevisjon om kommunens HMS-arbeid
3. Forvaltningsrevisjon om kommunens sykefraværsoppfølging
4. Undersøkelse i form av både forvaltningsrevisjon og kartlegging

Forvaltningsrevisjon beskrives slik i kommunelovens § 23-3 første ledd:

«Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.»

Med systematiske vurderinger menes vurderinger ut ifra oppstilte revisjonskriterier.

I RSK 001 (standard for forvaltningsrevisjon) defineres revisjonskriterier slik i pkt. 14:

«Med utgangspunkt i problemstillingen(e) skal revisor utlede revisjonskriterier for hver forvaltningsrevisjon. Revisjonskriterier er de krav, normer og/eller standarder som revidert enhet skal vurderes i forhold til.»

Revisjonskriterier er altså autoritative kilder som er normgivende. Vanlige revisjonskriteriene er lov, forskrift, reglementer, rutiner, standarder (f.eks. NS eller «beste praksis») og politiske vedtak. Men også andre kilder, som rundskriv, anbefalinger, tolkningsuttalelser m.m. kan være revisjonskriterier.

En forvaltningsrevisjon rettet mot kommunens HMS-arbeid eller sykefraværsoppfølging vil dermed innebære en vurdering av kommunens praksis i forhold til det overordnede regelverket (lover og forskrifter), eventuelle avtaler mellom arbeidsgiver og arbeidstakere, kommunens egne reglementer og rutiner og eventuelle politiske vedtak av betydning for praksis og måloppnåelse.

Kartlegging av opplevd arbeidsmiljø formidler arbeidstakernes subjektive opplevelse av arbeidsmiljøet. Dette kan det ikke stilles opp revisjonskriterier for. Undersøkelsen oppfyller dermed ikke kravene til en forvaltningsrevisjon. Den kan like fullt fremskaffe informasjon som er nyttig.

Det siste alternativet utgjør en kombinasjon av forvaltningsrevisjon og kartlegging. Dette er ikke uvanlig. Undersøkelser om «kvalitet og ressursbruk» i grunnskolen/helsetjenesten/omsorgstjenesten er ikke uvanlig. Her kan f. eks. kvalitetsbegrepet være delt i to komponenter, hvor det ene går på oppfyllelsen av kvalitative krav i regelverk og retningslinjer, altså forvaltningsrevisjon. Den andre komponenten kan være tjenestemottakernes opplevelse av kvaliteten på de tilbudte tjenestene. Også ressursbruken kan vurderes i forhold til regelverk og budsjettvedtak som forvaltningsrevisjon, og som som en beskrivende undersøkelse hvor ressursbruken sammenlignes med andre tilsvarende virksomheters ressursbruk, uten at det foreligger revisjonskriterier.

For så vidt gjelder kombinasjonsalternativet sier KomRev NORD følgende:

«En eventuell undersøkelse kan inneholde problemstillinger knyttet til ett eller flere av de temaene skissert i punktene 3.1 til 3.3. Vi presiserer at uavhengig av innretning på eventuelle undersøkelser vil ikke KomRev NORD kunne gi svar på om det faktisk foreligger fryktkultur eller ikke i kommunen. Vi kan gjøre kartlegginger av opplevelser knyttet til arbeidsmiljø og kultur.»

Sekretariatet finner det ikke hensiktsmessig å gå inn i noen konkret vurdering av de alternativene som er skissert i notatet. Det antas at diskusjonen i kontrollutvalget i etterkant av kommunedirektørens redegørelse, og med forvaltningsrevisors tilstedeværelse, i større grad vil være avklarende for kontrollutvalget.

Dersom kontrollutvalget bestiller en undersøkelse vil dette, uavhengig av om det gjennomføres som forvaltningsrevisjon, kartlegging eller en kombinasjon, bruke av kommunens ressurser til forvaltningsrevisjon.

Plan for forvaltningsrevisjon for inneværende planperioden (til 31.12.2023) er slik:

1. Kommunestyret vedtar følgende plan for forvaltningsrevisjon for perioden 2020 til 2024:
 - a) Kvalitet i grunnskolen – herunder undersøkelser knyttet til
 - a) Elevenes psykososiale miljø i skolen (forebygging og bekjempelse av mobbing)
 - b) Tilbudet om tilpasset opplæring og tildeling av spesialundervisning
 - c) Økonomistyring og økonomisk internkontroll

- d) *Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg*
- e) *Barnehagene – arbeidsmiljø og sykefravær*
- f) *Implementering av samhandlingsreformen*
- g) *Kvalitet og ressursbruk innen helse og omsorg*
- h) *Kvalitet i NAV/sosialtjenester*
- i) *Offentlige anskaffelser*
- j) *Etterlevelse av regelverket for offentlige anskaffelser i Harstad Havn KF*
- k) *Oppfølging av politiske vedtak og kvaliteten på saksutredninger til de folkevalgte*
- l) *Beredskap*
- m) *Harstad kommunes overordnede strategier og rutiner for utøvelse av eierskap*

2. *Kommunestyret vedtar følgende plan for eierskapskontroll for perioden 2020 til 2024:*

- a) Grottebadet AS*
- b) Harstad Kulturhus AS*
- d) Hålogaland Ressursselskap IKS*
- e) Det fusjonerte kraftselskapet etter Hålogaland Kraft og Nordkraft*

3. *Kommunestyret delegerer til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioder ved endringer i risiko- og vesentlighetsbildet, herunder initiere andre prosjekter.*

Det er prosjekt d) innenfor forvaltningsrevisjon som står for tur etter planen. Det kan gjennomføres uavhengig av om det iverksettes en undersøkelse rettet mot arbeidsmiljøet ved Stangnes sykehjem. Planen er imidlertid så omfattende at det ikke er ressurser til å gjennomføre alle prosjektene.

Punkt 3 i kommunestyrets vedtak gir kontrollutvalget adgang til å foreta endringer ved endringer i risiko- og vesentlighetsbildet.

I henhold til oversikt fra KomRev NORD hadde Harstad kommune pr. oktober 2021 en gjenstående timeressurs til forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll på 1834 timer fram til 31.12.2023.

Saken fremmes uten innstilling til vedtak.

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

NOTAT

Til: Kontrollutvalget Harstad kommune
Fra: KomRev NORD
Dato: 15.10.2021.

UNDERSØKELSER RETTET MOT HELSE- OG OMSORG, HARSTAD KOMMUNE

1. Bakgrunn for notatet

Vi viser til kontrollutvalgets vedtak i sak 33/21 Eventuelt, pkt. 1, i møte 4.10.2021:

«Kontrollutvalget foretar en sondering mot KomRev NORD for å undersøke om problemstillingen vedrørende mulig fryktkultur er egnet for å undersøkes i form av forvaltningsrevisjonsprosjekt, og om KomRev NORD har verktøy for å gjennomføre slik undersøkelse».

Bakgrunnen for vedtaket er beskrevet på følgende måte i oversendelsen av vedtaket til revisor: *«En mulig fryktkultur blant ansatte i Harstad kommune har vært et tema i den senere tid etter at artikler om mulige kritikkverdige forhold ved pasientbehandling på sykehjem har vært publisert i Harstad Tidende. Det er dette som ligger bak kontrollutvalets ønske om å undersøke de fremsatte påstandene. Det fremstår for kontrollutvalget som uklart om dette er en undersøkelse som det er mulig å undersøke ved revisjonens hjelp».*

2. Opplysninger med betydning for valg av revisjonsobjekt og tema

2.1 Oppslag i media og kontrollutvalgets vedtak

Kontrollutvalgets vedtak angir ikke konkret tjenestoområde/tjenestested eventuelle undersøkelser skal rette seg mot. Revisor oppfatter at siden bakgrunnen for vedtaket er oppslag i media, er det Helse- og omsorgstjenesten herunder særskilt Stangnes sykehjem som det er aktuelt å gjøre undersøkelser ved.

Oppslagene i media har handlet hovedsakelig om to forhold;

1. mulig kritikkverdig pasientbehandling
2. arbeidsmiljø

Påstander om mulig kritikkverdig pasientbehandling er under oppfølging av Statsforvalteren og Pasientombudet. Vi oppfatter at dette ikke skal inngå i en eventuell forvaltningsrevisjon/kartlegging.

En eventuell undersøkelse fra KomRev NORD oppfatter vi at skal ha «arbeidsmiljø» som det overordnede temaet. I det følgende, under punkt 3, inngår forslag til mulige innretninger av

undersøkelser om arbeidsmiljø, herunder om hva som kan besvares som forvaltningsrevisjon og hva som kan gjøres som kartlegging av KomRev NORD.

2.2 KomRev NORDs undersøkelser for utarbeidelse av dette notatet

Revisor har gjennomgått innkallinger og protokoller fra de siste møtene i kommunens utvalg for helse og omsorg, eldrerådet og kommunestyret for eventuelle redegjørelser fra administrasjonen i etterkant av medieoppslag. Vi har ikke vært i kontakt med kommunens administrasjon eller andre eksterne. Kommunedirektøren er innkalt til kontrollutvalgets møte den 30.11., jf. kontrollutvalgets vedtak i sak 33/21 pkt. 2. Vi legger derfor til grunn at det kan fremkomme informasjon da som er relevant å ta i betraktning for valg av innretning på eventuelle undersøkelser fra revisor.

Informasjon gitt til utvalg for helse og omsorg i møte 13.10.2021

Utvalg for helse og omsorg ba i møte 1.9.2021 om en egen sak om Stangnes sykehjem og sykehjem i Harstad generelt. Kommunedirektørens sak er lagt fram for utvalget i møte 13.10.2021 og skal legges fram for kommunestyret i møte 28.10.2021. I fremlegget vises det til at bakgrunnen for saken er at Stangnes sykehjem har fått mye oppmerksomhet i forbindelse med oppslag i mediene, med utgangspunkt i en enkeltsak. Kommunedirektørens rapportering i saken gjelder ikke bare Stangnes sykehjem. Det vises til at saken omhandler områder som gjelder helse, velferd og omsorg samt enheten heldøgns omsorg.

Psykososialt arbeidsmiljø og kultur, avvik og avvikshåndtering og medarbeiderundersøkelse er blant temaene som er omtalt i saksfremlegget. Det redegjøres for planer som er igangsatt/planlagt for å følge opp arbeidet med kultur. Dette er følgende:

- *Faste ukentlige møter mellom kommunalsjef og enhetsledere*
- *Faste månedelige ledersamlinger i Helse og omsorg blant annet med tema*
 - *Etisk refleksjon*
 - *Relasjonsrelatert ledelse*
 - *Endringsledelse*
 - *Kultur (psykososialt arbeidsmiljø, mestringsorientert ledelse, mestringsklima og samhandling)*
 - *Avvik og avvikshåndtering*
- *Månedlige møter med hovedtillitsvalgte og hovedverneombud, enhetsledere og kommunalsjefer (dialogmøter)*
- *Månedlige møter HMS- og kvalitetsutvalg på enhetsnivå og i avdelingene*
- *Årlig samling med alle HMS- og kvalitetsutvalgene i helse og omsorg*
- *Systematisk kompetanseheving for medarbeidere innen områdene*
 - *Etisk refleksjon*
 - *Gode pasientforløp*
 - *Kultur (psykososialt arbeidsmiljø og samhandling)*
 - *Avvik og avvikshåndtering*

I kommunedirektørens saksfremlegg vises det også til kommunens system for gjennomføring av medarbeiderundersøkelser. Harstad kommune benytter medarbeiderundersøkelsen «10-Faktor». Denne undersøkelsen ble gjennomført i november 2020 og kommunedirektøren viser til at resultatene brukes i kommunens styringssystem. Vi kommer nedenfor nærmere inn på hvilken betydning vi mener dette har med hensyn til at kontrollutvalget vurderer å igangsette undersøkelser.

3. Alternative innretninger på undersøkelser rettet mot arbeidsmiljø, ledelse og arbeidstakere

Slik revisor ser det, er det tre mulige innfallsvinkler som virker hensiktsmessige for undersøkelser rettet mot arbeidsmiljøet. Vi ser ikke at de ovenfor nevnte opplysninger om kommunedirektørens planer for å følge opp arbeidet med kultur er til hinder for at kontrollutvalget gjør egne undersøkelser. Der en kommune varsler forbedringsarbeid, er det som hovedregel hensiktsmessig å avvente igangsettelse av undersøkelser fra kontrollutvalgets side. Dette fordi kommunen selv har erkjent at praksis/situasjon ikke er tilfredsstillende og/eller det er grunn til å gi kommunen «arbeidsro». Revisor oppfatter imidlertid at det er et formål med kontrollutvalgets eventuelle undersøkelser å få kartlagt en praksis eller situasjon som har vært. En forvaltningsrevisjon/kartlegging vil være undersøkelser av praksis/situasjon tilbake i tid. Videre oppfatter vi at de igangsatte og planlagte tiltakene i all hovedsak retter seg inn mot ledelsesnivå. Dersom kontrollutvalget igangsetter undersøkelser kan disse tilpasses kommunens eget arbeid.

3.1 Kartlegging av opplevd arbeidsmiljø

KomRev NORD har erfaring med å gjennomføre kartlegging av opplevd arbeidsmiljø på arbeidsplasser. Dersom det er aktuelt å gjennomføre en kartlegging av arbeidsmiljøet, vil dette rette seg mot det psykososiale arbeidsmiljøet¹. En mulig problemstilling kan være: «*Hvordan opplever ansatte ved Stangnes sykehjem² det psykososiale arbeidsmiljøet?*». En slik undersøkelse vil være en kartlegging – og ikke en forvaltningsrevisjon der vi utleder revisjonskriterier. Undersøkelsen vil hovedsakelig besvares gjennom at ansatte besvarer en elektronisk spørreundersøkelse³. Spørsmålene i undersøkelsen vil ta utgangspunkt i de kravene som arbeidsgiver er pålagt for å sikre et forsvarlig arbeidsmiljø. Svaralternativer vil kunne være følgende med tilhørende verdi:

Verdi	Betydning
1	Helt uenig / i svært liten grad / svært dårlig
2	Nokså uenig / i liten grad / nokså dårlig
3	Verken enig eller uenig / i middels grad / middels
4	Nokså enig / i stor grad / nokså godt
5	Helt enig / i svært stor grad / svært godt

I tillegg vil respondentene få anledning til å gi utdypende kommentarer i fritekstfelt til spørsmålene.

I planleggingen og utarbeidelsen av spørreskjema om opplevelser av arbeidsmiljø, bruker vi å involvere ledelsen. Det er etter vårt syn sentralt at ledelsen kan gi tilbakemeldinger på hvorvidt spørsmålene treffer med hensyn til det aktuelle tjenestestedet. Videre mener vi også at hensynet til ledelsen skal ivaretas på en slik måte at de i forkant er kjent med hva de ansatte er bedt om å gi tilbakemeldinger på. Ved spørreundersøkelser som omhandler arbeidsmiljø bruker vi også å involvere tillitsvalgte. Dette både for å få relevante innspill til spørreundersøkelsen og til gjennomføringen av den, samt å kunne gi informasjon om hvordan vi arbeider. Selv om vi drøfter undersøkelsen med ledelse og tillitsvalgte, er det KomRev NORD som står ansvarlig for undersøkelsen som sendes ut og analysen av svarene som fremkommer i undersøkelsen.

¹ Arbeidsmiljøloven inneholder krav til både det fysiske og det psykososiale arbeidsmiljøet. Revisor oppfatter at undersøkelser av det fysiske arbeidsmiljøet ikke skal inngå i en eventuell undersøkelse.

² Vi endrer benevnelse av tjenestested dersom det er aktuelt med en slik undersøkelse ved også andre tjeneststeder

³ En forutsetning er dermed at kommunen kan fremskaffe for oss riktig e-postadresse til alle som skal besvare undersøkelsen og at de aktuelle ansatte bruker e-post

Som nevnt bruker Harstad kommune medarbeiderundersøkelsen 10-Faktor. Spørreskjemaet inneholder 35 spørsmål basert på faktorene: indre motivasjon, mestringstro, autonomi, bruk av kompetanse, mestringsorientert ledelse, rolleklarhet, relevant kompetanseutvikling, fleksibilitetsvilje, mestringsklima og prososial motivasjon.

Etter vårt syn har denne medarbeiderundersøkelsen en annerledes innretning enn den type arbeidsmiljøkartlegginger som vi gjennomfører. Dersom det er aktuelt at KomRev NORD gjennomfører en spørreundersøkelse, vil vi be kommunen om resultatene fra gjennomførte 10-Faktorundersøkelser. Vi vil tilpasse spørsmålene i våre undersøkelser dersom det er spørsmål som er overlappende eller er grunn til å følge opp gjennom vår undersøkelse. Dersom kommunen skal gjennomføre ny medarbeiderundersøkelse i løpet av den nærmeste tiden, kan det bidra til at KomRev NORD ikke iverksetter en spørreundersøkelse. Det inngår ikke opplysninger om at denne undersøkelsen skal gjennomføres på nytt i nær framtid.

I den nevnte saksutredningen fra kommunedirektøren, er også avvik og avvikshåndtering omtalt. Det er også mulig i en eventuell spørreundersøkelse til ansatte å stille spørsmål som omhandler avviksregistrering.

3.2 Forvaltningsrevisjon om kommunens HMS-arbeid

En undersøkelse knyttet til arbeidsmiljø kan også rette seg mot ledelsens oppfyllelse av sentrale krav til det systematiske arbeidet med arbeidsmiljø. En slik undersøkelse vil gjennomføres som en forvaltningsrevisjon der vi utleder revisjonskriterier fra arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften. En mulig problemstilling kan være: «*Har Harstad kommune v/Stangnes sykehjem systemer og rutiner i tråd med krav i regelverket som skal bidra til å sikre ivaretagelse av arbeidsmiljøet?*». En slik problemstilling vil besvares ved gjennomgang og vurderinger av kommunens dokumenterte internkontroll på området, samt intervjuer med blant annet ledere, hovedverneombud og tillitsvalgte.

3.3 Forvaltningsrevisjon om kommunens sykefraværsoppfølging

Sykefravær er ikke nevnt i kontrollutvalgets vedtak eller i oversendelsen av vedtaket til revisor. Sykefravær ble imidlertid nevnt i kontrollutvalgets møte og sykefraværsarbeid inngår i kommunens HMS-arbeid. Dersom det er relevant å gjøre undersøkelser knyttet til sykefraværsoppfølging, kan det gjøres som en egen problemstilling eller det kan inngå i en eventuell forvaltningsrevisjon av HMS-arbeidet. En mulig problemstilling kan være: «*Oppfyller Harstad kommune v/Stangnes sykehjem sin plikt til systematisk arbeid med forebygging og oppfølging av sykefravær?*». Også her vil arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften være en kilde for å utlede revisjonskriterier. Relevante metoder vil være dokumentanalyse og intervjuer med ledelse, hovedverneombud og tillitsvalgte.

3.4 Undersøkelse i form av både forvaltningsrevisjon og kartlegging

En eventuell undersøkelse kan inneholde problemstillinger knyttet til ett eller flere av de temaene skissert i punktene 3.1 til 3.3. Vi presiserer at uavhengig av innretning på eventuelle undersøkelser vil ikke KomRev NORD kunne gi svar på om det faktisk foreligger fryktkultur eller ikke i kommunen. Vi kan gjøre kartlegginger av opplevelser knyttet til arbeidsmiljø og kultur.

4. Oppsummering og veien videre

Selv om KomRev NORD ikke kan undersøke og konkludere på det har vært/er en fryktkultur eller ikke, kan vi gjøre undersøkelser som fremstår som relevante og som knytter seg til

arbeidsmiljø. Vi har ovenfor skissert ulike innretninger av undersøkelser knyttet til det tjenestestedet som har vært omtalt i media der man får kartlagt både ledelsens arbeid med arbeidsmiljøet og de ansattes opplevelser av det. KomRev NORDs verktøy for å gjøre dette er gjennom spørreundersøkelse, dokumentanalyse og intervjuer.

Etter vårt syn bør kontrollutvalget diskutere hvorvidt våre forslag til mulige innretninger kan være hensiktsmessige med hensyn til kontrollutvalgets formål med å gjøre egne undersøkelser. Videre bør kontrollutvalget ta stilling til om kommunens eget forbedringsarbeid tilsier at undersøkelser med bruk av revisjonen kan gjøres på nåværende tidspunkt eller om man bør avvente. Det er etter vårt syn også behov for å diskutere om undersøkelsene kun skal rette seg inn mot Stangnes sykehjem eller om også andre sykehjem og/eller tjenestesteder bør omfattes av undersøkelsene.

Kommunestyret vil etter det revisor forstår få informasjon om status og tiltak for bedre tjenester i helse- og omsorgssektoren i møte 28.10.2021. Kommunedirektøren er innkalt til kontrollutvalgets møte 30.11.2021, jf. kontrollutvalgets vedtak i sak 33/21 pkt. 2. Opplysninger som fremkommer i disse rapporteringene kan ha relevans for kontrollutvalgets diskusjon og vurderinger om det bør igangsettes egne undersøkelser.

Revisor vil være til stede i kontrollutvalgets møte under oppfølgingen av kontrollutvalgets vedtak i sak 33/21.

Med vennlig hilsen

Margrete Mjølhus Kleiven
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 41/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

RAPPORTERING FRA REVISOR - PLANLEGGINGSFASEN REVISJONSSTRATEGI 2021 – HARSTAD KOMMUNE

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder:

Kontrollutvalgets plikt til å påse at kommunens regnskap blir revidert på en betryggende måte.

Vedlegg til saken:

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgsforskriftens § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

- Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at
- a) kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
 - b) regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet, og inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. I rettslige standarder henvises det ikke til absolutte kriterier, men lovens innhold defineres til å være det som samfunnet som helhet eller enkelte grupper i samfunnet til enhver tid mener bør gjelde.

For å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold, er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandarder (ISA-ene), som har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for enheter i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap*, skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi som beskriver revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

Kommunens internkontroll (egenkontroll) er sentralt ved revisors planlegging av oppdraget. I ISA 315 – *Identifisering og vurdering av risikoene for vesentlig feilinformasjon gjennom forståelse av enheten og dens omgivelser* - framgår følgende i punktene 12 og 13:

«Revisor skal opparbeide seg en forståelse av den interne kontrollen. Selv om de fleste kontroller som er relevante for revisjonen, sannsynligvis er relatert til finansiell rapportering, er ikke alle kontroller som er relatert til finansiell rapportering, relevante for revisjonen. Hvorvidt en kontroll, alene eller sammen med andre, er relevant for revisjonen, avgjøres av revisor ved anvendelse av profesjonelt skjønn.

Når revisor opparbeider seg en forståelse av kontroller som er relevante for revisjonen, skal revisor vurdere utformingen av disse kontrollene og fastslå hvorvidt de er iverksatt ved å utføre handlinger i tillegg til forespørsler til ansatte i enheten.»

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi vil være et egnet bidrag for at kontrollutvalget kan oppfylles sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn har i 2019, presenterer påse-ansvaret i tre faser, der «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i inneværende møte gjelder planleggingsfasen. Det fremgår i veilederen at orienteringen fra revisor bør være skriftlig og en rekke momenter beskrives nærmere for hva den bør inneholde. Følgende er beskrevet i veilederen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen antas å være kjent for kontrollutvalget.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 42/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

RAPPORTERING FRA REVISOR - PLANLEGGINGSFASEN - REVISJONSSTRATEGI 2021 – HARSTAD HAVN KF

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar redegjørelsen til orientering.

Saken gjelder

Vedlegg til saken:

Saksutredning:

1. BAKGRUNNEN FOR SAKEN OG KONTROLLUTVALGETS ANSVAR

Kontrollutvalget skal påse at kommunens regnskaper blir «revidert på en betryggende måte», jf. kommunelovens § 23-2 bokstav a. I kontrollutvalgsforskriftens § 3 (Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon) sies det bl.a. at:

- Kontrollutvalget skal holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at
- kommunens eller fylkeskommunens årsregnskaper blir revidert på en betryggende måte
 - regnskapsrevisjonen utføres i samsvar med lov, forskrift og kontrollutvalgets instruksjer og avtaler med revisor

Plikten som pålegges kontrollutvalget gjelder også for kommunale foretak.

2. REVISORS ANSVAR OG OPPGAVER

Revisors ansvar og oppgaver er beskrevet i lovens § 24-2, hvor revisor bl.a. ansvar for å «planlegge, gjennomføre, dokumentere og rapportere sitt arbeid i samsvar med lov og forskrift og god kommunal revisjonsskikk».

Revisjonsstrategien vil være det styrende dokument for revisjonsarbeidet, og inneholder revisors risiko- og vesentlighetsvurderinger, og trekker hovedlinjene for hvordan revisjonen skal gjennomføres i løpet av revisjonsåret.

Det er i loven vist til «god kommunal revisjonsskikk», som er en rettslig standard. I rettslige standarder henvises det ikke til absolutte kriterier, men lovens innhold defineres til å være det som samfunnet som helhet eller enkelte grupper i samfunnet til enhver tid mener bør gjelde.

For å gi standarden *god kommunal revisjonsskikk* et nærmere innhold, er det utarbeidet internasjonale revisjonsstandarder (ISA-ene), som har noen tilleggsvurderinger som er spesifikke for enheter i offentlig sektor.

Etter ISA 300 – *Planlegging av revisjon av et regnskap*, skal revisor utarbeide en overordnet revisjonsstrategi som beskriver revisjonens omfang og angrepsmåte, tidspunkt og styring av oppdraget.

Utover revisjonsstrategien utarbeider revisor en mer detaljert plan for å håndtere de forskjellige forholdene som er identifisert i revisjonsstrategien. Den overordnede revisjonsstrategien og revisjonsplanen oppdateres og endres ved behov etter hvert som revisjonen utføres.

3. REVISORS RAPPORTERING – KONTROLLUTVALGETS «PÅSE-ANSVAR» OVERFOR REGNSKAPSREVISOR

Revisors fremleggelse av sin revisjonsstrategi vil være et egnet bidrag for at kontrollutvalget kan oppfylles sin oppgave med å påse at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

I veilederen for kontrollutvalgets påse-ansvar overfor regnskapsrevisor, utarbeidet av Forum for Kontroll og Tilsyn i 2019, presenteres påse-ansvaret i tre faser, der «holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet» er den ene fasen. Rapporteringen fra revisor i inneværende møte gjelder planleggingsfasen. Det fremgår i veilederen at orienteringen fra revisor bør være skriftlig og en rekke momenter beskrives nærmere for hva den bør inneholde. Følgende er beskrevet i veilederen:

Orientering om planleggingsfasen

Kontrollutvalget kan be om at revisor orienterer om revisjonsplanen med revisjonsstrategi og risiko- og vesentlighetsvurderinger. Orienteringen bør være skriftlig og minst beskrive:

- a. *hvordan revisor fastsetter vesentlighetsnivå og de ressurser (bemanning og kvalifikasjoner) som skal brukes i gjennomføringen av revisjonen*
- b. *hvilken struktur revisor i sin revisjonstilnærming har på kommuneorganisasjonen*
- c. *vesentlige regnskapsprinsipp og de viktigste områdene der revisor gjør skjønnsmessige vurderinger. Revisor bør også orientere om status for sin oppfølging av fjorårets revisjon*

Veilederen antas å være kjent for kontrollutvalget.

Revisor vil i møtet redegjøre for revisjonsstrategien. Tidligere praksis har vært at revisor presenterer strategien muntlig i møtet med en powerpointpresentasjon. Sekretariatet legger til grunn at presentasjonen gjøres tilgjengelig for kontrollutvalget/sekretariatet.

En relevant opplysning i denne saken er at KomRev NORD er medlem av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). I regi av NKRF er det etablert en kvalitetskontrollordning som skal sikre at medlemmene reviderer i henhold til god kommunal revisjonsskikk.

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 43/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Audun Haugan
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

EIERSKAPSKONTROLL I GROTTEBADET AS – RAPPORT

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget rår kommunestyret til å treffe følgende vedtak:

1. Kommunestyret viser til rapporten «Eierskapskontroll i Grottebadet AS» fra KomRev Nord IKS av 29.10.2021.
2. Kommunestyret registrerer at det er funnet klare forbedringspunkter i den måte kommunen utøver eierskapet i Grottebadet AS og forbedringspunkter i styrets forvaltning.
3. Kommunestyret ber eierrepresentanten om å sørge for at forbedringspunktene påpekt i rapporten følges opp og at det gis en punktvis tilbakereportering til kontrollutvalget over de tiltak som er truffet. Slik tilbakemelding bes gitt innen 1. mars 2022.

Saken gjelder:

Behandling av rapport – eierskapskontroll i Grottebadet AS

Vedlegg til saken:

A: Trykte vedlegg:

- Rapport fra KomRev Nord IKS datert 29.10.2021 (tidligere sendt ut til utvalgets medlemmer)

B: Utrykte vedlegg:

- Kontrollutvalgssak 57/21 m. fl.

Saksutredning:

1. INNLEDNING

Kontrollutvalget vedtok i møte 15.12.2020, i sak 58/20, å bestille eierskapskontroll i Grottebadet AS. Bestillingen er gjort i tråd med prioritet i plan for eierskapskontroll for perioden 2020 til 2024, vedtatt av kommunestyret i Harstad 05.11.2020, i sak 20/192. Kontrollutvalget behandlet og vedtok KomRev NORDs overordnede prosjektskisse for eierskapskontrollen i møte 02.02.2021, i sak 3/21.

Hovedproblemstillingene som skulle besvares i eierskapskontrollen var følgende:

1. *Har Harstad kommune rutiner for å føre kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS?*
2. *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

KomRev NORD IKS har nå ferdigstilt rapporten fra kontrollen, se vedlegg.

Rapporten er omfangsrik og sekretariatet viser generelt til rapporten for de enkelte krav (revisjonskriterier) som er utledet og de nærmere vurderinger som revisor har gjort opp mot disse.

2. FØRER HARSTAD KOMMUNE KONTROLL MED SINE EIERINTERESSER I GROTTBADET AS OG UTØVES DE I SAMSVAR MED LOV, VEDTAK OG ANBEFALINGER?

Revisors **hovedkonklusjon** i eierskapskontrollen er at:

1. Harstad kommune **til dels** fører kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS.
2. Kommunens eierinteresser **til dels** utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

Revisor bygger sin hovedkonklusjon ut fra vurderinger av krav og anbefalinger utledet av KS anbefalinger, kommunens eierskapsmeldinger, aksjeloven kommuneloven og vedtektene for Grottebadet AS.

Revisor skriver om sine hovedkonklusjoner:

«Harstad kommune har vedtatt prinsipper og rutiner for eierstyring. Kommunestyret har i forbindelse med behandlingen av Eierskapsmelding 2013 og Eierskapsmelding 2021 vedtatt henholdsvis at; «Eierskapsmeldingen skal legges til grunn i utøvelse av eierskap», og «Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte selskap og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor selskapene.» Våre funn og vurderinger viser at de prinsipper for eierstyring som fremkommer av eierskapsmelding 2013 bare delvis er blitt etterlevd i praksis. **Revisors konklusjon på problemstilling 1 er at Harstad kommune til dels fører kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS.**

Et lite mindretall av kriteriene i denne eierskapskontrollen utledet fra KS sine anbefalinger, Harstad kommunes egne retningslinjer, Grottebadet AS sine vedtekter, samt aksjelovens bestemmelser - er oppfylt (9) eller i stor grad oppfylt (2). De resterende kriteriene er enten til dels oppfylt (7) eller ikke oppfylt (6). Vi har lagt særlig vekt på

manglende revidering av eierskapsmelding og mangelfull opplæring av kommunestyret om eierstyring. Samtidig bemerkes det at Eierskapsmelding 2021 er i tråd med bestemmelsene i kommunelovens § 26-1 om eierstyring og eierskapsmelding. **Revisors konklusjon på problemstilling 2 er at kommunens eierinteresser til dels utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.»**

Revisor har oppsummeringsvis gjort følgende vurderinger av de enkelte punkt:

Av Harstad kommune som eier av Grottebadet AS, knyttet til kriterier for «eierstyring» (rapportens kapittel 3.1)

Harstad kommune har oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av sentral folkevalgt som eierrepresentant
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse i styret
- KS-anbefaling nr. 16 om prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv
- Aksjeloven §§ 5-9 (1) og 5-10 (1) – (4) bestemmelser om krav til form og innhold for innkallingen til generalforsamling
- Aksjeloven § 5-16 (1) – (3) bestemmelser om protokoll for generalforsamlingen

Harstad kommune har i stor grad oppfylt:

- Aksjeloven § 5-5 (1) og (2), og vedtektenes § 8 bestemmelser om tidspunkt og saker til behandling på generalforsamlingen
- KS-anbefaling nr. 9 om styrekompetanse i forhold til formål

Harstad kommune har til dels oppfylt:

- Aksjeloven § 2-2 bestemmelser om innholdsmessige krav til selskapsvedtekter
- KS-anbefaling nr. 4 om årlige eierskapsmeldinger
- KS-anbefaling nr. 5 om utarbeidelse og revidering av avtaler og styringsdokumenter
- KS-anbefaling nr. 6 om jevnlig eiermøter
- Eierskapsmelding 2013, føringen om aktiv deltakelse i selskapsorganer
- KS-anbefaling nr. 12 om vurdering av styrekompetanse og rutiner for å sikre nødvendig styrekompetanse

Harstad kommune har ikke oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 3 (2020) / nr. 1 (2015) om kompetanseutvikling til folkevalgte
- KS-anbefaling nr. 8 om å vedtektsfeste innkallingsfrist til generalforsamlingen
- KS-anbefaling nr. 10 om å vedtektsfeste bruk av valgkomité
- KS-anbefaling nr. 14 om numeriske vararepresentanter til styret

Revisor opplyser at han ikke har tilstrekkelig grunnlag for å gi noen sikker vurdering av kriteriet til KS-anbefaling nr. 9 om habilitetsspørsmål er vurdert ved valg av styremedlemmer.

Av kriterier knyttet til «styret» (rapportens kapittel 3.2)

Styret i Grottebadet har oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for håndtering av mulige habilitetskonflikter
- Aksjeloven § 6-10 om at godtgjørelse til styremedlemmer skal fastsettes på generalforsamlingen
- Aksjeloven § 6-12 (3) bestemmelser om styrets forvaltningsansvar

Styret i Grottebadet har til dels oppfylt:

- Aksjeloven § 6-13 (1) bestemmelser om styrets tilsynsansvar

Styret har ikke oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv i KS-styrevervregister
- KS-anbefaling nr. 19 om at selskapet bør utarbeide og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften

3. REVISORS ANBEFALINGER

Revisor har på bakgrunn av sine funn og vurderinger utarbeidet følgende samlede anbefaling til kommunen:

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjoner i eierskapskontrollen, anbefaler vi Harstad kommune som eier av Grottebadet AS å vurdere tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige av de krav og anbefalinger som er vurdert av revisor i denne eierskapskontrollen.

4. SEKRETARIATETS VURDERING

Etter sekretariatets syn er rapporten god og grundig og besvarer den bestilling som ble gjort av kontrollutvalget.

Rapporten viser at kommunen har et relativt betydelig forbedringspotensiale i forhold til sin utøvelse av eierskapet, og det bør sørges for at anbefalingene følges og avvik fra bestemmelser må lukkes.

Revisor har også funnet at styret har et forbedringspotensiale i sin forvaltning, da særlig at det mangler etiske retningslinjer, samt registrering i styrevervsregisteret.

Kommunens eierrepresentant v/kommunedirektøren har i sin tilbakemelding til rapporten vist til eierskapsmeldingen for 2021 for bruk av valgkomite, numeriske styrerepresentanter, opplæring og eiermøter. Han opplyser også at opplæring i styrearbeid for folkevalgte var planlagt, men ikke ble gjennomført grunnet koronaepidemien.

Styret i Grottebadet har også gitt uttalelse til rapporten og har hatt en del innsigelser til funnene, da særlig i forhold til kravet om å vedtektsfeste fordeling av formuen ved en eventuell oppløsning av selskapet. Revisor har imidlertid ment at det er gjeldende vedtekter som er relevant, og de bestemmer at det ikke skal betales utbytte og at et eventuelt overskudd skal tillegges selskapets kapital.

Det må foretas en oppfølging av rapporten. Sekretariatet foreslår at kommunens eierrepresentant gir en punktvis tilbakemelding til kontrollutvalget på oppfølgingen av rapporten. Kontrollutvalget vil vidererapportere oppfølgingen til kommunestyret.

Forslag til vedtak er basert på det ovenstående.

Tromsø, den 23. november 2020

A handwritten signature in blue ink that reads "Audun Haugan". The script is cursive and fluid.

Audun Haugan
seniorrådgiver

EIERSKAPSKONTROLL

Grottebadet AS

Harstad kommune

Forord

På grunnlag av bestilling fra kontrollutvalget i Harstad kommune har KomRev NORD gjennomført en eierskapskontroll i Grottebadet AS. Kontrollutvalgets plikt til å påse at eierskapskontroll gjennomføres, følger av lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) § 23-2 bokstav d. En eierskapskontroll er en kontroll av hvorvidt den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser, gjør dette i samsvar med lover og forskrifter, kommunestyrets eller fylkestingets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring, jf. kommuneloven § 23-4.

Krav til revisors uavhengighet følger av kommuneloven § 24-4 og av forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 16, 17, 18 og 19. Før igangsetting av eierskapskontrollen har revisjonen vurdert egen uavhengighet overfor Harstad kommune og Grottebadet AS, jf. kommuneloven § 24-4 og revisjonsforskriften §§ 16-19. Vi kjenner ikke til forhold som er egnet til å svekke tilliten til vår uavhengighet og objektivitet.

Vi takker Harstad kommune og Grottebadet AS for samarbeidet forbindelse med gjennomføringen av eierskapskontrollen.

Bodø/Tromsø 29.10.2021

Margrete Mjølhus Kleiven
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Bjørnar Johansen
Prosjektleder, forvaltningsrevisor

SAMMENDRAG

KomRev NORD har på bestilling fra kontrollutvalget i Harstad kommune gjennomført eierskapskontroll rettet mot Grottebadet AS. Selskapets formål er å eie og drive Grottebadet, et underjordisk badeland i Harstad, samt alt som naturlig står i forbindelse med dette. Badeanlegget er i sentrum av Harstad by og er ment for allmenn bruk.

Kontrollutvalgets formål med eierskapskontrollen har vært å bidra til å sikre at kommunens eierskap i selskapet ivaretas på en forsvarlig måte, og som legger til rette for at målsetningen med eierskapet og etableringen av selskapet følges opp. Foruten undersøkelse av kommunens kontroll med sine eierinteresser i selskapet, har formålet også vært å undersøke om eierinteressene utøves i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger, om eierinteressene utøves i tråd med lov, samt etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.

Eierskapskontrollen er gjennomført med utgangspunkt i følgende problemstillinger:

- 1. Har Harstad kommune rutiner for å føre kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS?***
- 2. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?***

For å gjøre vurderinger av Harstad kommunes eierkontroll og eierutøvelse har revisor utledet kriterier fra; *KS (2020): Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll, KS (2015): Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, Harstad kommune – Eierskapsmelding 2013 og Eierskapsmelding 2021, aksjeloven, kommuneloven, og vedtekter for Grottebadet AS*. Enkelte av kriteriene det er gjort vurderinger mot, retter seg mot generalforsamlingen og selskapets styre. Som eneeier i Grottebadet AS kan Harstad kommune gjennom generalforsamlingen ha stor påvirkning på både styresammensetningen og andre saker som skal behandles på generalforsamlingen og i selskapets styre.

Denne eierskapskontrollen er gjort med utgangspunkt i perioden 2019 til og med juni 2021. For enkelte forhold, særlig om eierskapsmelding og økonomi, er det også sett lengre tilbake i tid. Kommunens generelle forventninger til selskapene og strategier for eierstyring, fremkommer i kapittel 3 og 5 i både Eierskapsmelding 2013 og 2021. Eierskapsmelding er det overordnede politiske styringsdokumentet for kommunestyret, der premissene for forvaltningen av kommunens selskaper og eierandeler fremgår, sammen med krav kommunen setter til seg selv som eier av/deltaker i selskaper. Eierskapskontrollen gjelder frem til medio juni 2021, og Eierskapsmelding 2021 ble vedtatt 27. mai 2021. Vi har derfor tatt utgangspunkt i at Eierskapsmeldingen fra 2013 er den som har vært gjeldende i perioden som eierskapskontrollen hovedsakelig gjelder. Der det er naturlig har vi også henvist til hva som fremkommer av någjeldende eierskapsmelding. Ved behandling av Eierskapsmelding 2013 vedtok kommunestyret at; «*Eierskapsmeldingen skal legges til grunn i utøvelsen av eierskapet.*». Ved behandlingen av Eierskapsmelding 2021 ble det av kommunestyret vedtatt at; «*Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte selskap og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor selskapene.*» Revisor har også innhentet opplysninger gjennom egenerklæringsskjema fra kommunens eierrepresentant, selskapets styre og fra daglig leder i Grottebadet AS. Det har samtidig vært innhentet opplysninger fra selskapets revisor. I

tillegg har vi basert våre beskrivelser på informasjon i dokumenter som vedtekter, innkallinger og protokoller fra møter i selskapets styre og generalforsamling, samt selskapets egne dokumenter styrende for selskapsledelsen.

Revisors konklusjoner i eierskapskontrollen er at:

1. *Harstad kommune til dels fører kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS.*
2. *Kommunens eierinteresser til dels utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse.*

Våre konklusjoner bygger på følgende oppsummerte vurderinger av Harstad kommune som eier av Grottebadet AS, knyttet til kriterier for «eierstyring» (jf. kap. 3.1):

Harstad kommune har oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 1 om valg av selskapsform
- KS-anbefaling nr. 7 om oppnevning av sentral folkevalgt som eierrepresentant
- KS-anbefaling nr. 11 om kjønnsbalanse i styret
- KS-anbefaling nr. 16 om prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv
- Aksjeloven §§ 5-9 (1) og 5-10 (1) – (4) bestemmelser om krav til form og innhold for innkallingen til generalforsamling
- Aksjeloven § 5-16 (1) – (3) bestemmelser om protokoll for generalforsamlingen

Harstad kommune har i stor grad oppfylt:

- Aksjeloven § 5-5 (1) og (2), og vedtektenes § 8 bestemmelser om tidspunkt og saker til behandling på generalforsamlingen
- KS-anbefaling nr. 9 om styrekompetanse i forhold til formål

Harstad kommune har til dels oppfylt:

- Aksjeloven § 2-2 bestemmelser om innholdsmessige krav til selskapsvedtekter
- KS-anbefaling nr. 4 om årlige eierskapsmeldinger
- KS-anbefaling nr. 5 om utarbeidelse og revidering av avtaler og styringsdokumenter
- KS-anbefaling nr. 6 om jevnlig eiermøter
- Eierskapsmelding 2013, føringen om aktiv deltakelse i selskapsorganer
- KS-anbefaling nr. 12 om vurdering av styrekompetanse og rutiner for å sikre nødvendig styrekompetanse

Harstad kommune har ikke oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 3 (2020) / nr. 1 (2015) om kompetanseutvikling til folkevalgte
- KS-anbefaling nr. 8 om å vedtektsfeste innkallingsfrist til generalforsamlingen
- KS-anbefaling nr. 10 om å vedtektsfeste bruk av valgkomité
- KS-anbefaling nr. 14 om numeriske varerepresentanter til styret

Revisor har *ikke* tilstrekkelig grunnlag for å gi noen sikker vurdering av kriteriet til KS-anbefaling nr. 9 om habilitetsspørsmål er vurdert ved valg av styremedlemmer.

Våre konklusjoner bygger videre på følgende oppsummerte vurderinger knyttet til kriterier for «styret» (jf. kap. 3.2):

Styret i Grottebadet har oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 15 om rutiner for håndtering av mulige habilitetskonflikter
- Aksjeloven § 6-10 om at godtgjørelse til styremedlemmer skal fastsettes på generalforsamlingen
- Aksjeloven § 6-12 (3) bestemmelser om styrets forvaltningsansvar

Styret i Grottebadet har til dels oppfylt:

- Aksjeloven § 6-13 (1) bestemmelser om styrets tilsynsansvar

Styret har ikke oppfylt:

- KS-anbefaling nr. 17 om registrering av styreverv i KS-styrevervregister
- KS-anbefaling nr. 19 om at selskapet bør utarbeide og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften

Anbefalinger til eier Harstad kommune:

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjoner i eierskapskontrollen, anbefaler vi Harstad kommune som eier av Grottebadet AS å vurdere tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige av de krav og anbefalinger som er vurdert av revisor i denne eierskapskontrollen.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	IV
1 INNLEDNING OG SELSKAPSFORSAMLING.....	1
1.1 Bakgrunn og bestilling	1
1.2 Selskapsinformasjon.....	1
1.2.1 Etablering, eierforhold og formål	1
1.2.2 Styret, daglig ledelse og økonomiske nøkkeltall.....	3
2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE	4
2.1 Problemstillinger	4
2.2 Kriterier	4
2.3 Metode.....	5
3 KONTROLL, UTØVELSE, OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSER.....	7
3.1 Eierstyring	7
3.1.1 Innledende om oppfølging av Harstad kommunes eierskap.....	7
3.1.2 Valg av selskapsform.....	8
3.1.3 Vedtekter.....	9
3.1.4 Kompetanseutvikling til folkevalgte	10
3.1.5 Eierskapsmelding	11
3.1.6 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter.....	14
3.1.7 Eierrepresentant og eiermøter	15
3.1.8 Generalforsamling og aktiv eierstyring	17
3.1.9 Styrets sammensetning og kompetanse.....	20
3.1.10 Bruk av numeriske vararepresentanter	24
3.1.11 Prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv.....	24
3.2 Styret	26
3.2.1 Rutiner for håndtering av mulige habilitetskonflikter.....	26
3.2.2 Registrering av styreverv.....	26
3.2.3 Godtgjørelse til styrets medlemmer og revisor, lønn daglig leder.....	27
3.2.4 Etske retningslinjer for selskapsdriften.....	29
3.2.5 Styrets forvaltnings- og tilsynsansvar	30
3.3 Fullmakter, og andre avtalemessige og juridiske forhold.	32
3.3.1 Fullmakter	32
3.3.2 Forsikringer.....	32
3.3.3 Revisor.....	32
3.3.4 Juridiske forhold.....	33
3.4 Økonomiske forhold og fremtidsutsikter	34
3.4.1 Økonomiske nøkkeltall for Grottebadet AS.....	34
3.4.2 Offentlige tilskudd og økonomiske anliggender mellom Grottebadet og Harstad kommune.....	35
3.4.3 Koronapandemi.....	37
3.4.4 Fortsatt drift.....	37
4 OPPSUMMERING OG SAMLET KONKLUSJON	39
5 ANBEFALINGER.....	42
6 UTTALELSER	43
6.1 Uttalelse fra eierrepresentant for Harstad kommune.....	43

6.2	Uttalelse fra styret i Grottebadet AS	45
7	REFERANSER	49
	VEDLEGG	50
	Vedlegg 1: Begrepsdefinisjoner – likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet	50

1 INNLEDNING OG SELSKAPSFORMLING

1.1 Bakgrunn og bestilling

Kontrollutvalget i Harstad kommune vedtok i møte 15.12.2020, i sak 58/20, å bestille eierskapskontroll i Grottebadet AS. Bestillingen er gjort i tråd med prioritet i plan for eierskapskontroll for perioden 2020 til 2024, vedtatt av kommunestyret i Harstad 05.11.2020, i sak 20/192. Kontrollutvalget behandlet og vedtok KomRev NORDs overordnede prosjektskisse for eierskapskontrollen i møte 02.02.2021, i sak 3/21.

Kontrollutvalget har som *formål* med eierskapskontrollen å bidra til å sikre at kommunens eierskap i selskapet ivaretas på en forsvarlig måte, og som legger til rette for at målsetningen med etableringen av selskapet følges opp.

1.2 Selskapsinformasjon

1.2.1 Etablering, eierforhold og formål

Grottebadet AS ble stiftet 24.04.1997, og er i dag et aksjeselskap fullt ut eid av Harstad kommune. Selskapet har forretningsadresse Harstad, jf. vedtektene § 2.

Selskapets formål fremkommer av vedtektene § 3: «*Selskapets formål er å eie og drive Grottebadet, et underjordisk badeland i Harstad, samt alt som naturlig står i forbindelse med dette.*»

Tabellen under oppgir sentrale nøkkelopplysninger om Grottebadet AS.

Tabell 1: Nøkkelopplysninger om Grottebadet AS

Grottebadet AS (Org.nr.: 979 338 376)	
<ul style="list-style-type: none"> • Internettadresse: http://grottebadet.no • Stiftelsesdato: 24.04.1997 • Eierandeler: 100 % • Forretningsadresse: Håkons gate 7, 9405 Harstad • Aksjekapital¹: kr 15 040 000 • Driftsinntekter 2020: kr 17,5 mill. • Årsresultat 2020: kr -1,1 mill. • Egenkapital 2020: kr 15,2 mill. • Tilskudd fra eierkommune i 2020: kr 1,4 mill. • Lån fra eierkommune per 2020: kr 24 mill. 	<ul style="list-style-type: none"> • Morselskap i konsern: Nei • Aktivitet/bransje: Anlegg, drift og utleie av underjordisk fjellhall. • Næringskode: 93.110 Drift av idrettsanlegg • Sektorkode: 1520 Kommunalt eide aksjeselskaper mv. • Signatur: To styremedlemmer i fellesskap eller styrets leder alene. • Prokura: Daglig leder alene. • Daglig leder: Kjetil Christoffersen • Styrets leder: Else Marie Stenhaug • Revisor: Enter Revisjon Hålogaland AS

Byggingen av anlegget ble påbegynt i 1999, og badeanlegget åpnet i juni 2003. Anlegget ble finansiert gjennom både tippemidler, lån og tilskudd fra både kommunen og lokale investorer (spesielt Nordic). Badeanlegget har ett samlet areal på ca. 5000 m², inkludert et eget treningscenter. Badeanlegg og treningscenter har i et normalår mellom 200- og 220 tusen

¹ Harstad kommune har vært eiere siden 2011, med 1 504 aksjer, hver pålydende kr 10 000

besøkende, og er i dag Nord-Norges tredje mest besøkte turistattraksjon, etter Nordkapplataet og Tromsøbadet. I begynnelsen besto selskapet av ett driftsselskap (Grottebadet AS) og ett eiendomsselskap (Harstad Fjellhall AS), med både private og offentlige eiere. De to selskapene ble i 2011 fusjonert, med Grottebadet AS som selskapsnavn. Harstad kommune overtok samtidig vederlagsfritt alle aksjene fra de private eierne.

Da daglig leder begynte i 2006 hadde driftsselskapet en negativ egenkapital på vel 8 millioner kroner, og hadde ifølge han på dette tidspunktet ikke økonomi til noe som helst. Året etter kommunen ble eneeier, gjorde styret vedtak – etter dialog med daværende rådmann om denne type rentesikring – om å binde selskapets lån i ti år (frem til juli 2022) på ca. 3,59 prosent, noe daglig leder opplyste da virket fornuftig, men etter siste års rentenedgang har vært kostbart for selskapet.

Koronapandemien har ført til nedstengning i perioder, både i 2020 og 2021. Under nedstengningene er det gjennomført nødvendig vedlikehold og oppussing av anlegget. Ifølge regnskapsinformasjon har Grottebadet i perioden 2017-2020 hatt ett stabilt antall årsverk på 16 per år.

- Harstad kommunes strategi for eierskapet i Grottebadet

I mai 2021 fikk kommunestyret i Harstad ny eierskapsmelding til behandling, og denne ble vedtatt av kommunestyret 27. mai. Frem til dette har eierskapsmelding fra 2013 vært gjeldende. I eierskapsmeldingen for 2013 er følgende strategi for eierskapet i Grottebadet oppgitt:

- Videreutvikle virksomheten innenfor rammen av formålet med selskapet
- Bedre attraktiviteten og driftsøkonomien til Grottebadet ytterligere, slik at det kommunale tilskuddet over tid kan reduseres

Strategien er vedtatt videreført i nyeste eierskapsmelding.

Harstad kommune gir årlige tilskudd til selskapet, kjøper tjenester og har stilt garantier. Eierskapsmeldingene for 2013 og 2021 inneholder informasjon om årlige tilskudd, tjenestekjøp og garantiansvar. I tabellen nedenfor er opplysningene fra de to eierskapsmeldingene.²

Tabell 2: Tilskudd, tjenestekjøp og garantiansvar fra Harstad kommune overfor Grottebadet AS (hele kroner)

	Type	2021	2013
Årlige tilskudd ³	Kapitaltilskudd	1 400 000	3 398 000
Årlige tjenestekjøp ⁴	Leie av konkurransebasseng	1 000 000	1 000 000
	Leie av tilfluktsrom	500 000	500 000
	Skolesvømming	3 389 290	2 360 520
Garantiansvar ⁵	Utløper jan. 2047	55 728 180	74 834 820

Av tabellen fremgår det en betydelig reduksjon i både kapitalinnskudd og garantiansvar fra 2013 til 2021, mens utgifter til skolesvømming har økt med i overkant av én million for kommunen. Reduksjon i tilskudd er i tråd med andre kulepunkt i kommunes strategi for eierskap i selskapet.

² De oppgitte beløpene må antas å være for året før de to eierskapsmeldingene ble vedtatt.

³ For tilskudd er det oppgitt å ikke foreligge avtale, men vedtas av kommunestyret hvert år.

⁴ Tjenestekjøp oppgitt i nettobeløp. Leie av konkurransebasseng og tilfluktsrom er oppgitt være langsiktig avtaler.

⁵ Garantiansvaret henviser til K-09/126, og er oppgitt som utgående beløp for hhv. 2020 og 2012.

1.2.2 Styret, daglig ledelse og økonomiske nøkkeltall

- Styret

Etter Grottebadets vedtekter § 5 skal selskapet ledes av et «*styre på 3 til 5 personer*», der styrets leder velges for ett år av gangen av generalforsamlingen. Vedtektene § 8 nr. 3 viser til at den ordinære generalforsamlingen skal behandle valg av styre. De styremedlemmer som var på valg på generalforsamlingen 23.06.2021 ble gjenvalgt, herunder styrets leder og nestleder for en periode på ett år, der styreleder også ble valgt til medlem av styret for til sammen to år.

Det fremkommer ikke av selskapets vedtekter at det skal være varamedlemmer til styret, og fra eierrepresentant er det opplyst at selskapet ikke har slike.

Tabellen under angir hvem som er medlemmer av styret i Grottebadet AS, og gir kort informasjon om vedkommende sin tilknytning til kommunen eller annen virksomhet.

Tabell 3: Styremedlemmer i Grottebadet AS

Rolle	Styremedlemmer	Tilknytning
Styrets leder	Else Marie Stenhaug	Kommunestyrerepresentant Ap (Harstad)
Nestleder	Alf Magnar Hansen	Økonomidirektør Nordic Management AS (Harstad)
	Kjetil Bjørkelund	Kommunestyrerepresentant Ap (Harstad)
	Øivind Skjevling	Daglig leder Nordlaks Smolt AS (Innhavet)
	Kjersti Karijord Smørvik	Kommunestyrerepresentant H (Harstad)
Varamedlemmer	Har ikke varamedlemmer	

- Administrativ ledelse og revisor

Grottebadets daglige leder er Kjetil Christoffersen, og han tiltrådte stillingen i juni 2006. Selskapets revisor er Enter Revisjon Hålogaland AS, med forretningsadresse Harstad.

- Økonomiske nøkkeltall

Tabellen under angir sentrale økonomiske nøkkeltall for Grottebadet i perioden 2012-2020. Tall for 2020 er ansett påvirket av periodevis nedstenging grunnet koronapandemien.

Tabell 4: Økonomiske nøkkeltall Grottebadet AS for 2012 - 2020 (tall i kr 1 000)

År	Drifts- inntekter	Drifts- resultat	Års- resultat	Sum egenkapital	Sum gjeld	Gjeldsgrad ⁶
2020	17 465	971	-1 086	15 208	82 655	5,4
2019	19 125	2 838	405	16 295	85 421	5,2
2018	19 117	2 280	-134	15 890	87 484	5,5
2017	19 065	2 792	218	16 024	90 177	5,6
2016	19 257	3 003	163	15 806	92 103	5,8
2015	19 927	3 583	1 185	15 644	94 156	6,0
2014	19 686	3 418	981	14 459	96 805	6,7
2013	20 288	6 999	4 336	13 478	98 696	7,3
2012	20 099	7 626	5 395	9 143	101 120	11,1

(Kilder: proff.no og årsregnskaper)

⁶ Gjeldsgrad er definert som: (Sum gjeld / Sum egenkapital), og beskriver forholdet mellom gjeld og egenkapital. Høy gjeldsgrad betyr at en større andel av kontantstrømmene knyttes til betaling av renter fremfor avdrag. En gjeldsgrad på 1.0 betyr at selskapets balanseførte eiendeler er finansiert med 50 % egenkapital og 50 % fremmedkapital (lån/gjeld).

2 PROBLEMSTILLINGER, KRITERIER OG METODE

2.1 Problemstillinger

På bakgrunn av kontrollutvalgets bestilling, gjelder følgende problemstillinger for eierskapskontrollen:

- 1. Har Harstad kommune rutiner for å føre kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS?**
- 2. Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?**

2.2 Kriterier

Når kommunen har virksomhet utenfor egen organisasjon, gjelder ikke de styringssystemene som normalt gjelder for kommunens virksomhet etter lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven). Styringen av virksomheten må følge de regler som gjelder for den aktuelle organisasjons-/selskapsformen. Den styringen som gjøres i selskapet av styret og administrerende direktør, kalles selskapsstyring. Grottebadet AS er et aksjeselskap og er derfor juridisk forpliktet etter reglene i aksjeloven (asl.). Etter aksjeloven § 5-1 utøver aksjeeierne den øverste myndighet i selskapet gjennom generalforsamlingen. Eiere må derfor utøve sine eierinteresser gjennom innspill til og deltakelse på generalforsamlingen.

For å kunne gjøre vurderinger av Harstad kommunes eierutøvelse i Grottebadet AS, må vi ha kriterier. Kriteriene skal være en målestokk for revisors vurderinger av kommunens eierskapsutøvelse. Kriteriene for denne eierskapskontrollen er utledet fra følgende kilder:

- KS (2020): *KS Folkevalgtprogram 2019-2023. Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.* Kommunesektorens organisasjon.
- KS (2015): *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.* Kommunesektorens organisasjon.
- Harstad kommune – Eierskapsmelding 2013⁷
- Harstad kommune – Eierskapsmelding 2021
- Lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Lov av 22. juni 2018 nr. 83 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
- Vedtekter for Grottebadet AS

De konkrete kriteriene fra ovennevnte kilder fremkommer i tekstbokser i kapittel 3.1 og 3.2.

⁷ Kommunens strategier for eierstyring er gjengitt i både Eierskapsmelding 2013 og 2021, kap. 5. I tillegg angir kap. 3 generelle forventninger til selskapene. For den undersøkte perioden har i all hovedsak Eierskapsmelding 2013 vært gjeldende.

2.3 Metode

Eierskapskontrollen er gjennomført i overensstemmelse med *RSK 002 Standard for eierskapskontroll*⁸, kommunelovens regler om gjennomføring av eierskapskontroll, jf. § 23-4, samt forskrift om kontrollutvalg og revisjon §§ 10 og 14.

Vi sendte brev om oppstart til Grottebadet AS v/daglig leder og styreleder, og til Harstad kommune v/eierrepresentant. Vi avholdt oppstartsmøte med selskapet, mens kommunen hadde ikke ønske om tilsvarende møte.

I etterkant av oppstartsmøtet sendte vi ut såkalte *egenerklæringsskjema* til henholdsvis daglig leder, Harstad kommunes eierrepresentant⁹, og til styreleder på vegne av styret som kollegium. I skjemaene inngikk spørsmål som vi ba om skriftlig svar på. Spørsmålene i de enkelte skjemaene var i noen grad overlappende, men tilpasset den enkeltes rolle i selskapet.

Følgende dokumenter har vært gjennomgått og ligger til grunn for våre beskrivelser og vurderinger i eierskapskontrollen:

- Utfylte egenerklæringsskjema fra daglig leder og styret i Grottebadet AS
- Utfylte egenerklæringsskjema fra Harstad kommunes eierrepresentant i Grottebadet AS
- Eierskapsmelding 2021 for Harstad kommune
- Eierskapsmelding 2013 for Harstad kommune
- Innkallinger til generalforsamlinger 2019-2021
- Protokoller fra generalforsamlinger 2019-2021
- Innkallinger og protokoller styremøter 2019 - mai 2021
- Vedtekter for Grottebadet AS
- Økonomiopplysning fra Brønnøysundregistrene og Proff.no
- Årsregnskap Grottebadet AS for 2017-2020

I tillegg til nevnte informasjonskilder har vi også innhentet opplysninger fra selskapets revisor Enter Revisjon Hålogaland AS. Vi har også innhentet informasjon og gjort avklaringer løpende med daglig leder og styreleder i Grottebadet AS, samt fra kommunens eierrepresentant. I tillegg har vi benyttet informasjon vi har som følge av å være Harstad kommunes regnskapsrevisor.

Gyldighet og pålitelighet

Det innsamlede datamaterialet utgjør etter revisjonens vurdering et relevant og tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og konklusjonene som fremgår av rapporten. Vi har sammenlignet de ulike typene data med hverandre for å avdekke eventuelle motsetninger i opplysninger som fremkommer i dem. På bakgrunn av forannevnte vurderinger og sammenligninger forutsetter revisjonen at det ikke er vesentlige feil i datamaterialet som presenteres i rapporten. Påliteligheten og gyldigheten er også søkt sikret på et overordnet nivå gjennom revisjonens interne kvalitetssikringssystem.

⁸ Fastsatt av NKRFs styre 12.08.2020 og gjort gjeldende som god kommunal revisjonsskikk for eierskapskontroller med oppstartsbrev sendt etter 30.09.2020

⁹ Eierrepresentant i selskapet er den som Harstad kommunestyret har gitt myndighet til blant annet møte i selskapets generalforsamling og eiermøter på vegne av kommunen som eier. For Grottebadet er dette kommunens ordfører.

Avgrensinger

Vi understreker at eierskapskontrollen begrenser seg til en vurdering av Harstad kommune som eier av selskapet. En materiell vurdering av selskapets organisering, drift og funksjon faller således utenfor rammene for en eierskapskontroll. Vi gir likevel i rapporten informasjon om selskapet, styret og administrasjon med detaljeringsnivå som går utover informasjonen om den rene eierstyringen. Når dette presenteres er det som bidrag til en helhetlig fremstilling av selskapet og dets drift. Tidsperioden som er undersøkt er i hovedsak 2019 til etter avholdt generalforsamling juni 2021. Der det har vært ansett relevant er det også tatt med informasjon fra tidligere år, noe som særlig gjelder eierskapsmelding og økonomi.

Kriteriene er basert hovedsakelig på KS sine anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll som kom i 2020. Da deler av vår undersøkelsesperiode er før dette, er det også hensyntatt eventuelle forskjeller i anbefalinger fra den dagjeldende KS-anbefalingen fra 11/2015. Der dette er gjort, er det også gjort henvisninger i tekstboks for kriterier. Vi presiserer at det i liten grad er innholdsmessige forskjeller i de nevnte anbefalingene fra KS.

3 KONTROLL, UTØVELSE, OG OPPFØLGING AV KOMMUNENS EIERINTERESSER

3.1 Eierstyring

3.1.1 Innledende om oppfølging av Harstad kommunes eierskap

Frem til ny eierskapsmelding ble vedtatt av kommunestyret i Harstad i slutten av mai 2021, har Eierskapsmelding 2013, vedtatt av kommunestyret 25.04.2013 i sak PS 39/2013, vært gjeldende. I saken vedtok kommunestyret i punkt 2.: «**Eierskapsmeldingen legges til grunn i utøvelse av eierskap**». Vedtatt som punkt 3.; «*Harstad kommunestyre ber om at rådmannen legger frem årlig eierskapsmelding i perioden mars/april*».

I Harstad kommunestyres behandling av ny eierskapsmelding 2021 den 27.05.2021, i sak PS 79/2021, ble det som punkt 2. vedtatt at; «**Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte selskap og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor selskapene**». (revisors uthevinger)

De nevnte eierskapsmeldingene angir i kapittel 3 og kapittel 5, henholdsvis «Generelle forventninger til selskapene» og «Kommunestyrets strategier for eierstyring og forventninger til selskapene» (2013) / «Kommunestyrets strategier for eierstyring» (2021).

Det fremkommer av kapittel 5.3 i begge de nevnte eierskapsmeldingene at; «*Rådmannen plikter som minimum en gang i valgperioden å legge fremme [frem] helhetlig sak om eierskapsmelding. Endringer og tiltak i forhold til enkeltelskaper behandles/orienteres om i dette møtet.*»¹⁰ I denne sammenhengen vises det til at følgende bør vektlegges:

- Har kommunene en tydelig eierstrategi?
- Stemmer eierstrategien med dagens formål?
- Hva er fornuftig tilpasning/satsing innenfor dagens formål?
- Har kommunens engasjement fortsatt gyldighet?
- Er selskapets drift i samsvar med selskapets formål?
- Hvordan er selskapets økonomiske stilling m.v.?
 - utviklingen i selskapene generelt og i forhold til nøkkeltall spesielt
 - risiko
 - fremtidsutsikter
 - behov/ønske om mulige endringer og tiltak
 - lederlønnsnivå
 - sykefravær

Det er videre angitt at eierskapsmeldingen bør være tydelig på de punkter hvor det åpenbart kan være utfordringer.

Under kommunestyrets behandling av seneste eierskapsmelding, ble det fremsatt politisk forslag om å endre strategi for eierskapet i Grottebadet AS. Forslaget «*gjennom en emisjon er det mål å få inn andre eiere slik at kommunen eierandel reduseres.*» ville medført endret eierstruktur, men ble forkastet med 20 mot 13 stemmer.

¹⁰ Eierskapsmelding 2021 bruker i denne sammenhengen begrepet «kommunedirektøren», og ikke «rådmannen».

Begge de nevnte eierskapsmeldingene angir, som nevnt ovenfor, kommunens strategi for eierskapet i Grottebadet:

- Videreutvikle virksomheten innenfor rammen av formålet med selskapet
- Bedre attraktiviteten og driftsøkonomien til Grottebadet ytterligere, slik at det kommunale tilskuddet over tid kan reduseres

3.1.2 Valg av selskapsform

Kommunen bør som eier sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Jf. KS-anbefaling nr. 1

Revisors funn

Det fremkommer av kommunens eierskapsmeldinger fra 2013 og 2021 at kommunen på generelt grunnlag har gjort vurderinger av eierskapsform. I forord til begge er det gitt følgende begrunnelse for sine eierskap i selskap og foretak hvor tjenesteyting og forvaltning foregår utenfor den ordinære kommunale organisasjonen:

Utklipp 1: Begrunnelse for organisering av tjenester i foretak og selskaper

Begrunnelsen for å organisere disse tjenestene i foretak og selskap kan være flere, for eksempel:

- Spesialisere enkelte tjenester i egne virksomheter
- Ivareta samfunnsansvaret kommunen har for å levere grunnleggende tjenester til innbyggerne
- Interkommunalt samarbeid gir grunnlag for effektive tjenester

I forordet vises det samtidig til at kommunen også har mer kommersielle eierinteresser. I forordet til begge eierskapsmeldingene er det vist til at foretaks- og selskapsorganiseringen er utfordrende og de foretak og selskap kommunen er eier i er viktige samfunnsaktører. Det vises videre til at det derfor er viktig at Harstad kommune utøver sitt eierskap på en god måte gjennom en eierskapspolitikk som er fastsatt og forankret i kommunestyret. Det er også angitt at «eierskapsmeldingen skal bidra til at Harstad kommune fremstår som en ryddig, tydelig og ansvarlig eier.», og at eierskapsmeldingen inngår som et styrende dokument i kommunens kvalitetssystem basert på ISO 9001 – 2000.

I uttalelse fra styret ble det vist til at valg av selskapsform ble gjort før kommunen ble eneeier i selskapet. Kommunens eierrepresentant opplyste i egenerklæring at valg av selskapsorganisering som aksjeselskap hadde bakgrunn i at det tidligere var flere private eiere. I starten var selskapet organisert som ett driftsselskap og ett eiendomsselskap – begge med både private og offentlige eiere, med Harstad kommune som største eier. Eierrepresentant viste til at etter at disse to selskapene i 2011 ble fusjonert og fullt ut overtatt av Harstad kommune, har det ikke vært politisk vurdert å endre selskapsform. Dagens organisering fungerer ifølge eierrepresentant godt.

Revisors vurderinger

Å drive badeanlegg inngår ikke som kommunens lovpålagte tjenester til innbyggerne. Aksjeselskap er en av flere måter som er vanlig at kommunen velger å organisere slike selskaper på. Revisor oppfatter at valget av organisasjonsform ble gjort før Harstad kommune ble ene-eier, og at det ikke har oppstått noe som har gitt grunn til å revurdere selskapsorganiseringen.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at kommunen som eier bør sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket, er **oppfylt**.

3.1.3 Vedtekter

Vedtektene skal som minimum angi:

- Selskapets foretaksnavn
- Selskapets virksomhet
- Aksjekapitalens størrelse
- Aksjenes pålydende (nominell beløp)
- Bestemmelser om anvendelse av overskudd og formuen ved oppløsning, der selskapets ikke har som formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte

Jf. Aksjeloven § 2-2 første og andre ledd

Revisors funn

Eierskapsmelding 2013 angir i kapittel 5.7 at selskapene må sette i gang et arbeid med gjennomgang av selskapenes vedtekter med tanke på at disse er i samsvar med eiers forventninger og eierinteresser. Den samme føringen fremkommer også i eierskapsmeldingen som ble vedtatt i mai 2021.

Gjennomgang av selskapets vedtekter¹¹ viser at selskapets foretaksnavn og virksomhet fremkommer av henholdsvis §§ 1 og 3 i vedtektene. Med virksomhet menes selskapets formål, som etter § 3 er; «*selskapets formål er å eie og drive Grottebadet, et underjordisk badeland i Harstad, samt alt som naturlig står i forbindelse med dette.*»

Aksjekapital og aksjenes pålydende i selskapet er i § 4 angitt til «*NOK 15.040.000,- fordelt på 1.504 aksjer à kr 10.000,-*»¹²

Av vedtektene § 7 fremgår det at; «*Det skal ikke utbetales utbytte. Et eventuelt overskudd tillegges selskapets kapital*». Selskapet skal dermed ikke utbetale utbytte etter bestemmelsene i aksjelovens kapittel 8, og vedtektene angir hvordan et eventuelt overskudd i selskapet skal benyttes. Det fremgår derimot ingen opplysninger i vedtektene om hvordan formuen i selskapet skal anvendes ved oppløsning av selskapet.

I forbindelse med kommunestyrets behandling av eierskapsmelding 2021 ble det 27.05.2021 vedtatt å ta inn i eierskapsmeldingen ønske om utbytte- og avkastningskrav. Som eget punkt er det uttrykt at «*det bør søkes å formulere utbytte- og avkastningskrav for alle aksjeselskaper som kommunen har eierskap i. Dette gjelder også for kommunale-/interkommunale selskaper.*»

¹¹ Vedtektene var ved gjennomgang 07.05.2021, vist til sist endret i generalforsamlingen 4. juni 2012.

¹² NOK er finansiell valutakode for norske kroner

Dette forholdet er tatt inn i eierskapsmeldingen under kapittel 3 – generelle forventninger til selskapene. Underkapittel 3.9 omhandler «avkastningskrav, utbytte og resultatmål», og det presiseres innledningsvis at; «det skal etableres utbytte og avkastningskrav for selskaper som opererer i et marked.» Videre angis det at; «*For selskaper som i stor grad har forretningsmessige mål, er avkastning et sentralt element for eier. [...] Utbytteforventninger skal reflektere hva kommunen mener er balanse mellom utbytte og tilbakeholdt overskudd.*»

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at vedtektene som minimum skal angi selskapets foretaksnavn, selskapets virksomhet, aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende, **og** at vedtektene skal ha bestemmelser om anvendelse av overskudd og formuen ved oppløsning, der selskapet ikke har som formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, **til dels er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at vedtektene inneholder alle opplysninger som et minimum er påkrevd etter aksjelovens § 2-2 *første* ledd, men at det verken i vedtektenes § 7 eller andre steder i vedtektene er gitt uttrykk for hvordan formuen i selskapet skal anvendes dersom selskapet oppløses, noe revisors vurderer selskapet er forpliktet å ha, jf. aksjelovens § 2-2 *andre* ledd.

3.1.4 Kompetanseutvikling til folkevalgte

For å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i valgperioden/innen de seks første månedene av valgperioden.

Jf. KS-anbefaling nr. 3 (2020) / anbefaling nr. 1 (2015)

Revisors funn

Av Eierskapsmelding 2013 fremkommer det under kapittel 5 - Kommunestyrets strategier for eierstyring og forventninger til selskapene – i underkapittel 5.6 «Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte», at; «*Det bør legges til rette for særskilt opplæring av eierrepresentanter i selskapsorganer.*» I Eierskapsmelding 2021 er dette utvidet til; «*Det legges til rette for særskilt opplæring av eierrepresentanter i selskapsorganer. Kommunen bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer.*»

Kommunens eierrepresentant i selskapet opplyste i egenerklæring at det *ikke* er etablert obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte eierrepresentanter om eierstyring, men at det var planlagt kurs for politikere om styrerepresentasjon. Vi har gjennomgått sakskart fra kommunestyrets møter de første seks månedene etter valget 2019 (til og med mars 2020), men her ikke funnet opplysninger om at det er avholdt verken folkevalgtopplæring om eierskap eller eierskapsseminarer.¹³ Opplysninger fra eierrepresentant antyder også at slike seminarer ikke er holdt.

Revisors vurderinger

KS-anbefaling nr. 3 angir utfyllende at til dette formålet anbefales det å styrke det kommunale eierskapet ved at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling eksempelvis ved å avholde eierskapsseminarer for samtlige folkevalgte tidlig i perioden. Det blir konkret vist til viktigheten av at kommunestyret som eier «*får kunnskap og innsikt i omfanget av selskapsorganisering og*

¹³ Vi har også undersøkt tilsvarende for seks månedersperioden fra kommunevalget 2015 til og med mars 2020, med samme resultat.

de styringsmuligheter kommunen eller fylkeskommunen har [...]» Det blir videre vist til at det også er; «viktig at de folkevalgte får innsikt i de ulike rollene de har som folkevalgte, som styremedlemmer eller som medlemmer av representantskapet eller generalforsamlingen.» I KS tidligere anbefaling fra november 2015 ble det i nr. 1 vist til at; «Kommunen bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden.»

Med bakgrunn i det ovennevnte er revisors vurdering at kriteriet om å sørge for god kunnskap til folkevalgte om eierskap, **ikke er oppfylt**. Revisor vektlegger i vurderingen at eierskapsmelding for 2013 angir at det bør legges til rette for særskilt opplæring av eierrepresentanter i selskapsorganer, men at foreliggende opplysninger tilsier at det ikke er gitt tid til dette. Revisor bemerker at opplysninger om planlagt kurs for politikere om styrerepresentasjon, etter revisors vurdering bare delvis vil kunne betraktes å oppfylle egen eierstrategi i eierskapsmelding. Gjennomgang av kommunestyrets sakskart for de første seks månedene etter kommunevalget 2019 (og 2015) har ikke gitt opplysninger om at den type opplæring er gitt i tråd med verken KS anbefaling fra 2015 eller i ny anbefaling 2020.

3.1.5 Eierskapsmelding

Kommunen skal minst én gang i valgperioden utarbeide en eierskapsmelding som skal vedtas av kommunestyret. Eierskapsmeldingen skal inneholde

- a) kommunens eller fylkeskommunens prinsipper for eierstyring
- b) en oversikt over selskaper, kommunale foretak og andre virksomheter som kommunen har eierinteresser eller tilsvarende interesser i
- c) kommunens formål med sine eierinteresser eller tilsvarende interesser i virksomhetene som nevnt i bokstav b

jf. kommuneloven § 26-1

Harstad kommunestyre ber om at rådmannen legger frem årlig eierskapsmelding i perioden mars/april.

Kommunestyrevedtak til Eierskapsmelding 2013/Eierskapsmelding 2013

Kommunestyret bør utarbeide en årlig eierskapsmelding eller rapport om selskapene for kommunestyret

Jf. KS-anbefaling nr. 4 (11/2020)

Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Jf. KS-anbefaling nr. 4 (11/2015)

Revisors funn

- Eierskapsmeldinger

Harstad kommune har tre ganger utarbeidet egen eierskapsmelding for sine eierinteresser. Den første ble vedtatt av kommunestyret i 2009, og den påfølgende ble vedtatt av kommunestyret i møte 25.04.2013, sak 39/2013. Kommunens seneste eierskapsmelding ble behandlet og vedtatt i kommunestyrets møte 27.05.2021, i sak 79/2021.

I Eierskapsmelding 2013 fremkommer det av kapittel 2 «Innledning», at kommunestyret i Harstad kommune i 2009 vedtok at; «*det årlig burde legges fram en eierskapsmelding.*» Videre ble det vist til at «*rådmannen vil tilstrebe dette fra og med 2013.*» Ved behandling av Eierskapsmelding 2013 ble det som punkt 3. vedtatt at; «*Harstad kommunestyre ber om at rådmannen legger frem årlig eierskapsmelding i perioden mars/april.*» Vedtaket er inntatt i Eierskapsmelding 2013, kapittel 5.3 «Rapportering og utvikling av eierskapsmeldingen». Innledningsvis er det angitt at; «*Rådmannen plikter en gang pr. år, fortrinnsvis i mars/april, å legge fremme [frem] sak om eierskapsmelding. Endringer og tiltak i forhold til enkeltsekskaper behandles/orienteres om i dette møtet.*»

Årlige eierskapsmeldinger er imidlertid ikke utarbeidet. Mellom 2013 og 2021 har det samtidig vært én valgperiode det ikke har vært utarbeidet ny eierskapsmelding.

Både av Eierskapsmelding 2013, 2021 og på Harstad kommunes internettside¹⁴ fremkommer det at «*eierskapsmeldingen skal bidra til at Harstad kommune fremstår som en ryddig, tydelig og ansvarlig eier.*»¹⁵ Det fremkommer videre at kommunen har et kvalitetssystem basert på ISO 9001 – 2000, og at «*eiermeldingen inngår som et styrende dokument i kvalitetssystemet.*». Det er også vist til at eierskapsmeldingen skal legges til grunn for god politisk styring.

- Prinsipper for eierstyring

Som vist til innledningsvis i kapittel 3.1.1, er det i protokoll til kommunestyrets behandling av eierskapsmelding for 2013 og 2021 vist til følgende vedtak om eierskapsmeldingens betydning for kommunens eierstyring; «*Eierskapsmeldingen skal legges til grunn i utøvelse av eierskap.*» (2013), og «*Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte sekskaper og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor sekskapene.*» (2021)

Både Eierskapsmelding 2013 og 2021 angir under kapittel 5 – «Kommunestyrets strategier for eierstyring og forventninger til sekskapene» (2013) / «Kommunestyrets strategier for eierstyring» (2021) – i underkapitler vist til konkrete prinsipper for eierstyring. Foruten de tolv prinsipielle temaene som fremkommer av Eierskapsmelding 2013, har samme melding fra 2021 også tatt inn to nye, henholdsvis om *korrupsjon* og om *eiermøter*. I tillegg er det i eierskapsmeldingenes kapittel 3 angitt et antall generelle forventninger til sekskapene. I tillegg til de åtte temaene som er omhandlet av underkapitler til kapittel 3 i Eierskapsmelding 2013, er det inntatt tre nye underkapitler for Eierskapsmelding 2021 – herunder om avkastningskrav, utbytte og resultatmål (3.9), kapitalisering (3.10) og maksimal funksjonstid for styremedlemmer (3.11).

- Oversikt over eierinteresser og kommunens formål med eierskap i Grottebadet

Eierskapsmeldingene fra 2013 og 2021 gir i kapittel 4 en oversikt over Harstad kommune sine eierinteresser. I nyeste eierskapsmelding er disse fordelt på åtte aksjeselskaper (AS), tre interkommunale foretak (IKS), ett kommunalt foretak (KF) samt Harstad kommunale pensjonskasse (HKP). For hvert av eierskapene gis en kort presentasjon av nøkkeltall og annen særlig relevant informasjon.

¹⁴ Opplysninger om eierskapsmelding på kommunene internettsider sist oppdatert 23.02.2021, ned 14.05.2021 fra: <https://www.harstad.kommune.no/eierskapsmelding.473960.no.html>

¹⁵ I eierskapsmelding 2021 er «ansvarlig» byttet ut med begrepet «samfunnsansvarlig».

Eierskapsmeldingens presentasjon av Grottebadet angir ikke direkte kommunens formål med eierskapet. Formålet kan likevel ses i sammenheng med kommunens oppgitte strategi for eierskapet, som vi har presentert tidligere under kapittel 3.1.1..

Revisors vurderinger

Harstad kommunestyre vedtok som punkt 3., ved behandlingen av Eierskapsmelding 2013, at de; «[...]ber om at rådmannen legger frem årlig eierskapsmelding i perioden mars/april». Vedtaket er også inntatt innledningsvis i kapittel 5.3 i eierskapsmeldingen. Ny kommunelov § 26-1 omhandler kommuners og fylkeskommuners plikt til å utarbeide og vedta minst én eierskapsmelding i valgperioden. Av § 26-1 andre ledd fremkommer tre minimumskrav til eierskapsmeldingens innhold, herunder prinsipper for eierstyring, oversikt over fylkeskommunens eierinteresser, samt formålet med sine eierinteresser.

KS anbefaling nr. 4 viser til kommunelovens bestemmelser om eierskapsmelding, men anbefaler i tillegg at kommunestyret får seg forelagt en årlig rapport om tilstanden i de enkelte selskapene, for de år det ikke blir utarbeidet eierskapsmelding. I tidligere anbefaling fra KS (11/2015), som var gjeldende til ny anbefaling ble vedtatt av KS i november 2020, var det angitt at; «Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper». Den tidligere anbefalingen gjaldt dermed kun årlige eierskapsmeldinger, og hadde derfor ikke noe om rapporteringer utenom. På bakgrunn av dette har vi funnet det relevant å kun gjøre vurderinger mot eierskapsmeldinger, og utelatt vurderinger av årlige rapporteringer.

Med bakgrunn i våre funn er vår vurdering at Harstad kommune **ikke har oppfylt** egne føringer i eierskapsmelding fra 2009 og 2013 om å legge fram årlige eierskapsmelding i perioden mars/april. KS sin anbefaling nr. 4 fra 2015 om årlig fastsettelse av overordnede prinsipper for eierskap i eierskapsmelding, er også vurdert som **ikke oppfylt** før 2020. Arbeidet med eierskapsmelding har i Harstad kommune ikke vært gitt den prioritet og oppfølging som skulle forventes ut fra kommunestyrenes vedtak i 2009 og 2013. Status i skrivende stund er at Harstad kommune har vedtatt en ny eierskapsmelding i mai 2021. Denne inneholder informasjon i tråd med krav i kommuneloven. Revisors vurdering er dermed at Harstad kommune **nå oppfyller** de krav til eierskapsmelding som fremkommer av kommuneloven § 26-1. Med bakgrunn i dette er revisors *samlede* vurdering om eierskapsmelding at Harstad kommune **til dels har oppfylt** dette kriteriet.

3.1.6 Gjennomgang og revisjon av avtaler og styringsdokumenter

Kommunestyret skal utarbeide, og bør jevnlig revidere, styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 5

Revisors funn

Hva gjelder styringsdokumenter og avtalene som regulerer styringen av selskapet, har vi som utgangspunkt sett på om kommunestyret som eier har utarbeidet og revidert *eierskapsmelding*, og gjennom generalforsamling har vedtatt *selskapsvedtekter* for Grottebadet AS i tråd med regelverk og anbefalinger.

-Eierskapsmelding

Som redegjort for i kapittel 3.1.5, har Harstad kommunes eierskapsmelding for 2013 vært gjeldende i en periode på åtte år, og er ikke blitt revidert i tråd med kommunestyrets vedtak samme år.

- Vedtekter

De første vedtektene for selskapet ble utarbeidet ved stiftelse av selskapet i 24.04.1997. Vedtektene er senest endret i generalforsamlingen 04.06.2012. Eierskapsmelding 2013 (og 2021) angir i kapittel 5.7 at selskapene må gjennomgå vedtektene slik at «*disse er i samsvar med eiers forventninger og eierinteresser.*» Samme eierskapsmelding angir også krav og retningslinjer som medfører behov for revisjon av vedtektene. Eierskapsmelding 2013 hadde anbefalinger om bruk av valgkomite, noe som etter KS-anbefaling nr. 10 bør vedtektsfestes, jf. kapittel 3.1.9 i denne rapporten.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at kommunestyret skal utarbeide styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskapet, som jevnlig bør revideres, **til dels er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at det foreligger både eierskapsmelding og selskapsvedtekter, men at disse i lengre perioder ikke har vært revidert i tråd med anbefalinger og kommunestyrevedtak for årlige eierskapsmelding. Revisor vektlegger også at vedtektene er mangelfulle både i forhold til aksjelovens bestemmelser, og i forhold til anbefalinger og krav i eierskapsmelding.

3.1.7 Eierrepresentant og eiermøter

Det anbefales som hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet.

Jf. KS-anbefaling nr. 7

Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter mellom kommunen og selskapet for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet.

Jf. KS-anbefaling nr. 6

Revisors funn

- Oppnevning av eierrepresentant

Ordfører er Harstad kommunes eierrepresentant i Grottebadet AS. I både Eierskapsmelding 2013 og 2021 kapittel 5 – kommunestyrets strategier for eierstyring – angis *de valgte representantenes roller* i kapittel 5.1. I punkt a. presiseres følgende:

«De valgte representantene skal ivareta kommunens interesser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan. Der hvor ikke annet er bestemt / andre valgt er ordføreren kommunens representant i representantskapet/generalforsamlingen. Der hvor ordføreren er kommunens representant kan denne gjennom fullmakt la seg representere av varaordfører, andre politikere og kommunedirektøren, eller av andre i administrasjonen i forståelse med kommunedirektøren.»

Ordfører har i egenerklæring bekreftet at hun formelt sett er kommunens eierrepresentant.

- Eiermøter

Eierskapsmelding 2013 oppgir ingen krav om eiermøter. Av årsmelding for 2015 (sist forelagte) er det på side 4 vist til at *«Det avvikles eiermøter etter behov, og Harstad kommune v/ordfører utgjør generalforsamlingen i selskapet.»*

Det ble på oppstartsmøte av eierskapskontrollen, fra både daglig leder og styreleder, opplyst at det *ikke* avholdes eiermøter mellom selskap og eier. Daglig leder opplyste samtidig at kommunen ikke setter spesielle *krav/føringer* til selskapets tjenesteinnhold og omfang, med unntak av at det skal tilbys ett visst omfang til bruk for skolesvømming. I egenerklæring fra daglig leder er det imidlertid angitt at det ved behov er direkte dialog med eier, og at han opplever samarbeidet med både styret og eier som svært godt.

Kommunens eierrepresentant har innledningsvis i sin egenerklæring imidlertid vist til at både hun og kommunedirektør er *«til stede i de fleste eiermøtene.»* Det ble også informert om at det ikke er utarbeidet rutiner for rapportering til eierne, men at; *«Slik det er nå tar vi eierstyringsmøter ved behov. Ofte er de initiert av selskapet selv, og ofte skjer det når selskapet har utfordringer. Når det går bra hører man lite.»* Det ble samtidig nevnt at eierdialogen likevel oppleves som god, og at det blir tatt kontakt ved behov. Eierrepresentant opplyste også at det ikke føres referat fra slike møter.

Av protokoller fra styremøte 7. februar 2019, er det vist til sak 7/2019 Eiermøte, der det ble vedtatt at styreleder tok initiativ for å gjennomføre eiermøte med Harstad kommune v/ ordfører og rådmann før påske samme år. Oppgitt bakgrunn var kostnadsbilde og fremtidige utfordringer. Følgende saker var opplyst ønsket tatt opp:

- Indeksregulering bidrag
- Kostnader varmekabler (ref. tidligere melding fra kommunen v/parkeringssetaten)
- Bidrag byutvikling «Havbadet», Grottebadet har hatt en del kostnader med dette
- Utfordringer energikostnader
- Andre forhold

I ny Eierskapsmelding 2021 er det tatt inn eget kapittel 5.14 om eiermøter, der det presiseres at; «*Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet.*» Følgende todelte formål med eierskapsmøtene er angitt:

- Koordinere og avklare eiermessige problemstillinger
- Etablere en løpende styringsdialog med selskapet (representert ved styret/konsernsjef), hvor også viktige og prinsipielle saker kan diskuteres

Det er i eierskapsmeldingen videre opplyst at eiermøtet skal være en møteplass mellom representanter for kommunen som eier, styret og daglig leder – der selskapet orienterer kommunen som eier; «*om løpende utvikling knyttet til strategi, økonomi, investerings- og finansieringsplaner og generelle utviklingstrekk i bransjen.*»

I tillegg er det i eierskapsmelding fra 2021, kapittel 5.3 - Rapportering og utvikling av eierskapsmeldingen – i siste avsnitt vist til at Harstad kommune årlig bør invitere 4-5 av de selskapene de har vesentlig eierandel i, til å presentere sitt selskap for kommunestyret. Øvrige selskaper kommunen har eierinteresser i bør minst én gang i hver fireårsperiode [valgperiode] inviteres til det samme.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at kommunestyret bør oppnevne sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet (generalforsamlingen), er **oppfylt**.

Revisor vurderer videre at kriteriet om at det jevnlig bør gjennomføres eiermøter mellom kommunen og Grottebadet for å bidra til god kunnskap om og dialog med selskapet, **til dels er oppfylt**. Revisor bemerker at Harstad kommune ikke hadde tilsvarende anbefaling som KS om eiermøter i Eierskapsmelding 2013, som var gjeldende frem til 27.05.2021. Det er opplyst at det har vært dialog mellom selskap og eier utenom generalforsamlingen – særlig i perioder med utfordringer for selskapet, uten at disse møtene formelt har vært betegnet som eiermøter. Revisor vektlegger samtidig at det av styreprotokoll for 7. februar 2019 fremkommer vedtak om et styrelederinitiativ til eiermøte før påske 2019, og at eierrepresentant har vist til at slike møter er avholdt, men revisor vurderer samlet sett at det ikke har vært rutiner for *jevnlige* eiermøter, men at disse er blitt avholdt etter behov. Revisor vektlegger opplysninger om at det avholdes eiermøter etter behov, både i egenerklæring fra eierrepresentant og i sist fremlagte årsmelding fra 2015. Revisor bemerker imidlertid at Eierskapsmelding 2021 legger opp til praksis i tråd med anbefalingene.

3.1.8 Generalforsamling og aktiv eierstyring

Bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamling bør tas inn i selskapets vedtekter, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Jf. KS-anbefaling nr. 8

Generalforsamlingen skal *innkalles* av styret, i skriftlig form. Innkalling til generalforsamlingen skal være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist. Innkallingen skal inneholde opplysninger om tid og sted formøtet. Innkallingen skal også inneholde saksliste for de saker som skal behandles av generalforsamlingen.

Jf. aksjeloven § 5-9 (1), § 5-10 (1) – (4)

Ordinær generalforsamling skal holdes innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår. På den ordinære generalforsamlingen skal følgende saker behandles og avgjøres:

1. godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning
2. andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen

Jf. aksjeloven § 5-5 (1) og (2), Vedtektene § 8

Møteleder skal sørge for at det føres *protokoll* for generalforsamlingen. Protokollen skal inneholde fortegnelse over de møtende. Protokollen skal signeres av møteleder og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant de som er til stede.

Jf. aksjeloven § 5-16 (1) – (3)

De valgte representantene skal ivareta kommunens eierinteresser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan.

Jf. Eierskapsmelding 2013

Revisors funn

- Vedtektsfestet innkallingsfrist til generalforsamlingen

Det fremkommer ingen opplysninger om innkallingsfrist til generalforsamlingen i selskapets vedtekter. Gjeldende vedtekter er sist endret i generalforsamlingen 04.06.2012. Styret har i uttalelse oppgitt at de forholder seg til aksjelovens bestemmelser om innkallingsfrist for generalforsamlingen.

- Innkallingen til generalforsamling (2019-2021)

Samtlige innkallinger til generalforsamlingene 2019 til og med 2021, er i skriftlig form. Innkalling til generalforsamlingen 2021, som opprinnelig *skulle* vært avholdt 2. juni, er datert 21. mai og undertegnet styreleder. Innkallingen viser til både tid og sted, og angir også en dagsorden med syv punkter – herunder valg av tre medlemmer til styret for en periode på to år. På grunn av nærmere bestemte omstendigheter ble opprinnelig møtedato flyttet til 23. juni, og ny innkalling er også datert 21. mai (samme dato). Denne angir også tidspunkt, sted og saksliste for generalforsamling, og er undertegnet styreleder. Vedlagt innkallingen var både årsregnskap for 2020 og revisjonsberetning 2020.

For generalforsamlingene 4. juni 2020 og 28. juni 2019 er innkallingen datert henholdsvis 26. mai og 20. juni. Begge angir tidspunkt, sted og saksliste for generalforsamling, og er undertegnet av styreleder. Årsregnskapet var lagt med som vedlegg også i disse innkallingene.

- Avholdelse av generalforsamling (2019-2021)

Generalforsamlingen for 2021 var opprinnelig satt til 2. juni, men ble utsatt til 23.6.2021. Den utsatte generalforsamlingen ble avholdt 23. juni. De ordinære generalforsamlingene for 2019 og 2020 ble avholdt henholdsvis 28. juni og 4. juni. Møtene for 2020 og 2021 ble holdt i Grottebadets møtelokaler, mens møtet for 2019 ble holdt i Harstad kommunes Rådhus, ordførerens kontor. Alle generalforsamlingene er avholdt innen utgangen av første halvår.

Av protokollene for de nevnte generalforsamlingene fremgår det at både årsregnskap, vedtektsfestede saksforhold og lovfestede krav til saker som skal behandles er blitt behandlet i møtene. Herunder er det vedtatt godtgjørelse til både styret og revisor, samt valg av representanter til styret. Årsregnskap med forslag til anvendelse av overskudd for 2018, 2019 og 2020 er også godkjent ifølge protokollene. Imidlertid viser årsregnskapet for 2020 et *negativt* årsresultat på kr 1 086 179, og protokollen burde derfor angitt at generalforsamlingen hadde informert om styrets forslag til dekning av årets underskudd. Revisjonsberetning ble også gjennomgått og kommentert av selskapets revisor.

- Protokoll av generalforsamlingen (2019-2021)

Protokoll fra generalforsamlingen 23. juni 2021 har fortegnelse over de fire som deltok i møtet. Harstad kommune møtte med eierrepresentant (ordfører). I tillegg deltok Grottebadets styreleder, daglig leder og revisor. Det fremkommer også hvem som ble valgt som møteleder og protokollunderskrivere, der eierrepresentant var en av sistnevnte. Protokollen er underskrevet av alle de tre valgte. Protokollen viser at alle saker på sakslisten til møtet er behandlet, herunder godkjenning av årsregnskap for 2020, fastsettelse av godtgjørelser til styrets medlemmer og revisor, samt valg av tre styremedlemmer. Styremedlemmene ble valgt for to år hver, men styreleder kun valgt for ett år og som styremedlem for to år.

Protokoll fra generalforsamlingen 4. juni 2020 har fortegnelse over de fire som deltok i møtet. Ordfører møtte som eierrepresentant for Harstad kommune, sammen med Grottebadets styreleder, daglig leder og selskapets revisor. Protokollen anga også valg av møteleder, og hvilke to – herunder eierrepresentant – som i tillegg til møteleder ble valgt til å underskrive protokollen. Protokollen er underskrevet av de tre valgte. Det er angitt at alle saker på sakslisten til møtet ble behandlet, herunder godkjenning av årsregnskap for 2019, fastsettelse av godtgjørelser til styrets medlemmer og revisor, samt valg av tre styremedlemmer, herunder valg av nestleder for ett år. I tillegg var det valg av styreleder for ett år.

Protokoll fra generalforsamlingen 28. juni 2019 har fortegnelse over de fem som deltok i møtet. Ordfører møtte som eierrepresentant for Harstad kommune, sammen med Grottebadets styreleder, daglig leder og selskapets revisor. I tillegg var leder av kontrollutvalget i Harstad kommune til stede. Protokollen angir også at kommunens eierrepresentant ble valgt som møteleder, og hvilke to som i tillegg til møteleder ble valgt til å underskrive protokollen. Protokollen er underskrevet av de nevnte. Protokollen viser at alle saker på sakslisten til møtet ble behandlet, herunder godkjenning av årsregnskap for 2019, fastsettelse av godtgjørelser til styrets medlemmer og revisor, samt valg av tre styremedlemmer, herunder valg av både leder og nestleder for ett år av gangen.

- Eierrepresentants deltakelse på generalforsamlingen (2019-2021)

Det fremgår av protokollene for generalforsamlingene som vist til foran, at Harstad kommunes eierrepresentant (ordfører) deltok på samtlige av de generalforsamlingene vi har gjennomgått.

Revisors vurderinger

Det vises til aksjeloven §§ 5-1 og 5-2 som angir at det er gjennom generalforsamlingen aksjeeierne utøver den øverste myndighet i selskapet, og har rett til å møte, enten selv eller ved fullmektig.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at vedtektene bør angi bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlingen, av hensyn til kommunens/eiernes behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker, **ikke er oppfylt**.

Revisor vurderer at kriteriet om at generalforsamlingen skal *innkalles* av styret i skriftlig form, være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist, skal inneholde opplysninger om tid og sted for møtet, og inneholde saksliste for de saker som skal behandles av generalforsamlingen, er **oppfylt**.

Revisor vurderer at kriteriet om at ordinær generalforsamling skal holdes innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår, **og** behandle og avgjøre saker om; 1) godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning, og 2) andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen, i **stor grad er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at generalforsamlingen er avholdt innen første halvår, og i det alt vesentlige har behandlet de saksforhold som følger av både vedtekter og sentralt lovverk. Revisor anmerker imidlertid at protokoll for generalforsamlingen 2021, i punkt 4 om godkjenning av årsregnskap for 2020 og disponering av årsresultat, viser til at daglig leder hadde lagt frem årsregnskapet, «*herunder styrets forslag til anvendelse av overskudd.*», ikke samsvarer med et negativt årsresultat på nesten 1,1 millioner kroner. Her skulle det vært vist til at styrets forslag til dekning av underskudd var blitt behandlet i generalforsamlingen.

Revisor vurderer at kriteriet om at møteleder skal sørge for at det føres *protokoll* for generalforsamlingen med fortegnelse over de møtende, og signert av møteleder og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant de som er til stede, er **oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at vi er forelagt protokoller for hele undersøkelsesperioden (2019 – 2021), og at alle disse både er underskrevet og inneholder opplysninger i tråd med nevnte krav.

Endelig er revisors vurdering at kriteriet om at de valgte representantene skal ivareta kommunens eierinteresser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan, **til dels er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at ordfører, som kommunens eierrepresentant, har deltatt på samtlige av generalforsamlingene som har vært sett på møtepapirene for (2019-2021). Revisor har også vektlagt aksjelovens bestemmelser om at utøvelse av myndighet i aksjeselskaper skjer gjennom generalforsamlingen, jf. §§ 5-1 og 5-2. At vi har vurdert kriteriet som ikke fullt ut oppfylt har sammenheng med at eierrepresentant ikke har påsett at generalforsamlingen har revisjoner av vedtektene i tråd med både KS-anbefalinger, eierskapsmelding og krav i aksjeloven, jf. kapittel 3.1.3, 3.1.6, 3.1.8, 3.1.9 og 3.1.10.

3.1.9 Styrets sammensetning og kompetanse

Bruk av valgkomité ved valg av styrer i kommunalt eide selskaper bør fastsettes i vedtektene.

Jf. KS-anbefaling nr. 10

Eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet. Habilitetsspørsmål bør vurderes ved valg av styremedlemmer.

Jf. KS-anbefaling nr. 9

Eierorganet skal etterstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret. Kjønnbalansen skal sikres både blant de faste medlemmene til styret og blant varamedlemmene.

Jf. KS-anbefaling nr. 11, kommuneloven § 21-1 og aksjeloven § 20-6 første ledd nr. 2. og 5.

Eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Jf. KS-anbefaling nr.12

Revisors funn

- Vedtektsfestet bruk av valgkomité

Harstad kommunes Eierskapsmelding fra 2013 angir i kapittel 5.5 at «*Det innføres som prinsipp at det alltid velges valgkomité ved valg av styremedlemmer til kommunale selskaper. Om nødvendig foretas endringer i vedtektene.*» I Eierskapsmelding 2021 er det i samme kapittel angitt at «*Det skal velges valgkomité ved valg av styremedlemmer. Om nødvendig foretas endringer i vedtektene.*»

Gjennomgang av Grottebadets vedtekter viser at det ikke foreligger bestemmelser for bruk av valgkomité ved innstilling til valg av styremedlemmer til styret. Vedtektene begrenser imidlertid ikke bruk av valgkomite.

Harstad kommunes eierrepresentant har bekreftet at det ikke er etablert en slik valgkomite. Hun viste imidlertid til Eierskapsmelding 2021 og punkt 5.5 – med sitat fra bestemmelsene som angir krav om valgkomite, jf. innledende avsnitt over samt opplysninger gitt i sitat gitt under. Styreleder har supplert med at det i kommunestyrets møte 27. mai, i forbindelse med vedtak av eierskapsmeldingen, ble bestemt at det skal velges tre personer til en valgkomite. Det blir gjennom kommunens valgkomite avgjort hvem – foruten ordfører – som blir medlemmer av denne komiteen.

- Eiers sikring av styrekompetanse i forhold til selskapets formål og virksomhet

I Eierskapsmelding 2013 omhandler kapittel 2.1 «Eiers krav til profesjonelle styrer i kommunal sektor». Her innledes det med at; «*Det er eiers ansvar å sørge for at styret sammensettes og gis de nødvendige styringsrammene for å utøve sitt virke som et profesjonelt organ. Et profesjonelt styre som kollegium består av personer med egnede personlige egenskaper som utfyller hverandres kompetanse.*» Det blir deretter vist til KS-Eierforum, som påpeker at slike styreverv er personlige verv med hensikt å ivareta selskapets interesser. Det er også vist til at KS-Eierforum har stilt opp lister over krav til kompetanse og egenskaper, og at; «*Det tillegges eier å gi nødvendig opplæring til styremedlemmene.*» Deretter er det oppgitt at ved valg av

styremedlemmer til slike selskaper «*vurderes aktuelle kandidaters kompetanse og egenskaper slik at styrets kompetanse blir så sterk som mulig.*»

Eierskapsmeldingen 2013 har i kapittel 5.5 – Valg av styremedlemmer til kommunale selskaper – kun angitt prinsipp om alltid å velge valgkomite, og om nødvendig foreta endringer i vedtektene. Videre er det i kapittel 5.6 – Obligatorisk opplæring av og informasjon til folkevalgte – angitt at; «*Det bør legges til rette for særskilt opplæring av eierrepresentanter i selskapsorganer.*» Foruten samme formulering, har Eierskapsmelding 2021 supplert med at; «*Kommunen bør som en del av sitt folkevalgprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer.*»

I egenerklæring fra Harstad kommunes eierrepresentant ble det opplyst at det skulle avholdes kurs for politikere om styrerepresentasjon, men ikke om eierstyring. Det ble også opplyst at det ikke er blitt gitt opplæring til styremedlemmer for å sikre kompetanse i forhold til formålet med selskapet, men at dette var noe som var tenkt ivaretatt på den planlagt opplæringen av folkevalgte styremedlemmer generelt. Svaret ble fulgt opp med at formaliserte samtaler om formål osv. kan være nyttige ved start av sitt virke, og at dette er tenkt ivaretatt på den planlagte opplæringen av styremedlemmer generelt – som bør gjennomføres minst en gang for hvert kommunestyres funksjonstid. Eierrepresentant svarte også *nei* på om det er definert kriterier for valg og sammensetning av styret, men at det var foreslått endringer om dette i den nye eierskapsmeldingen. Samtidig ble det opplyst at kompetanse og forholdstall i forhold til valg ofte er styrende, og at hun gjennomførte samtaler med styrets leder, daglig leder om kompetansebehov, kjønnsmessig og partimessig sammensetning

Dagens styre i Grottebadet består av tre representanter fra Harstad kommunestyre, samt to representanter valgt utenfor kommunen. Det er i egenerklæringen fra eierrepresentant vist til at det *ikke* er definert kriterier for valg og sammensetning av styret i selskapet, men at kompetanse og forholdstall¹⁶ ofte er styrende ved valg av styremedlemmer. Senere er det fra eierrepresentant supplert med følgende;

«Fram til nå har ordføreren konsultert både posisjon og opposisjon for å sikre at begge sider i politikken har vært representert i styret. Grottebadet er blant landsdelens mest besøkte aktivitetstilbud, og viktig for reiselivet og handelsvirksomheten i byen. Det har derfor siden etableringen, hvor det også var en stor privat eier inne, vært tradisjon for et stort innslag personer med forretningsmessig kompetanse. Jeg har også hatt samtaler med styreleder og daglig leder, samt leder av kommunens valgkomite i forkant av nyvalg»

Eierskapsmelding 2021 angir i kapittel 5.5 – Valg av styremedlemmer i kommunale selskaper – følgende:

«Valg av styre og styreleder skal skje på bakgrunn av en begrunnet innstilling fra en valgkomite. Generalforsamlingen [...] velger valgkomite for det enkelte selskap, samt valgkomiteens leder. [...] Styret skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets / foretakets egenart og kommunens formål med eierskapet. [...] Det skal utarbeide en instruks for styrets arbeid, herunder rutiner for egevaluering av kompetansesammensetning.»

På forespørsel om det ble gitt begrunnelse ved innstilling til innstilling av medlemmer til styret, svarte eierrepresentant at dette *ikke* er blitt gitt.

¹⁶ Med forholdstall vises det her til partipolitisk sammensetning etter vekt i kommunestyret

- *Vurdering av habilitet ved valg av styremedlemmer*

I Eierskapsmelding 2013 kapittel 2.1 er det vist til at;

«KS-eierforum påpeker at å påta seg et styreverv i et selskap, er et personlig verv. Det betyr at man ikke representerer verken partier, kommuner eller andre særinteresser, men ivaretar bedriftens interesser på best mulig måte sammen med resten av styret og ut fra selskapets formål.»

Kapittel 5.12, om habilitet, angir at; *«Styrene må etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter.»* De nevnte bestemmelsene foran er videreført i Eierskapsmelding 2021.

I egenerklæring fra eierrepresentant ble det på forespørsel om kommunen har etablert slike rutiner for vurdering og håndtering av habilitet i tilknytning til selskapets ledende organer, kun vist til de retningslinjene som er gitt om dette i eierskapsmeldingen.

- *Balansert kjønnsrepresentasjon*

Eierskapsmelding 2013 og 2021 angir begge i kapittel 3.5 at det bør være balansert kjønnsrepresentasjon i styrene uavhengig av organisasjonsform. Det er også vist til aksjelovens bestemmelser om dette. Det fremkommer av tabell 3 i kapittel 1.2.2, at tre styrerepresentanter er menn – herunder nestleder, og to representanter er kvinner – herunder leder. Selskapet har ikke varamedlemmer til styret.

Kommunelovens kapittel 21 om representasjon av begge kjønn i styret i aksjeselskaper, angir i § 21-1 at reglene i aksjelovens (asl.) § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjelder også der kommuner og fylkeskommuner eier minst 2/3 av aksjene. Harstad kommune eier alle aksjene i Grottebadet, og er derfor pålagt å følge reglene i asl. § 20-6, der først ledd nr. 2 angir at; *«Har styret fire eller fem medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst to».*

- *Eiers krav til styrets vurdering av egen kompetanse ut fra eiers formål med selskapet*

I Eierskapsmelding 2013, i kapittel 3.2 «Rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene», ble det ble anbefalt at styret skulle:

- Fastsette instruks for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på klar ansvars- og oppgavefordeling
- Foreta en årlig egevaluering både når det gjaldt kompetanse og arbeid
- Gis jevnlig mulighet for ekstern styreopplæring. Nye styremedlemmer skal gis opplæring om ansvar, oppgaver og rollefordeling
- Gjennomføring av styreseminarer hvor fokus går på roller, ansvar og oppgaver
- Fastsette en årlig plan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring
- Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.

Til disse anbefalingen ble to *tiltak* listet opp:

- Styrene oppfordres til å utarbeide årlige handlingsplaner
- Styrene oppfordres til å foreta egevaluering

De samme anbefalingene er i sin helhet videreført i eierskapsmeldingen fra 2021. I tillegg er det her i kapittel 5.5, i siste setning, angitt at; *«Det skal utarbeides en instruks for styrets arbeid, herunder rutiner for egevaluering av kompetansesammensetningen.»*

- Styrets vurdering av egen kompetanse, og rutiner for sikring av nødvendig kompetanse

I egenerklæring har styret på spørsmål om de har etablert rutiner for sikker nødvendig styrekompetanse i selskapet kun opplyst at dette «*ivaretas via generalforsamlingen ved ordfører.*» Det ble ikke gitt opplysninger om årlige egevalueringer, gjennomførte styreseminarer eller ekstern styreopplæring. Årsmelding vil normalt inneholde styrets årsberetning, men sist forelagt for Grottebadet var for 2015. Fra daglig leder er det opplyst at slike årsmeldinger ikke lenger utarbeides.

Ifølge eierrepresentant er det ikke utarbeidet styreinstruks for Grottebadets styre. I egenerklæringen ble det oppgitt at styremedlemmene ikke er gitt opplæring for å sikre nødvendig kompetanse i forhold til formål med selskapet.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurderinger til de enkelte kriteriene som følger:

Revisor vurderer at kriteriet om at vedtektene bør fastsette bruk av valgkomité ved valg av styrer i kommunalt eide selskaper, **ikke er oppfylt**. Revisor bemerker imidlertid at kommunestyret – i forbindelse med behandlingen av eierskapsmeldingen våren 2021 – har besluttet at det skal opprettes en egen valgkomité bestående av ordfører og to medlemmer til. Hensikten med anbefalingen vil dermed bli ivaretatt om dette følges opp.

Revisor vurderer at kriteriet om at eier gjennom selskapets eierorgan bør sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet, **i stor grad er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at Eierskapsmelding 2013 både har angitt krav til profesjonelle styrer og rutiner for kompetansevurdering av selskapsstyrene. Revisor begrunner også sin vurdering med at det er tenkt gitt folkevalgtopplæring i styrerepresentasjon, noe som vil gjelde tre av de fem medlemmene av dagens styre. Revisor vektlegger samtidig at slik folkevalgtopplæring ikke synes å være gjennomført for det tidsrom som har vært gjenstand for undersøkelse. Eksterne styrerepresentantene er fra næringslivet, og begge har styreverv erfaring fra tidligere. Samtidig vektlegges det at eierrepresentant i egenerklæring har vist til at det frem til nå har vært manglende rutiner for disse forholdene, og at politisk blokkbalanse har vært prioritert ved valg av kommunene egne styrerepresentanter. Revisor bemerker at krav og føringer i Eierskapsmelding 2013 om disse forholdene også er videreført i Eierskapsmelding 2021, og at sistnevnte i tillegg har angitt at innstilling av styremedlemmer skal være begrunnet.

Revisor har ut fra den informasjon som er forelagt og gjennomgått, **ikke** tilstrekkelig grunnlag for å gi noen sikker vurdering av kriteriet om habilitetsspørsmål er vurdert ved valg av styremedlemmer. Vi har ingen opplysninger som skulle tilsi at det skulle gjøres særskilte habilitetsvurderinger.

Revisor vurderer at kriteriet om at eierorganet skal etterstrebe balansert kjønnsbalanse i styret og blant varamedlemmene i styret, er **oppfylt**. Revisor begrunner dette med at kriteriet er oppfylt i tråd med hovedregler i aksjelovens § 20-6 første ledd nr. 2, og i tråd med Harstad kommunes retningslinjer i Eierskapsmelding 2013, som også er videreført i nyeste eierskapsmelding.

Revisor vurderer at kriteriet om at eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet, **og** at styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse, **til dels er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingene med at eier gjennom Eierskapsmelding 2013 har anbefalt styrene å foreta både jevnlig egevalueringer og

opplæring, men vektlegger samtidig at slik rutiner i mindre grad synes være etablert i praksis av styret. Eiers anbefalinger er videreført i ny eierskapsmelding.

3.1.10 Bruk av numeriske vararepresentanter

Det anbefales at det oppnevnes varamedlemmer til styret i selskaper. Ordningen med numeriske varamedlemmer bør benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Jf. KS-anbefaling nr. 14

Revisors funn

Verken av Brønnøysundregistrene, Proff.no, selskapets egne vedtekter eller på selskapets internettside fremkommer det opplysninger om varamedlemmer til styret. Eierrepresentant bekreftet i egenerklæring at det ikke er varamedlemmer til styret, og følgelig heller ingen numeriske varamedlemmer. Styret har informert at det ved etablering av selskapet ble vurdert å ikke være nødvendig med varamedlemmer. I tillegg har styret angitt at fravær i styremøter eller manglende kontinuitet i svært liten grad har vært en problemstilling for Grottebadet AS.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i de foranstående fakta er revisors vurdering at kriteriet om at det bør oppnevnes varamedlemmer, og at disse er numeriske for å sikre kontinuitet og kompetanse til styret, **ikke er oppfylt**. Det bemerkes samtidig at KS-anbefaling fra 2015, og som virket frem til november 2020, ikke hadde eksplisitt anbefaling om varamedlemmer, men at numeriske varamedlemmer var anbefalt dersom det var valgt varamedlemmer til styret. Det vil si at revisors vurdering kun vil gjelde for valg av styre i generalforsamlingen avholdt juni 2021.

3.1.11 Prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv

Eier bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv.

Jf. KS-anbefaling nr. 16

Revisors funn

Både Eierskapsmelding 2013 og 2021 har under kapittel 3 - Generelle forventninger til selskapene – eget underkapittel 3.6 som omhandler «godtgjøring til styremedlemmer og registrering i styrevervregister». Eierskapsmelding 2013 presiserer innledningsvis i kapittelet følgende:

«Kommunen bør i forbindelse med eierskapsmelding gjennomføre en prinsipiell diskusjon om honorarer som grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar. Godtgjørelsen bør reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Dette innebærer at selskaper som opererer i et marked og hvor det er betydelig risiko, bør reflektere ansvaret. Det samme gjelder i forhold til strafferettslig eller økonomisk ansvar. Generelt bør styreleder godtgjøres særskilt i forhold til styremedlemmene.»

Dette er videreført i Eierskapsmelding 2021, selv om ordlyden enkelte steder er marginalt endret.

Begge eierskapsmeldingene angir videre fire *tiltak*, der følgende to er rettet mot godtgjøring:

- Det påses at styrets godtgjørelser og revisors godtgjørelse blir fastsatt på generalforsamlingen i henhold til aksjeloven
- Generalforsamlingen i kommunen selskaper vurderer nøktern godtgjørelse ut fra ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet. Det bør tilstrebes at det ytes faste godtgjørelser til styrets medlemmer

Revisors vurderinger

I KS anbefaling nr. 16 om prinsipiell avklaring av godtgjørelse for styreverv, er det utdypet at kommuner og fylkeskommuner «*i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding bør ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.*» Samme bestemmelser er direkte vist til i Harstad kommunes seneste eierskapsmeldinger fra 2013 og 2021, der det i kapittel 3.6 nettopp er utdypet slike forhold, herunder også vist til to konkrete tiltak for å imøtekomme denne anbefalingen. Begge disse anbefalte tiltakene er etter revisors vurdering etablert praksis hva gjelder Grottebadet AS.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at Harstad kommune som eier bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring til styrets medlemmer, er **oppfylt**.

3.2 Styret

3.2.1 Rutiner for håndtering av mulige habilitetskonflikter

Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i selskaper.

Jf. KS-anbefaling nr. 15

Revisors funn

Eierskapsmelding 2013 for Harstad kommune, angir i kapittel 5.12 at; «*styrene må etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter.*» Dette er videreført i Eierskapsmelding 2021.

Styret har i egenerklæring opplyst at rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter vurderes fra sak til sak. Dersom det er forhold som tilsier mulig inhabilitet til mulige nærstående er det opplyst at styret kobles inn dersom dette anses relevant. Styret angir også at egen habilitet blir vurdert løpende dersom det skulle være forhold som tilsier behov for det. Revisor er ikke forelagt skriftlige rutiner for dette.

Verken ordfører eller kommunedirektør i Harstad kommune sitter i selskapets styre. Dagens ordfører var imidlertid styreleder i Grottebadet inntil hun ble valgt til ordførerstillingen.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i de foranstående fakta er revisors vurdering at kriteriet om at styrene bør etablere faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter, **og** at ordfører og kommunedirektør ikke bør sitte i styret i Grottebadet, er **oppfylt**. Revisor begrunner sin vurdering med opplysninger gitt i egenerklæring fra styret, og at verken ordfører eller kommunedirektør sitter i Grottebadets styre.

3.2.2 Registrering av styreverv

Alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for kommunale foretak og selskaper bør registreres i KS sitt styrevervregister.

Jf. KS-anbefaling nr. 17

Alle som påtar seg styreverv i kommunale selskaper skal registrere vervene i styrevervregisteret.

Harstad kommunes Eierskapsmelding 2013, kap. 5.9

Revisors funn

Det fremkommer under kapittel 5 om «kommunestyrets strategier for eierstyring», i både Eierskapsmelding 2013 og 2021, i kapittel 5.9 «styrevervregisteret», at; «*alle som påtar seg styreverv i kommunale selskaper skal registrere vervene i styrevervregisteret.*»

I egenerklæring fra styret ble det opplyst at det automatisk innhentes opplysninger om den enkelte folkevalgte eller leder i alle kommuner og fylker fra Kommuneregisteret, fra Enhetsregisteret og Foretaksregisteret i Brønnøysund.

Vår gjennomgang av KS styrevervregister mai 2021 viste at Grottebadet AS ikke var oppført under virksomheter som er registrert her. Vi fant også at to av fem medlemmer av styret, samt daglig leder, heller ikke var registrert i registeret, jf. tabellen under. For daglig leder kan det være at han ikke innehar styreverv, uten at vi har undersøkt dette nærmere. Styret har i uttalelse til denne rapporten vist til at manglende registrering i KS-Styrevervregister har sammenheng med at disse personene ikke er folkevalgte eller ledere i kommunen, og følgelig heller ikke er blitt automatisk lagt inn i registeret. Styret viste samtidig til at samtlige styremedlemmer var registrert både i Brønnøysundregisteret og på Proff.no. Tabellen under gir en oppstilling av hvem som var og ikke var registrert i styrevervregisteret når vi undersøkte det.

Tabell 5: Registrerte i KS styrevervregister blant styret og daglig leder i Grottebadet AS

Styremedlemmer og daglig leder		Reg. i KS styrevervregister
Styrets leder	Else Marie Stenhaug	Ja (folkevalgt)
Nestleder	Alf Magnar Hansen	Nei
	Kjetil Bjørkelund	Ja (folkevalgt)
	Øivind Skjevling	Nei
	Kjersti Karijord Smørvik	Ja (folkevalgt)
Daglig leder	Kjetil Christoffersen	Nei

Revisors vurderinger

Som det fremkommer av tabellen foran, er to av fem styremedlemmer (40 %) og daglig leder ikke registrert i KS styrevervregister, noe som ikke er i henhold til KS-anbefaling, og Harstad kommunes krav i eierskapsmeldinger om at alle som påtar seg styreverv i kommunalt eide selskaper skal registrere vervene i styrevervregisteret.

Med bakgrunn i de foranstående er revisors vurdering at kriteriet om at alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for Grottebadet skal registreres i KS styrevervregister, **ikke er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at Harstad kommune i eierskapsmeldingen har satt krav til at *alle* styremedlemmer skal registrere vervene i styrevervregisteret, og at det her ikke er gjort unntak for eksterne styremedlemmer.

3.2.3 Godtgjørelse til styrets medlemmer og revisor, lønn daglig leder

Godtgjørelse til styremedlemmer, varamedlemmer og observatører fastsettes av generalforsamlingen.

Jf. aksjeloven § 6-10

Revisors funn

- Generalforsamlingens fastsettelse av godtgjøring for styreverv og revisor

Protokoller fra generalforsamlingene 2019 til og med 2021 viser at forslag til godtgjørelse til styret for kommende periode og godtgjørelse til revisor, alle ble enstemmig vedtatt. Styrehonorarene ble i forkant av vedtak foreslått regulert med bakgrunn i KPI ¹⁷ Totalindeks fra mai året før til mai inneværende år. De samme generalforsamlingene vedtok at revisor skulle godtgjøres etter regning. Det beløp som er godtgjort til styrets medlemmer og revisor fremkommer av tabell 6 nedenfor.

¹⁷ KPI er forkortelse av konsumprisindeksen, som utarbeides årlig av Statistisk sentralbyrå (SSB).

- Opplysninger om godtgjørelse og lønn i årsregnskapet og generalforsamlingsprotokoller

Tabellen under angir godtgjørelse til styret, lønn for daglig leder og revisjonsgodtgjørelser, som fremkommer av noter til Grottebadets årsregnskaper for 2019-2020 og av protokoller fra generalforsamlingene 2019-2021.

Tabell 6: Styrehonorar, revisjonsgodtgjørelse og lønn daglig leder (2019-2021)

	2021	2020	2019
Styret (samlet)	Ikke opplysninger om	Ikke opplyst	Ikke opplyst
Styrets leder	47 800	46 300	46 100
Styrets nestleder	30 100	29 300	29 100
Styremedlemmer	18 300	17 800	17 700
Pr styremøte *	Ikke opplyst	Ikke opplyst	Ikke opplyst
Daglig leder (pensjon)	Ikke opplysninger om	933 330 (ikke opplyst)	919 269 (ikke opplyst)
Revisjon	Ikke opplysninger om	28 949	21 310
Annen revisorbistand ¹⁸	0	0	0

(Kilder: Årsregnskap, protokoller generalforsamlinger)

Det fremkommer ikke samlet styrehonorar av noteopplysninger til årsregnskapene. Det er heller ingen opplysninger om styrehonorarer i årsregnskapene for 2019-2020. Protokoller fra generalforsamlingene angir imidlertid vedtatte honorarer til styrets leder, nestleder og for andre styremedlemmer. Det er ikke opplysninger som tilsier at det gis honorarer per styremøte, og revisor forutsetter derfor at slike ikke gis. Praksisen er i tilfelle i tråd med eierskapsmeldingens anbefaling om fast styregodtgjørelse. Årsregnskap for 2021 fastsettes ikke før i 2022, og derfor fremkommer det ikke opplysninger om verken lønn til daglig leder eller revisjonshonorar for 2021.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisor vurdering at kriteriet om godtgjørelse til styremedlemmer, varamedlemmer og observatører fastsettes av generalforsamlingen, er **oppfylt**. Revisor bemerker imidlertid at det verken er varamedlemmer til styret eller observatører som omfattes av dette.

¹⁸ Med unntak av årsregnskapet 2017 (årstall ikke med i tabell) er det ikke opplyst om kostnader for annen bistand fra revisor. Revisor har bekreftet at det ikke er levert eller avtalt levert rådgivningstjenester til Grottebadet AS.

3.2.4 Etske retningslinjer for selskapsdriften

Kommunens selskaper bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål. Selskapet kan utarbeide, benytte og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Jf. KS-anbefaling nr. 19

Kommunens selskaper skal utarbeide etiske retningslinjer.

Harstad kommunes Eierskapsmelding 2013 og 2021, kap. 5.10

Revisors funn

Både Eierskapsmelding 2013 og 2021 har under kapittel 5, «Kommunestyrets strategier for eierstyring og forventninger til selskapene» (2013) / «Kommunestyrets strategier for eierstyring» (2021), eget kapittel 5.10 om «Etske retningslinjer». Her er det angitt at «kommunens selskaper skal utarbeide etiske retningslinjer». Som eeneier i Grottebadet har kommunen slik pålagt selskapet å utarbeide etiske retningslinjer.

De samme to eierskapsmeldingene har under kapittel 3, «Generelle forventninger til selskapene», i underkapittel 3.8, «Etske retningslinjer», for begge gitt følgende to *anbefalinger* (revisors understreking):

- Det anbefales at eier påser at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapene.
- Kommunens selskaper er anbefalt å utarbeide etiske retningslinjer for selskapene basert på etiske retningslinjer for Harstad kommune.

Deretter angir begge eierskapsmeldingene to tiltak. Det andre tiltaket er likelydende for begge meldingene, mens første tiltak er forskjellig. *Tiltakene* er som følger (revisors understreking):

- Det påses at kommunenes selskaper har utarbeidet etiske retningslinjer. (2013)
- Kommunens selskaper skal utarbeide etiske retningslinjer. (2021)
- Styrets leder har ansvar for at styremedlemmer og daglig leder undertegner taushetserklæring.

I egenerklæringer har eierrepresentant vist til Eierskapsmelding 2021 hva gjelder krav til etiske retningslinjer. Verken styret eller daglig leder har i sine egenerklæringer gitt opplysninger om slike retningslinjer. Daglig leder har i påfølgende forespørsel om det er utarbeidet etiske retningslinjer for Grottebadet, tilbakemeldt at det *ikke* er fastsatt slike retningslinjer i eget dokument. Han opplyste samtidig at han opplever at både styret og medarbeidere i selskapet ivaretar en etisk standard å være bekjent av.

Revisors vurderinger

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at Grottebadet AS som kommunens selskap – skal utarbeide etiske retningslinjer, og bør utvise en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål gjennom å benytte og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften, **ikke er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med at det i eierskapsmelding fra 2013 både var anbefalt selskapsstyrene å utarbeide og jevnlig revidere etiske retningslinjer, og at det som tiltak var angitt at eier bør påse at kommunens selskaper har utarbeidet slike retningslinjer. Revisor bemerker samtidig at det i eierskapsmelding 2021 er blitt et krav om det *skal* utarbeides slike retningslinjer.

3.2.5 Styrets forvaltnings- og tilsynsansvar

Styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.

Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.

Jf. aksjeloven § 6-12 (3) og § 6-13 (1)

Revisors funn

Revisor har gjennomgått *innkallinger* og *protokoller* fra styremøter avholdt perioden 2019 og frem til sist avholdt styremøte mai 2021. Vi har sett på hvilke saker som har vært oppe på de enkelte møtene. Møtefrekvens de enkelte år kan være indikasjon på utfordringer som har nødvendiggjort økt forvaltnings- og tilsynsansvar fra styrets side, og derfor er antall styremøter for 2017 og 2018 også oppgitt. Styret har i all hovedsak vært fulltallig på alle styrets møter, og daglig leder har deltatt på hvert av de gjennomgåtte styremøtene for 2019 og utover.¹⁹ Daglig leder har også oppgitt å ha deltatt på samtlige styremøter de siste 15 år, noe som også er bekreftet av styret.

Følgende saker av *generell* karakter har normalt vært behandlet på hvert av styremøtene:

- Status / besøkstall / drift Grottebadet (presentert av daglig leder)
- Regnskapsrapporter (gjennomgått og kommentert)

I tillegg har *korona-pandemien* – herunder status, konsekvenser og tiltak som følge av denne – vært gjennomgående på agendaen fra og med andre styremøte 2020 (07. mai). Styremøtet 22. mars 2021 omhandlet bare én sak – tilgang publikum påsken 2021 – der det ble vedtatt å ikke holde åpent for ordinær drift fram til 6. april, og at ny vurdering av åpning ville bli gjort etter påske.

Andre saker som har vært på styrets agenda i perioden har blant annet vært eierskapskontroll (2021), lønn daglig leder (2021, 2020), Havbadet/sak i Harstad Tidende (2020, 2019), henvendelse fra Harstad Svømmeklubb (orienteringssak, 2020), kundeundersøkelse Grottebadet (rapport 2020, 2019), forsikring og pensjon (2020), rapport årlig inspeksjon (2020), årsbudsjett (2020, 2019), pensjonsordning alle ansatte (2020), eiermøte (2019), eventuelt (2019, 2021)

Første halvår 2021 ble det avholdt **fire** styremøter, det seneste 6. mai. Både i 2020 og 2019 er det avholdt **fire** styremøter, to for hvert halvår. I 2018 og 2017 ble det henholdsvis **tre** og **fire** styremøter.

Det er ikke utarbeidet årsmeldinger for perioden 2019 og 2020, og derfor heller ingen årsberetning fra styret. Seneste forelagte årsmelding for Grottebadet AS er for 2015, og gir ulik informasjon om selskap, drift, økonomi med mere. Årsmeldingen har ikke egen del for styrets årsberetning, og har heller ikke underskrifter verken fra styrets medlemmer eller daglig leder.

I *egenerklæring fra styret* fremkommer det at styret har utarbeidet strategidokument for Grottebadet, senest i 2016. Styret har, med henvisning til eierskapsmeldingen, også vist til

¹⁹ Tas forbehold for siste styremøte 16.12.2019 der det mangler protokoll.

Harstad kommunes strategi for eierskapet i Grottebadet. I tillegg er risikovurderinger knyttet til drift og økonomi normalt er tema på styremøtene. Hva gjelder misligheter ble det vist til ekstern revisjon og regnskapsfører, samt interne kontrollrutiner knyttet til oppgjør, signering, fakturakontroll med videre. Styret oppga også at styreleder har jevnlig kontakt med daglig leder mellom og i forkant av styremøtene, og at daglig leder er gitt prokura-fullmakt. Styret opplyste også at det er etablert finansstrategi som ivaretar sikring av låneportefølje, og at det også er en målsetting at Grottebadet skal ha tilstrekkelig egenkapital / cash flow for å ivareta drift, vedlikehold og kunne møte uforutsette hendelser i inntil to år. Eget system for avvikshåndtering (famacweb) er også opplyst etablert. Det ble også oppgitt at perioderegnskap minimum kvartalsvis legges frem til styret i styremøtene.

I *egenerklæring fra daglig leder* er det opplyst at det *ikke* foreligger annen instruks fra styret til daglig leder utover arbeidsavtalen. Det ble videre angitt at oppfølging av daglig leder både skjer i styremøter og i egne møter med styreleder. Ved behov er det også direkte dialog mellom daglig leder og Harstad kommune som eier, og daglig leder opplevde samarbeide med styret og eier som svært godt. Det ble vist til at styret også er involvert og bidrar strategisk og driftsmessig på alle områder der dette er påkrevd og nødvendig/ønsket. Risikovurderinger av virksomheten knyttet til drift, økonomi og misligheter, ble opplyst å være det som fremkommer av regnskapsrapporter, årsregnskap og beretninger avgitt av styret og revisor. I *egenerklæringen* er det også angitt at det ikke skal være tilknytninger mellom nærstående blant selskapets administrasjon, styret og eiere.

Revisors vurderinger

Revisor bemerker at vurderingene er knyttet til saker som er protokollført behandlet av styret, men at revisor ikke har gjort undersøkelser av enkeltsaker knyttet til drift eller som omhandler forvaltningen og tilsyn av selskapet. For styrets tilsynsansvar bemerkes det at vi her også har sett hen til enkelte vurderinger gjort i foranstående kapitler.

Med bakgrunn i det foregående er revisors vurdering at kriteriet om at styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, er **oppfylt**.

Videre er revisors vurdering at kriteriet om at styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig, **til dels er oppfylt**. Revisor begrunner vurderingen med opplysninger gitt i *egenerklæring* fra styret og daglig leder, men vektlegger samtidig at styret ikke har påsett at det er blitt utarbeidet etiske retningslinjer for selskapet, jf. kapittel 3.2.4. Det er heller ikke utarbeidet egen styreinstruks eller instruks for daglig leder utover arbeidsavtalen. Selskapet har de senere år heller ikke utarbeidet årsmelding med årsberetning fra styret.

3.3 Fullmakter, og andre avtalemessige og juridiske forhold.

3.3.1 Fullmakter

- *Signaturfullmakt*²⁰

Av opplysninger om selskapet fra Enhetsregisteret, hentet fra Brønnøysundregistrene 03.05.2021, har to styremedlemmer i fellesskap eller styrets leder alene, signaturrett i selskapet.

- *Daglig leders fullmakter*

Av opplysninger om selskapet fra Enhetsregisteret, hentet fra Brønnøysundregistrene 03.05.2021, har daglig leder alene prokura-fullmakt,²¹ noe som bekreftes i styrets egenerklæring.

3.3.2 Forsikringer

Både daglig leder og styret oppgir i egenerklæring at virksomheten er forsikret gjennom avtaler i diverse selskap på eiendom, ansvar, drift og annet. Det benyttes egen forsikringsmegler som bistår med innhenting av pris og gir råd til selskapet.

Styret har oppgitt at det ikke er etablert styreansvarsforsikring, da dette tidligere er vurdert å ikke være behov for.

I innledninger for noter til årsregnskapet for 2020 er det under overskriften «Pensjonsforpliktelser» oppgitt at; «*Selskapet har pensjonsavtale gjennom en forsikringsavtale. Pensjonsforpliktelser og pensjonsmidler er ikke oppført i regnskapet. Årets betalte premie er bokført i resultatregnskapet.*» I note 1 til samme årsregnskap er det opplyst at pensjonskostnadene de to siste regnskapsårene har vært på kr 410 993 (2020) og kr 425 280 (2019).

3.3.3 Revisor

Enter Revisjon Hålogaland AS er revisor for Grottebadet AS, og har opplyst at det ikke er sendt nummerte brev til virksomheten i deres tid som revisor. Revisor har også informert at de kun har ytt ordinære revisjonstjenester, og verken har levert – eller avtalt å levere – rådgivningstjenester.

Revisor har i e-post til daglig leder tatt opp avtaleverket vedrørende ansvarlig lån til Harstad kommune i forbindelse med at styret behandlet årsregnskapet. Problemstillingen følges opp i 2021 revisjonen, og det vises til følgende tekst:

«Et tema som bør tas tak i er det ansvarlige lånet en har fra Harstad Kommune – kr 21,230 millioner Lånet ble tatt opp i 2001 og vi mener betingelsene var 20 år, rente og avdragsfritt. Har dere avtalen som regulerer forholdet tilgjengelig (finner ikke denne i min dokumentasjon, men kan ligge i «historisk» arkiv)?

Uansett må ny avtale på plass mellom Grottebadet og Kommunen som regulerer låneforholdet videre etter at den opprinnelige avtalen er utløpt og vi anbefaler at dette kommer på plass med det første.»

²⁰ *Signaturfullmakt* angir en ubegrenset rett til å tegne selskapets firma («signatur»), fullmakt til å representere selskapet utad. (Kilde: <https://snl.no/signaturfullmakt>)

²¹ *Prokura*, en vid fullmakt i handelsforhold. Har en næringsdrivende gitt noen prokura, er denne bemyndiget til å handle på fullmaktsgiverens vegne i alt som hører til driften, og til å tegne firmaet. Vedkommende kan dog ikke selge eller pantsette fast eiendom, skip eller fly uten særlig fullmakt. (Kilde: <https://snl.no/prokura>)

Nærmere redegjørelse for dette er angitt i kapittel 3.4.2, der daglig har gitt tilbakemelding om låneforholdet og selskapets revisors anmerkninger til dette. Det er der også redegjort om nevnte forhold, fra vår regnskapsrevisor som reviderer Harstad kommune.

Revisor har avgitt revisjonsberetning for årsregnskapet 2020 som normalberetning uten forbehold, presiseringer eller vesentlig usikkerhet om fortsatt drift.

3.3.4 Juridiske forhold

I egenerklæring fra *styret* ble det opplyst at selskapet er underlagt reglene om offentlige anskaffelser, og offentlighetslovens bestemmelser følges i den grad det er relevant. Daglig leder viste i sin egenerklæring til at anskaffelsesregelverket gjelder, da selskapet er heleid av kommunen, men opplyste samtidig at det i liten grad er anskaffelser over terskelverdi for utlysning. Anskaffelser er i all hovedsak knyttet til innkjøp til videresalg, drift og vedlikehold.

I egenerklæring fra daglig leder er det også informert om at selskapet verken hadde tvister for domstolene, eller pågående konflikter med samarbeidspartnere og/eller ansatte. Det har imidlertid tidligere vært gitt innspill og varslet pålegg fra ulike tilsynsorganer, men at alle slike har blitt fulgt opp slik at det ved avgitt erklæring ikke forelå «åpne/uavklarte» forhold. I styrets egenerklæring er det opplyst at styret ikke er kjent med at det skal være begått irregulære eller straffbare forhold relatert til virksomheten.

I egenerklæringen har daglig leder i tillegg opplyst at selskapet kun har fast ansatte, fordelt på hel og deltid. Som følge av koronapandemien har Grottebadet måtte permittere ansatte i enkelte perioder. Selskapet har ingen bonusordninger. Regnskap er satt bort til ekstern regnskapsfører, og juridisk bistand blir innhentet ved behov.

3.4 Økonomiske forhold og fremtidsutsikter

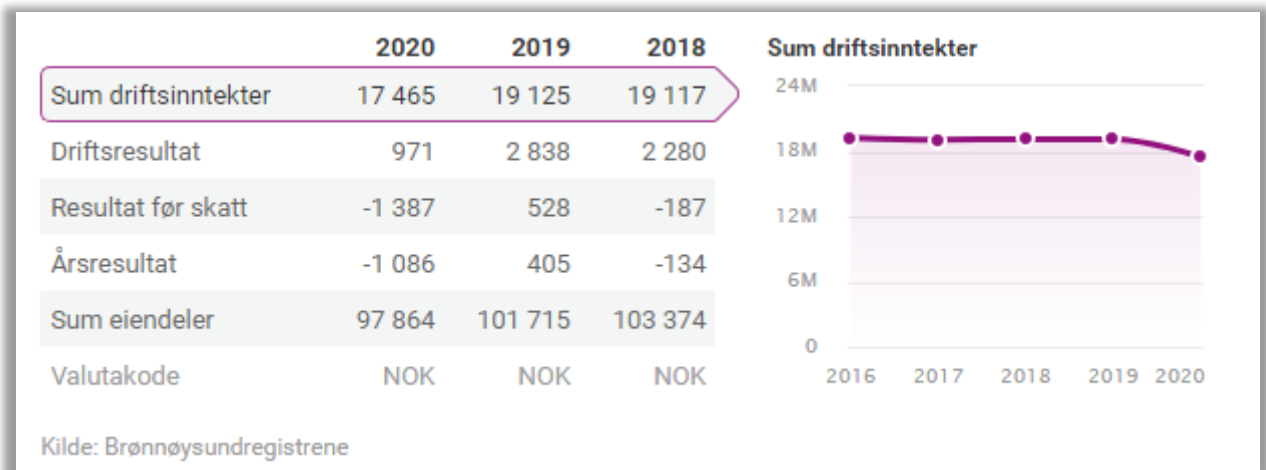
3.4.1 Økonomiske nøkkeltall for Grottebadet AS

I tillegg til de økonomiske nøkkeltall som ble presentert innledningsvis i kapittel 1.2.2 (tabell 4), gir vi i neste to figurer og påfølgende tabell andre sentrale økonomiske nøkkeltall ²² for Grottebadet AS, for henholdsvis perioden 2016-2020 og 2019-2020. I tillegg til *likviditetsgrad* (likviditetsgrad 1), *lønnsomhet* (totalkapitalrentabilitet i %) og *soliditet* (egenkapitalandel i %) – som er angitt i figur 2 – så fremkommer det av figur 1 og tabell 7 også andre sentrale økonomiske forholdstall. Begrepene likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet er nærmere redegjort for i vedlegg 1 til rapporten.

Årsregnskap for 2020 ble godkjent på generalforsamlingen 23.06.2021. Det fremgår her at Grottebadet AS i 2020 hadde et negativt årsresultat på kr 1 086 179, som ble dekket gjennom «overføring annen egenkapital». Balanseført annen egenkapital var etter dette – per 31.12.2020 – kr 168 382, mens sum egenkapital ved samme tidspunkt var på kr 15 208 382 (15,5 % av totalkapitalen). Det betyr at selskapet har betydelig gjeldsgrad. Gjelden er imidlertid i all hovedsak klassifisert som langsiktig, vel 80 millioner av totalt 82,66 millioner

Som det fremkommer av figur 1 nedenfor, har senere års regnskapstall vist relativt stabile driftsinntekter på i overkant av kr 19 millioner, med unntak av 2020 der driftsinntektene var redusert til i underkant av kr 17.5 millioner. Årsresultatet har, med unntak av et mindre underskudd for 2018 og et større underskudd på nesten kr 1.1 millioner for 2020, vært positivt i perioden 2015-2020. De negative tallene for regnskapsåret 2020 skyldes overveiende nedstenging av Grottebadet grunnet koronapandemien.

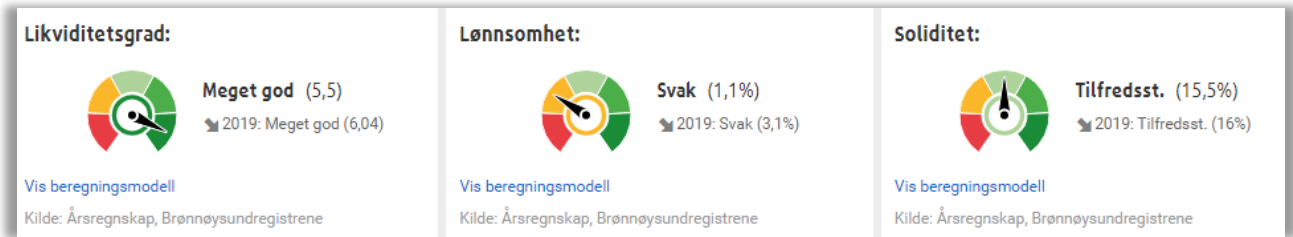
Figur 1: Regnskapstall (2018-2020) og utvikling i driftsinntekter (2016-2020)

(Kilde: Proff.no)

²² Figurerer og tabell med økonomiske nøkkeltall for Grottebadet AS i kap. 3.4.1 er hentet 13.08.2021 fra www.proff.no, som igjen viser til Brønnøysundregistrene som kilde for sine tall.

Figur 2: Likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet – Grottebadet AS (2019-2020)

(Kilde: Proff.no)

Tabell 7: Økonomiske nøkkeltall Grottebadet AS (2016-2020)

Beløp i hele 1000

	2020	2019	2018	2017	2016
Totalrentabilitet i %	1,1	3,1	2,4	2,9	3,1
Resultat av driften i %	5,6	14,8	11,9	14,6	15,6
Egenkapitalens rentabilitet før skatt i %	-8,8	3,3	-1,2	1,8	3,1
Likviditetsgrad	5,5	6,04	6,62	6,26	7,06
Egenkapitalandel i %	15,5	16	15,4	15,1	14,6
Gjeldsgrad	5,4	5,2	5,5	5,6	5,8

Kilde: Årsregnskap, Brønnøysundregistrene

(Hovedkilde: Proff.no)

3.4.2 Offentlige tilskudd og økonomiske anliggender mellom Grottebadet og Harstad kommune

Av Grottebadets årsregnskap for 2020 fremkommer det av noteopplysninger (note 7) om gjeld til kredittinstitusjoner og pantstillelser følgende opplysninger:

Utklipp 2: Note 7 til Årsregnskapet 2020 – Grottebadet AS

Note 7 - Gjeld til kredittinstitusjoner og pantstillelser			
Gjeld	I år	I fjor	Forfall e 5 år
Lån Komunalbanken	55 728 180	57 851 140	45 113 380
Lån Harstad Kommune	21 230 000	21 230 000	21 230 000
Lån Harstad Kommune	2 808 000	2 912 000	1 768 000
Sum Gjeld	79 766 180	81 993 140	68 111 380
Pantsatte eiendeler:			
Eiendom	82 565 403	83 512 051	
Inventar, maskiner, utstyr	248 000	235 651	
Sum Eiendeler	82 813 403	83 747 702	

Noteopplysningene angir at selskapet har betydelige låneforpliktelse og tilhørende pantstillelser, der sistnevnte i all hovedsak er knyttet til selskapets eiendom. Låneforpliktelse overfor Harstad kommune var ved utgangen av 2020 på totalt kr 24,038 millioner, hvorav kr 21,2 millioner var avdragsfritt, men opplyst å forfalle i sin helhet etter fem år. Som vist til i

kapittel 3.3.3 har selskapets regnskapsrevisor, Enter Revisjon Hålogaland, stilt spørsmål til selskapet hva gjelder låneavtale med kommunen og tilhørende betingelser.

Av Harstad kommunes seneste eierskapsmelding for 2021 fremkommer det under opplysninger om Grottebadet (s. 27) at kommunen gir tilskudd, kjøper tjenester og har stilt garantier som følger:

Utklipp 3: Tilskudd og årlige tjenestekjøp fra Harstad kommune

Årlig tilskudd:

- Kapitaltilskudd kr 1.400.000,- (ingen avtale og vedtas av kommunestyret hvert år)

Årlig tjenestekjøp 2021 (skolesvømming):

- Leie av konkurransebaseng nto kr 1.000.000,- (langsiktig avtale)
- Leie av tilfluktsrom nto kr 500.000,- (langsiktig avtale)
- Skolesvømming nto kr 3.389.290,- (2020)
- Garantiansvar: K-09/126 kr. 55 728 180,- per 31.12.2020 (utløper jan 2047).

Daglig leder har i egenerklæring opplyst at i forbindelse med økonomiske bidrag fra Harstad kommune, har kommunen satt føringer knyttet til et visst antall timer skolesvømming og til bruk av tilfluktsrom. Det ble også informert om at det ikke forelå uoppgjorte skatte- eller merverdiavgiftskrav, utover skattetrekk som enda ikke hadde forfalt.

Som nevnt i kapittel 3.3.3, ble det av Grottebadets revisor opplyst om et større ansvarlig lån fra Harstad kommune, der uklarheter knyttet til lånebetingelsene var tatt opp med daglig leder.

På forespørsel til daglig leder om nevnte låneavtalen er reforhandlet eller på annen måte videreført, og i tilfelle for hvor mange år og til hvilke betingelser ble det fra han opplyst at; «*er disse [forholdene tatt opp av revisor] tatt opp i styret og kommentert i generalforsamlingen. Vi har til hensikt å gjennomføre møte med kommunen v/John Rørnes (evt. rådmann/ordfører) for å se på mulige løsninger på dette.*» Daglig leder nevnte videre at siden kommunen nå er eneeier i selskapet; «*er vel dette å anse som en sak som må finnes en praktisk og god løsning på som f.eks. å konvertere gjeld til aksje/egenkapital. Dette har vi og hatt en dialog med revisor om.*» Hva gjelder den opprinnelige låneavtalen mente daglig leder denne måtte finnes i kommunens arkiver, men at denne i sin tid ble inngått med det som het Harstad Fjellhall AS – før selskapet ble innfusjonert i dagens Grottebadet AS.²³ Fra Harstad kommunes regnskapsrevisor²⁴ er det på forespørsel om dette lånet, opplyst at Grottebadets revisor i 2019 hadde vært i kontakt med Harstad kommune for å avstemme et avvik i balanseført skyldig gjeldspost i selskapet på kr 24 350 000, med en tilhørende fordring overfor selskapet på kr 16 350 000 i Harstad kommunes regnskap. Avviket på kr 8 millioner ble etter dette rettet opp ved å øke fordringen overfor Grottebadet tilsvarende. Det er videre angitt at Grottebadet betaler avdragene, og at der er enighet mellom partene om hva beløpet skal være.

²³ Opplysninger fra daglig leder gitt i epost 26.08.2021

²⁴ KomRev NORD IKS

3.4.3 Koronapandemi

På oppstartsmøtet til eierskapskontrollen ble det vist til at Grottebadet måtte stenge ned driften 12. mars 2020 og frem til sommeren. På sommeren ble det åpnet for besøkende, men senere på året måtte de stenge ned igjen. Også 2021 har gitt tilsvarende utfordringer. Nedstengingen har blitt utnyttet til nødvendig vedlikehold, noe som har medført reduserte billettinntekter og økte vedlikeholdskostnader.

I egenerklæring fra daglig leder trekkes den pågående korona-pandemien spesielt frem som en driftsmessig utfordring både nå og fremover. Nedstengingen har medført permitteringer av ansatte. Senere har daglig leder opplyst at pandemien også har bidratt til merarbeid relatert til hygiene, og gitt mindre inntekter grunnet lavere antall besøkende enn i et normalår. Antall besøkende ble oppgitt per 23. mai for årene 2019-2021, der kun førstnevnte kan regnes som normalår:

- 2021: 26 841
- 2020: 32 432
- 2019: 58 040

Antall besøkende per mai 2021 har dermed vært mer enn halvert i forhold til et vanlig driftsår. Det fremgår ellers av note 4 til årsregnskapet 2020, opplysninger om koronapandemiens innvirkning på styrets vurdering av fortsatt drift i selskapet. Noteopplysningen er tatt inn i neste kapittel.

3.4.4 Fortsatt drift

Etter regnskapsloven § 5-3a skal styret gi uttalelse om den økonomiske forutsetningen for om fortsatt drift i selskapet er til stede.

I styrets egenerklæring er det angitt at det er etablert finansstrategi som ivaretar sikring av låneportefølje. Det ble også oppgitt målsetning om at selskapet skal ha en tilstrekkelig egenkapital/kontantstrøm til å ivareta drift, vedlikehold og forutsette og uforutsette hendelser i inntil to år.

Daglig leder fremhever i egenerklæring tilstrekkelig driftskapital og etterspørsel etter selskapets tjenester som faktorer spesielt viktig for forutsetningen om fortsatt drift. Koronasituasjonen ble av daglig leder trukket frem som en faktor som kan påvirke selskapets økonomi negativt også fremover.

Det fremkommer av Grottebadets årsregnskap 2020 at selskapets årsresultat var negativt, og utgjorde kr -1 066 179 mot et positivt årsresultat på kr 404 540 året før. Selskapets egenkapital er dermed svekket med over én million kroner siste år. I note 4 til årsregnskapet, om selskapskapital, er det blant annet vist til følgende om fortsatt drift:

Utklipp 4: Note 4 – Selskapskapital (årsregnskapet 2020, Grottebadet AS)

Koronautbrudd - hendelse etter balansedagen og fortsatt drift

Selskapets virksomhet er i 2020 påvirket av koronasituasjonen som følge av betydelig reduksjon i omsetningstall.

For å møte effekter man allerede er oppmerksom på, har selskapet blant annet:

- Permittert ansatte

- Utnyttet de nasjonale støtteordningene, både i form av utsatte betalinger og søknad om kompensasjon.

Situasjonen rundt koronaviruset er i seg selv fortsatt uoversiktlig, både med tanke på varighet, effekter og tiltak. Det er derfor ikke mulig på nåværende tidspunkt å gi noe godt estimat på de økonomiske konsekvensene på sikt.

Basert på en helhetsvurdering vurderer imidlertid styret i samsvar med regnskapslovens §3-3 selskapet å være i en posisjon hvor regnskapet avlegges under forutsetning om fortsatt drift.

Noteopplysningene angir den store usikkerheten som er knyttet til koronapandemien, men at styret ut fra en helhetsvurdering anser forutsetningen om fortsatt drift i selskapet å være oppfylt. Årsregnskapet for 2020 ble godkjent i generalforsamlingen 23.06.2021.

Det fremkommer ingen anmerkninger i revisjonsberetning for årsregnskapet 2020. Årsregnskapet angir etter regnskapsrevisors mening derfor ett rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling ved utgangen av regnskapsåret.

4 OPPSUMMERING OG SAMLET KONKLUSJON

Harstad kommunestyre har vedtatt rutiner for eierstyring og eierutøvelse. Disse er i hovedsak fremsatt i *Eierskapsmelding 2013* og *Eierskapsmelding 2021*, vedtatt av kommunestyret henholdsvis 25. april 2013, i sak 39/2013, og 27. mai 2021, i sak 79/2021. Eierskapskontrollen har i hovedsak vært innrettet mot perioden 2019 til og med avholdt generalforsamling i Grottebadet AS - juni 2021. Vi har derfor tatt utgangspunkt i eierskapsmeldingen fra 2013 ved vurderingen av kommunens eierutøvelse. Der det har vært naturlig har vi også sett hen til kommunens nyeste eierskapsmelding, og vi har bemerket i våre vurderinger der kommunen med sin nyeste eierskapsmelding oppfylder kriterier som er brukt i denne eierskapskontrollen. En eierskapsmelding angir overordnede strategier for eierstyring og forventninger til selskaper kommunen har eierinteresser i. For Grottebadet AS er det i tillegg vist til kommunens forvaltning av eierskapet gjennom aktiv deltakelse på generalforsamling og eiermøter. Begge eierskapsmeldingene oppfylder minimumskrav til innhold som fremkommer av ny kommunelov § 26-1, selv om lovbestemmelsen ikke var gjeldene da Eierskapsmelding 2013 ble vedtatt. Det har imidlertid vært én valgperiode (2015-2019) der det ikke har vært utarbeidet eierskapsmelding, noe som verken samsvarer med KS-anbefalinger eller kommunestyrets eget tidligere vedtak.

Oppsummeringen av revisors vurderinger presenteres for henholdsvis kapittel 3.1 og 3.2. Under hver av disse har vi sammenstilt hvilke kriterier som er vurdert henholdsvis; oppfylt, i stor grad oppfylt, til dels oppfylt og ikke oppfylt.

Oppsummering av vurderinger av kriterier under kapittel 3.1 «eierstyring»

Etter revisors vurdering har Harstad kommune som eier av Grottebadet AS oppfylt de gjennomgåtte kriteriene knyttet til eierstyring i følgende grad:

Harstad kommune har **oppfylt** følgende kriterier:

- kommunen som eier bør sørge for en selskapsform som er tilpasset virksomhetens formål og oppgaver, behovet for eierstyring, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket
- kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentant i eierorganet (generalforsamlingen)
- generalforsamlingen skal *innkalles* av styret i skriftlig form, være sendt senest en uke før møtet skal holdes, om ikke vedtektene setter en lengre frist, og skal inneholde opplysninger om tid, sted og sakliste for de saker som skal behandles i generalforsamlingen
- møteleder skal sørge for at det føres *protokoll* for generalforsamlingen med fortegnelse over de møtende, og signert av møteleder og minst en annen person valgt av generalforsamlingen blant de som er til stede
- eierorganet skal etterstrebe balansert kjønnsrepresentasjon i styret
- eier bør foreta en prinsipiell avklaring av godtgjøring for styreverv

Harstad kommune har *i stor grad oppfylt* følgende kriterier:

- ordinær generalforsamling skal holdes innen seks måneder etter utgangen av hvert regnskapsår, og behandle og avgjøre saker om; 1) godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning, og 2) andre saker som etter loven eller vedtektene hører under generalforsamlingen
- eier bør gjennom selskapets eierorgan sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskapets formål og virksomhet.

Harstad kommune har *til dels oppfylt* følgende kriterier:

- krav til vedtektene om å angi selskapets foretaksnavn, selskapets virksomhet, aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende, **og** at vedtektene skal ha bestemmelser om anvendelse av overskudd og formuen ved oppløsning
- kommunen minst én gang i valgperioden utarbeider og vedtar eierskapsmelding som inneholder; a) kommunen prinsipper for eierstyring, b) oversikt over selskaper kommunen har eierinteresser i, og c) kommunens formål med sine eierinteresser
- kommunestyret skal utarbeide styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskapet, som jevnlig bør revideres (eierskapsmelding og vedtekter)
- jevnlig bør gjennomføre eiermøter mellom kommunen og Grottebadet AS for å bidra til god kunnskap om og god dialog med selskapet
- valgte eierrepresentanter skal ivareta kommunens eierinteresser gjennom en aktiv deltakelse i selskapets eierorgan
- eier bør anbefale styret jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet, **og** styret bør etablere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse

Harstad kommune har *ikke oppfylt* følgende kriterier:

- for å styrke det kommunale eierskapet anbefales det at kommunestyret får tid til kompetanseutvikling
- vedtektene bør angi bestemmelser om innkallingsfrist til generalforsamlingen, av hensyn til kommunens/eiernes behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker
- bruk av valgkomité ved valg av styre i Grottebadet AS bør fastsettes i vedtektene
- bør oppnevne numeriske varamedlemmer for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret

Revisor har ut fra den informasjon som er forelagt og gjennomgått, *ikke* tilstrekkelig grunnlag for å gi noen sikker vurdering av kriteriet om habilitetsspørsmål er vurdert ved valg av styremedlemmer.

Oppsummering av vurderinger av kriterier under kapittel 3.2 «styret»

Etter revisors vurdering har styret i Grottebadet AS oppfylt de gjennomgåtte kriteriene knyttet til styret i følgende grad:

Styret har *oppfylt* følgende kriterier:

- styret bør ha etablert faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter, **og** ordfører og kommunedirektør bør ikke sitte i styret i Grottebadet AS

- godtgjørelse til styremedlemmer og varamedlemmer fastsettes på generalforsamlingen
- styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll

Styret har *til dels oppfylt* følgende kriterium:

- styret skal føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig

Styret har *ikke oppfylt* følgende kriterier:

- alle som påtar seg styreverv og som sitter i ledelsen for Grottebadet AS skal registreres i KS sitt styrevervregister
- kommunens selskaper som Grottebadet AS – gjennom å utarbeide, benytte og jevnlig revidere etiske retningslinjer for selskapsdriften – bør ha en aktiv og bevisst holdning til etiske spørsmål

Basert på rapportens gjengivelse av funn i kapittel 3.1 og 3.2 – herunder også de beskrivelser som er gjengitt i kapittel 1.2, 3.3 og 3.4 – og de vurderinger som er gjengitt foran, er **revisors konklusjon på de to problemstillingene følgende:**

Harstad kommune har vedtatt prinsipper og rutiner for eierstyring. Kommunestyret har i forbindelse med behandlingen av Eierskapsmelding 2013 og Eierskapsmelding 2021 vedtatt henholdsvis at; «*Eierskapsmeldingen skal legges til grunn i utøvelse av eierskap*», og «*Eierskapsmeldingen med strategier for de enkelte selskap og foretak skal legges til grunn for utøvelse av kommunens eierskap overfor selskapene.*» Våre funn og vurderinger viser at de prinsipper for eierstyring som fremkommer av eierskapsmelding 2013 bare delvis er blitt etterlevd i praksis. **Revisors konklusjon på problemstilling 1 er at *Harstad kommune til dels fører kontroll med sine eierinteresser i Grottebadet AS***

Et lite mindretall av kriteriene i denne eierskapskontrollen utledet fra KS sine anbefalinger, Harstad kommunes egne retningslinjer, Grottebadet AS sine vedtekter, samt aksjelovens bestemmelser - er oppfylt (9) eller i stor grad oppfylt (2). De resterende kriteriene er enten til dels oppfylt (7) eller ikke oppfylt (6). Vi har lagt særlig vekt på manglende revidering av eierskapsmelding og mangelfull opplæring av kommunestyret om eierstyring. Samtidig bemerkes det at Eierskapsmelding 2021 er i tråd med bestemmelsene i kommunelovens § 26-1 om eierstyring og eierskapsmelding. **Revisors konklusjon på problemstilling 2 er at *kommunens eierinteresser til dels utøves i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse***

5 ANBEFALINGER

På bakgrunn av revisors funn, vurderinger og konklusjoner i eierskapskontrollen, anbefaler vi Harstad kommune som eier av Grottebadet AS å vurdere tiltak for å sikre oppfyllelse av samtlige av de krav og anbefalinger som er vurdert av revisor i denne eierskapskontrollen.

6 UTTALELSER

Utkast til rapport om eierskapskontroll skal sendes til den som utøver kommunens eierfunksjon og det aktuelle selskapet. I det følgende har vi i sin helhet satt inn uttalelser fra henholdsvis eierrepresentant for Harstad kommune og fra styret i Grottebadet AS.

6.1 Uttalelse fra eierrepresentant for Harstad kommune

Uttalelsen fra Harstad kommunes eierrepresentant i Grottebadet AS, ordfører Kari-Anne Opsal, var sendt fra kommunedirektør – med ordfører som kopimottaker. Uttalelse, sendt 26.10.2021, var som følger:

UTTALELSE TIL EIERSKAPSKONTROLL - GROTTETBADET AS

Hugo Thode Hansen <Hugo.Hansen@harstad.kommune.no>

tir. 26.10.2021 12:00

Harstad kommune har ingen innvendinger til rapporten som sådan, og er kjent med tilbakemeldingen Grottebadet AS selv har gitt.

Vi vil imidlertid opplyse om følgende:

Det er vedtatt ny eierskapsmelding i 2021. Denne sier blant annet

- «Ved valg av styre til selskaper organisert etter aksjeloven bør det vedtektsfestes bruk av valgkomitè hvor formålet er å sikre sammensetning av styret med kompetanse og i tråd med eiers formål med selskapet. Det er eiers ansvar å sikre et styre med nødvendig kompetanse til å lede selskapet i tråd med eiers formål.» (side 8)
- «Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.» (side 12)
- «Det legges til rette for særskilt opplæring av eierrepresentanter i selskapsorganer. Kommunen bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer.» (Side 59)
- «Det bør jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet. Formålet med møtene er todelt: Eierskapsmelding 2021 Side 60 •
 - Koordinere og avklare eiermessige problemstillinger •
 - Etablere en løpende styringsdialog med selskapet (representert ved styret/konsernsjef), hvor også viktige og prinsipielle saker kan diskuteres.» (side 59/60)

Ovennevnte er tiltak på områder som i rapporten konkluderes med «til dels har oppfylt» og «ikke oppfylt».

Disse er utredet og besluttet uavhengig av eierskapsrevisjonen av Grottebadet AS.

Det kan opplyses om at det før utbruddet av Covid-19 og nedstengingen av samfunnet var innhentet tilbud på og planlagt et eget kurs i styrearbeid for folkevalgte.

Videre vil kommunedirektøren samle ansvaret for eieroppfølging på et sted i kommunens administrasjon. Det vil gi enda bedre oversikt, mulighet for oppfølging og for støtte til ordfører og andre folkevalgte som ivaretar eierskapsfunksjoner på vegne av kommunen.

Mvh

Hugo Thode Hansen
Kommunedirektør
Harstad kommune
Telefon 97789673

6.2 Uttalelse fra styret i Grottebadet AS

Uttalelse fra styret i Grottebadet AS ble sendt til oss fra styreleder 22.10.2021. Faktiske opplysninger fra styret er i hovedsak innarbeidet i de relevante kapitlene i rapporten. Når det gjelder de forhold som er nevnt for kap. 3.1.3/ 3.1.6 «vedtekter» / revisors vurderinger», har vi ikke gjort endringer i rapporten basert på denne tilbakemeldingen. Revisor forholder seg til at gjeldende vedtekter for Grottebadet AS i § 7²⁵ har bestemmelser om at det ikke skal betales utbytte og at et eventuelt overskudd skal tillegges selskapets kapital. Etter revisors vurdering av aksjelovens bestemmelser i § 2-2 andre ledd, er det da også et krav om å vedtektsfeste fordeling av formuen ved en eventuell oppløsning av selskapet. Når det gjelder forhold påpekt for kap. 3.1.6 om valgkomite og kap. 3.1.8 om vedtektsfesting av innkallingsfrist mv., så er det heller ikke for disse gjort endringer i rapporten. For disse forholdene har vi forholdt oss til at kriteriene er vurdert etter anbefalinger fra KS, og fra bestemmelser i Harstad kommunes eierskapsmelding fra 2013, jf. også eierskapsmelding fra 2021. Begge de sistnevnte utfyller minimumsbestemmelsene i aksjelovgivningen. Uttalelsen fra styret er gjengitt i sin helhet, under kopi av epost meldingen den var vedlagt.²⁶

Re: Rapport til uttalelse - eierskapskontroll i Grottebadet AS

Else Marie Stenhaug <else.marie@stenhaug.com>

fre. 22.10.2021 18:45

Vedlagt følger tilbakemelding fra styret og administrasjon i Grottebadet as.

Saken var til behandling i styremøte 14. oktober med følgende tilbakemelding

Håper det går greit at tilbakemeldingen kom idag - det har vært hektiske dager

GOD HELG

Med vennlig hilsen

Else Marie Stenhaug
mobil 99 60 41 90

Vedlegg fra epost på de tre neste sidene:

²⁵ Vedtektene § 7: «Det skal ikke utbetales utbytte. Et eventuelt overskudd tillegges selskapets kapital».

²⁶ Innledende kontaktinformasjon gjeldende revisor/prosjektleder for eierskapskontrollen i vedlagt uttalelse fra styret er tatt ut.

Harstad 22. oktober 2021

Re: Rapport til uttalelse - eierskapskontroll i Grottebadet AS

Styret i Grottebadet AS behandlet utkast til eierskapsmelding i styremøte torsdag 14. oktober 2021.

I den forbindelse ønsker vi å gi tilbakemelding til revisor på enkelte punkt i forvaltingsrapporten som følger:

- **Kap. 1.2 «selskapsinformasjon»**
 - o Vedtak om rentebinding ble gjort av selskapets styre som da vurderte dette til å være en god løsning - sett i lys av forventet utvikling i rentemarkedet. I den forbindelse (og i forkant av dette) var det og en dialog med daværende rådmann vedr. rentesikring for Harstad Fjellhall / Grottebadet AS.
- **Kap. 1.2.2, «tabell 3»**
 - o Styrets nesteleder Alf Magnar Hansen har sitt daglige virke som økonomidirektør i virksomhetene Nordic Management AS/Nordic Gruppen.
- **Kap. 3.1.2 «revisors vurderinger»**
 - o Valg av selskapsform ble gjort før kommunen ble ene-eier (2011). Harstad Kommune har siden etableringen vært største aksjonær i selskapet

- **Kap. 3.1.3 / 3.1.6 «vedtekter / revisors vurderinger»**
 - o Selskapets vedtekter har en bestemmelse om at det ikke er anledning til å utbetale utbytte. Dette var/er en betingelse for å motta spillemidler. Grottebadet AS er skattepliktig og har som målsetting å øke verdiene i selskapet. Vedtekter kan endres på kort varsel, eks. når selskapet ikke lenger trenger å ta hensyn til spillemiddelordningens krav. Eier kan og gjennom et eventuelt salg av hele eller deler av selskapet få realisert verdier. Det er tidligere fremsatt forslag i kommunestyret om å invitere inn eksterne eiere ved salg (*ref. Kap. 3.1.1 hvor det vises til forslag fremsatt i kommunestyret om å invitere inn andre eiere med mål om å redusere kommunens eierandel*). Det bli da etter vårt syn feil å trekke den slutning at selskapet ikke har som formål å skaffe aksjeeiere økonomisk utbytte, selv om dette ikke skjer ved at det utbetales aksjeutbytte. Det hele blir da etter vårt syn en diskusjon om tidspunkt for realisasjon, noe som på ingen måte er i konflikt med å ha et økonomisk mål for Grottebadet AS. Som en følge av dette kommer de krav som framgår av aksjelovens §2-2 ikke til anvendelse.
 - o Frem til fusjonen med Harstad Fjellhall AS, hadde vedtektsfestet økonomisk formål i form av å skape overskudd og utbetale utbytte til eieren i tillegg til utvikling av produktet. Etter fusjonen ble vedtektene tilpasset til kravene til tilskuddsordningen uten at det endret noe annet enn punktet om utbytte.

- **Kap. 3.1.6**
 - o Selskapets vedtekter begrenser ikke Harstad kommunes mulighet til å anvende valgkomite i forbindelse med valg av styremedlemmer til Grottebadet AS.

- **Kap. 3.1.8**
 - o Innkallingsfrist og øvrige bestemmelser om generalforsamling framgår av aksjelovens §5-5. Selskapet forholder seg til aksjelovens krav. Informasjon om generalforsamling mv. sendes og til kommunens kontrollutvalg og kommunens revisor. jfr. Kommunelovens §80.

- **Kap. 3.1.8 «revisors funn/vurderinger»**
 - o Underskrevet protokoll generalforsamling 2020 ettersendt (ref. Egen e-post.)

- **Kap. 3.1.10**
 - o Ved etablering av selskapet ble det gjort en vurdering av om det var hensiktsmessig å oppnevne varamedlemmer, noe som da ikke ble vurdert som nødvendig. Fravær i styremøter eller manglende kontinuitet har i svært liten grad vært en problemstilling for Grottebadet AS.

- **Kap. 3.2.2.**
 - o I tab. 5 kommer frem at to i styret ikke er registret i KS styrevervregister. Formålet med KS Styreregister er å ha oversikt over folkevalgte og ledere. Registeret innhenter automatisk opplysninger om roller og verv fra Brønnøysundregistrene. De aktuelle styremedlemmene har ikke noen verv eller posisjoner som folkevalgt. På denne bakgrunn er de ikke automatisk hentet fra Brønnøysundregistret til KS styreregister. Alle styremedlemmer er registret i Brønnøysund og finnes på Proff.no

- **Kap. 3.2.5**
 - o Daglig leder har deltatt på alle styremøter (ref. Tidligere e-post vedr dette)

Med vennlig hilsen
Grottebadet AS

Else Marie Stenhaug
Styreleder

7 REFERANSER

Forskrift om kontrollutvalg og revisjon, FOR-2019-06-17-904

KS (2020): *KS Folkevlgtprogram 2019-2023. Anbefalinger om eierskap, selskapsledelse og kontroll.* Kommunesektorenes Organisasjon.

KS (2015): *Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.* Kommunesektorenes Organisasjon.

Lov om aksjeselskaper (aksjeloven), LOV-1997-06-13-44

Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven), LOV-2018-06-22-83

Norges Kommunrevisorforbund - NKRF (2018): *Veileder i selskapskontroll: - med vekt på eierskapskontroll*, fastsatt av styret i NKRF 22.10.2018

Referanser gjeldende Grottebadet AS:

Innkalling til generalforsamling 23.06.2021 (opprinnelig 02.06.) - innkalt 21.05.

Innkalling til generalforsamling 28.05.2020 - innkalt 26.05.

Innkalling til generalforsamling 28.04.2019 - innkalt 28.03.

Innkalling til ekstraordinær generalforsamling 28.02.2019 - innkalt 21.02.

Innkalling til styremøter 2019 – mai 2021

Egenerklæring fra daglig leder i Grottebadet AS (besvart egenerklæringsskjema)

Egenerklæring fra eierrepresentant i Grottebadet AS (besvart egenerklæringsskjema)

Egenerklæring fra styret i Grottebadet AS (besvart egenerklæringsskjema)

Protokoll for generalforsamling 23.06.2021

Protokoll for generalforsamling 28.05.2020

Protokoll for generalforsamling 28.04.2019

Protokoll for ekstraordinær generalforsamling 28.02.2019

Protokoller fra styremøter 2019 – mai 2021

Uttalelse fra kommunedirektør, for eierrepresentant i Grottebadet AS

Uttalelse fra styret i Grottebadet

Vedtekter for Grottebadet AS, revidert 04.06.2012

Økonomiske nøkkeltall for Grottebadet AS, hentet fra: proff.no og brreg.no
(Brønnøysundregistrene)

Årsmelding for 2015

Årsregnskap for 2020

Årsregnskap for 2019

Årsregnskap for 2018

Årsregnskap for 2017

Sentrale politiske vedtak Harstad kommune:

PS 79/2021 *Eierskapsmelding 2021*, vedtatt av kommunestyret i møte 27.05.2021, sak PS 79/2021.

PS 39/2013 *Eierskapsmelding 2013*, vedtatt av kommunestyret i møte 25.04.2013, sak PS 39/2013.

VEDLEGG

Vedlegg 1: Begrepsdefinisjoner – likviditetsgrad, lønnsomhet og soliditet

I kapittel 3.4.1 er det vist til økonomiske nøkkeltall for Grottebadet AS, herunder *likviditetsgrad* (likviditetsgrad 1), *lønnsomhet* (totalkapitalrentabilitet i %) og *soliditet* (egenkapitalandel i %). Tabellen under forklarer og angir beregningsmodell for disse tre begrepene.

Likviditetsgrad	Lønnsomhet	Soliditet
<p>Dette er et mål på hvor mye kortsiktige midler foretaket har i forhold til forpliktelsene selskapet har på samme tidshorison. Kortsiktig gjeld er forpliktelser som forfaller innen ett år, mens omløpsmidler er midler i foretaket som kan likvideres innen ett år</p>	<p><i>Totalkapitalrentabiliteten</i> i et foretak er et mål på avkastningen på selve eiendelene.</p> <p>Et viktig nøkkeltall ved lønnsomhetsberegning. Et rimelig nivå er 10 - 15%, men bør ligge over det selskapet betaler for sine lån.</p>	<p>Hvis sum egenkapital < 100 000,- anses soliditeten uansett for å være svak.</p> <p><i>Egenkapitalandelen</i> viser hvor stor andel av eiendelene som er finansiert med egenkapitalen.</p>
<p><i>Beregningsmodell:</i></p> <p>SOM / SKG = Likviditetsgrad 1</p> <p>SOM: Sum omløpsmidler SKG: Sum kortsiktig gjeld</p>	<p><i>Beregningsmodell:</i></p> <p>$(ORS + FK) * 100 / ((SGE(x-1) + SGE(x)) / 2)$ = Lønnsomhet</p> <p>ORS: Ordinært resultat før skattekostnad FK: Finanskostnader SGE(x-1): Sum gjeld og egenkapital i år(x-1) SGE(x): Sum gjeld og egenkapital i år(x)</p>	<p><i>Beregningsmodell:</i></p> <p>$SEK * 100 / SGE$ = Soliditet</p> <p>SEK: Sum egenkapital SGE: Sum egenkapital og gjeld</p>

(Kilde: proff.no)

Om selskapet og vår forvaltningsrevisjonskompetanse

KomRev NORD IKS utfører helhetlig revisjon av kommuner og fylkeskommuner, kommunale foretak, interkommunale selskaper, offentlige stiftelser, kirkeregnskap og legater. Selskapets eiere og oppdragsgivere er Troms og Finnmark fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, tolv kommuner i Nordland og 28 kommuner i Troms og Finnmark.

Vårt hovedkontor ligger i Harstad, og vi har avdelingskontorer i Tromsø, Narvik, Finnsnes, Bodø, Sortland, Sjøvegan, Leknes og Svolvær.

Vi har 45 medarbeidere som samlet innehar lang erfaring fra og god kunnskap om offentlig sektor og revisjon.

Selskapet er uavhengig i forhold til kommuner, stat, privat næringsliv og andre institusjoner i samfunnet.

Vårt forvaltningsrevisjonsteam består av 14 medarbeidere med høyere utdanning innen ulike fag:

- Rettsvitenskap
- Sosiologi
- Statsvitenskap
- Samfunnsøkonomi
- Økonomi, regnskap og revisjon

KomRev NORD har tidligere gjennomført følgende forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroller i Harstad kommune:

- 2021 – Saksbehandling og internkontroll ved enheten Drift og utbygging
- 2020 – Kvalitet i psykiatritjenesten
- 2020 – Forebyggende arbeid, saksbehandling og internkontroll i barneverntjenesten
- 2019 – Offentlige anskaffelser
- 2017 – Kvalitet i hjemmetjenester til tjenestemottakere med psykisk utviklingshemming
- 2017 – Legemiddelhåndtering og medikamentavvik ved sykehjemmene
- 2015 – Selvkost på avfallstjenester i Hålogaland Ressursselskap
- 2015 – Regeletterlevelse og saksbehandling ved Koordinerende enhet
- 2015 – Kvalitet ved sykehjemmene Slottet og Stangnes
- 2013 – Selvkost på vann- og avløpsområdet

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 44/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

FORENKLET ETTERLEVELSESKONTROLL 2021 – RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalget tar revisors risiko og vesentlighetsvurdering til orientering.

Saken gjelder:

Vedlegg til saken:

Saksutredning:

Regnskapsrevisor har i tidligere lov hatt som hovedoppgave å gjennomføre en finansiell revisjon. Finansiell revisjon vil – grovt sagt – si å kontrollere at kommunens årsregnskap ikke inneholder vesentlige feil. Under finansiell revisjon vil regnskapsrevisor hovedsakelig rette revisjonen mot de delene av økonomiforvaltningen som har betydning for årsregnskapet.

I forbindelse med utarbeidelsen av ny kommunelov mente Stortinget – etter forslag fra lovutvalget og departementet – at det også var behov for en bredere kontroll. Regnsrevisors mandat ble derfor utvidet med en «forenklet etterlevelseskontroll». Dette skal være en fast kontroll av de delene av økonomiforvaltningen som ikke nødvendigvis blir kontrollert under den finansielle revisjonen. Kontrollen skal altså være en kontroll av økonomiforvaltningen i *forlengelsen* av den finansielle revisjonen og skal som utgangspunkt rette seg mot de delene av økonomiforvaltningen som revisor ikke har gjennomgått ved sin finansielle revisjon.

Formålet med kontrollen er å bidra til å forebygge og avdekke alvorlige feil og mangler i den sentrale økonomiforvaltningen i kommunen. Dette vil styrke grunnlaget for at kontrollutvalget kan ivareta sitt ansvar for å føre kontroll med at økonomiforvaltningen i kommunen foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak, jf. bestemmelsen i kommunelovens § 23-2, første ledd, bokstav b.

Bestemmelsen om forenklet etterlevelseskontroll har blitt nedfelt i kommunelovens § 24-9 som sier:

«Regnskapsrevisor skal se etter om kommunens eller fylkeskommunens økonomiforvaltning i hovedsak foregår i samsvar med bestemmelser og vedtak.

Revisor skal basere oppgaven på en risiko- og vesentlighetsvurdering, som skal legges fram for kontrollutvalget. Revisor skal innhente tilstrekkelig informasjon til å vurdere om det foreligger brudd på lover, forskrifter eller vedtak, der bruddet er av vesentlig betydning for økonomiforvaltningen.

Revisor skal senest 30. juni avgi en skriftlig uttalelse til kontrollutvalget, med kopi til kommunedirektøren, om resultatet av kontrollen.»

Som det fremgår av bestemmelsen innebærer oppgaven at revisor skal se etter om kommunens økonomiforvaltning «i hovedsak» foregår i samsvar med lover og forskrifter og vedtak. For det første må dette forstås slik at kontrollen rettes mot sentrale deler av økonomiforvaltningen, det vil si hvor feil og mangler vil kunne få vesentlige økonomiske konsekvenser, eller ha stor betydning for tilliten til kommunens økonomiforvaltning. For det andre må dette forstås slik at kontrollen som utgangspunkt rettes mot etterlevelsen av grunnleggende og overordnede krav til økonomiforvaltningen.

Utvidelsen av revisors oppgave må ses på bakgrunn av begrensede økonomiske rammer, og kontrollen skal derfor være forenklet og skal kunne utføres ved hjelp av enkle kontrollhandlinger. Det er ikke et krav om at revisor skal kunne bekrefte at økonomiforvaltningen *uten unntak* foregår i samsvar med lover og forskrifter mv. Det kreves derfor ikke at revisor skal foreta kontroll av alle detaljer på et område eller i en sak.

Et naturlig utgangspunkt for å kunne uttale seg om økonomiforvaltningen i hovedsak etterlever bestemmelser og vedtak, vil kunne være at revisor ser på om kommunen har systemer for å overholde sentrale lovbestemte krav og kommunens egne reglementer og vedtak, og om systemene følges. Eksempelvis kan dette gjelde om selvkostprinsippet overholdes, at anskaffelser bygger på konkurranse, likebehandling og åpenhet, at finansforvaltningen foregår i samsvar med kommunens finansreglement, og at det ikke foreligger vesentlig finansiell risiko i kommunens finansforvaltning. Andre områder som har vært nevnt er tilskudd private barnehager, tilskuddsforvaltning og kontraktsoppfølging.

Som nevnt i loven skal kontrollen basere seg på en «risiko- og vesentlighetsvurdering». I dette ligger det en vurdering opp mot de sentrale områdene innenfor kommunens økonomiforvaltning, og kontrollen må rettes mot områder der risikoen for vesentlige feil og mangler er størst. Hvilke kontrollhandlinger som skal utføres og hvor langt kontrollhandlingene skal gå for å avdekke eventuell manglende etterlevelse, må bygge på risiko- og vesentlighetsvurderingen og det som ellers vil følge av god kommunal revisjonsskikk.

Verken loven eller revisjonsforskriften regulerer nærmere i detalj hvordan revisor skal utføre sitt arbeid under kontrollen. Det vil derfor være opp til god kommunal revisjonsskikk å definere de nærmere avgrensningene av innholdet i revisors plikter. Det samme gjelder avklaringer av hvor grensen mellom etterlevelsesrevisjon og forvaltningsrevisjon skal gå.

Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) og Den norske Revisorforening (DnR) har i denne sammenheng utarbeidet forslag til en standard «God kommunal revisjonsskikk RSK 101 for

forenklet etterlevelseskontroll med økonomiforvaltningen». Det anbefales fra revisjonskomiteen i NKRF at regnskapsrevisor bruker standarden så langt som mulig for utførelsen av kontrollen for året 2019.

Begrepet «vesentlig betydning for økonomiforvaltningen» er omtalt i forslaget til standard RSK 101. I standarden er vesentlighet definert ut fra to betraktninger:

- Kvantitativ vesentlighet; beløpsstørrelse relatert til kommunen eller enkeltinnbyggere eller en gruppe innbyggere
- Kvalitativ vesentlighet; manglende etterlevelse av bestemmelser og vedtak som ikke nødvendigvis har vesentlig beløpsmessig betydning. Slike mangler kan likevel ha vesentlig betydning for økonomiforvaltningen på grunn av f.eks. potensielt omdømmetap og samsfunnsmessig aktualitet.

Et eksempel på kvantitativ vesentlighet kan være beregning av selvkost. Feil i beregningene vil neppe være vesentlig for regnskapet, men for abonnentene kan det være vesentlig. Kvalitativ vesentlighet med potensielt omdømmetap og samsfunnsmessig aktualitet kan være ved manglende etterlevelse av offentlige anskaffelser. Hvis kommunen ikke følger kravene til konkurranse og kjøper tjenester til en høyere sum enn de kunne fått med tilbud blir det ikke feil i regnskapet, men hvis dette blir kjent, vil det sannsynligvis bli et omdømmetap, tap av tillit fra andre leverandører og kommer dette i media, vil det også få samsfunnsmessig aktualitet. Samsfunnsmessig aktualitet kan også være områder kommunestyret er spesielt opptatt av, og det kan være manglende etterlevelse av vedtak på det området.

Revisor legger fram sin risiko- og vesentlighetsvurdering for kontrollutvalget i forkant av gjennomføringen av kontrollen

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 45/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT – FORVALTNING, DRIFT OG VEDLIKEHOLD AV KOMMUNALE BYGG

Innstilling til v e d t a k:

Saken fremmes med åpen innstilling.

Saken gjelder:

Drøfting og bestilling av forvaltningsrevisjonsprosjekt

Vedlegg til saken:

Forslag til bestillingsskjema (forvaltningsrevisjon)

Saksutredning:

Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg er oppført på fjerdeplass i plan for forvaltningsrevisjon, vedtatt av kommunestyret 5.11.2020 i sak 20/192.

Bakgrunnen for prosjektet fremkommer i beslutningsgrunnlaget for plan for forvaltningsrevisjons av 22.9.2020, utarbeidet av NORCE på oppdrag fra K-Sekretariatet IKS:

«Revisjonen har gitt innspill om at et aktuelt tema innenfor de tekniske tjenestene med tanke på forvaltningsrevisjon kommende planperiode er kommunens systemer for *vedlikehold av kommunal eiendom*. Bakgrunnen for innspillet er at dette temaet ikke tidligere har vært gjenstand for forvaltningsrevisjon, samtidig som forvaltningsområdet er av vesentlig betydning for kommunens evne til formuesforvaltning, gitt at kommunen besitter en betydelig bygningsmasse. Kontrollutvalget har også prioritert dette området høyt i forbindelse med sine innspill til dette beslutningsgrunnlaget; forvaltning, drift og vedlikehold prioriteres på tredjeplass av de tolv tematiske innspillene utvalget har gitt (jf. sak 15/20). På bakgrunn av at kommunens bygg representerer store verdier og dermed også utgjør risiko for verditap for kommunen dersom man får en standardreduksjon som følge av for eksempel mangelfullt vedlikehold, anbefaler vi

kontrollutvalget å prioritere bestilling av forvaltningsrevisjon rettet mot **forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg**. En forvaltningsrevisjon innenfor dette området vil kunne bidra til å rette fokus mot de verdier kommunens bygg utgjør, og at kortsiktige innsparinger på vedlikehold (herunder renhold) kan medføre høyere kostnader på lang sikt.»

Driftsutgiftene til forvaltning, drift og vedlikehold er i utgangspunktet ikke lett tilgjengelige størrelser. Det vises for så vidt til NORCEs utredning:

«På bakgrunn av at kommunens netto driftsutgifter til de tekniske tjenestene og bygg- og eiendomsforvaltning til dels inngår i andre tjenesteområders netto driftsutgifter, eksempelvis driftsutgifter til kommunale formålsbygg innenfor barnehage, grunnskole og helse og omsorg, presenteres ikke KOSTRA-indikatorer for de tekniske tjenesteområdene her. I tillegg til utgifter til samferdsel, drift og vedlikehold av eiendom kan de tekniske tjenestene sies å inkludere selvkosttjenester som vann, avløp og renovasjon (VAR-området), fysisk planlegging, byggesaksbehandling og brann- og ulykkesvern (herunder feiertjenester). Samlet sett utgjør ikke de tekniske tjenestene en veldig stor andel av de totale netto driftsutgiftene i kommunen.⁽²¹⁾

(21)I 2019 utgjorde utgifter til samferdsel 1,9 %, brann- og ulykkesvern 1,8 % og plan, byggesak og miljø 1 % av Harstad kommunes samlede netto driftsutgifter. Utgifter til bygg- og eiendomsforvaltning inngår i stor grad i andre tjenesteområders netto driftsutgifter, og selvkosttjenestene (VAR og feiing) skal i prinsippet ikke innebære netto driftsutgifter for kommunen.»

Sekretariatet finner, med utgangspunkt i opplysninger gitt i NORCEs utredning, det riktig å opplyse at KomRev **NORD har** foretatt en forvaltningsrevisjon vedrørende forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg etter bestilling fra kontrollutvalget. Men rapporten er fra 2008, hvilket er gammelt i denne sammenhengen. Det gjengis fra saksframlegget til kontrollutvalget:

«Av rapporten fremgår at Bygg- og eiendomsenheten opplyser at den kommunale bygningsmassen er i relativt bra stand, med unntak av rådhusene og Seljestad ungdomsskole som er i svært dårlig stand. Det synes noe uklart hvorvidt Harstad ungdomsskole beskrives i dårlig teknisk forfatning, eller om den bare er gammel, uhensiktsmessig og har dårlig innemiljø, jfr. rapportens pkt. 6.1.2 siste avsnitt under overskriften "Virksomhetsplaner". Sama sykehjem opplyses å være i dårlig stand.

Det totale vedlikeholdsetterslepet opplyses å være på 300-400 millioner kroner.

Deler av kommunens bygningsmasse er relativt ny. Dette gjelder både en del skoler, barnehager og sykehjem. Den nyere bygningsmassen har lite vedlikeholdsbehov.

Midlene til forvaltning, drift og vedlikehold for nybyggene opplyses å ha vært tilstrekkelige de siste tre til fem årene. Etter nedskjæringer på vedlikeholdsmidler i 2007 er det utarbeidet nøkkeltall som viser at kommunen for så vidt gjelder skoler, barnehager og leiligheter ligger "rimelig langt" under den normen for midler til vedlikehold som anbefales i HolteProsjekt.

Forvaltningsrevisjonens rapport konkluderer med at kommunens systemer for planlegging og styring av forvaltning, drift og vedlikehold ikke er tilfredsstillende. Det påpekes i denne forbindelse at det mangler helhetlige tilstandsanalyser og beregning av

livssyklus-kostnader/årskostnader til forvaltning, drift og vedlikehold. Systemene for innrapportering og planlegging av vedlikeholdsaktiviteter omfatter ikke alle FDV-områdene. Det mangler en helhetlig plan for vedlikehold av bygningsmassen på lang sikt.»

En aktuell innfallsvinkel for forvaltningsrevisjon av eiendomsforvaltningen i Harstad kommune vil, etter sekretariatets vurdering, være å undersøke hvorvidt kommunen har et tilfredsstillende system for planlegging og styring av forvaltning, drift og vedlikehold av de bygninger som eies/forvaltes av kommunestyret, og hvorvidt administrasjonen sikrer at de folkevalgte får informasjon om eiendomsforvaltningen som gir et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. På bakgrunn av dette kan, etter sekretariatets følgende to hovedproblemstillinger stilles opp: besvare:

- 1. Har kommunen tilfredsstillende planleggings- og styringssystem for forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen?*
- 2. Sikres det at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag i tilknytning til eiendomsforvaltningen?*

Andre innfallsvinkler og hovedproblemstillinger vil naturligvis også kunne være mulige og kontrollutvalget må drøfte dette i møtet.

Et viktig formål med prosjektet vil være å bevisstgjøre kommunen om at et godt system for vedlikehold og drift av kommunens bygningsmasse vil kunne gi gevinster i forhold til de verdier som eiendomsmassen representerer. Det er etter hvert også tilgjengelig forskningsbasert kunnskap omkring miljøbelastningen ved nybygg i form av blant annet utslipp av miljøgifter og klimagasser knyttet til bygg og anlegg.

K-Sekretariatet har utarbeidet forslag til en bestilling av prosjektet (jf. vedlegg). KomRev NORD vil, etter kontrollutvalgets endelige utforming av bestillingen, utarbeide en overordnet projektskisse basert på denne. Projektskissen oversendes for behandling i kontrollutvalget før oppstart av prosjektet

Harstad, 23.11.2021

Audun Haugan
seniorrådgiver

BESTILLING AV FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT

Bestilling til: KomRev NORD

Arbeidstittel: Forvaltning, drift og vedlikehold av kommunale bygg

Kommune: Harstad kommune

Saksbehandler: Tage Karlsen

Bakgrunnen for prosjektet

Prosjektet er fjerde prosjekt i plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll, vedtatt av kommunestyret 5.11.2020 (sak 10/192)

Formål med prosjektet

Formål med prosjektet vil være å bevisstgjøre kommunen om at et godt system for vedlikehold og drift av kommunens bygningsmasse vil kunne gi gevinster i forhold til de verdier som eiendomsmassen representerer. Drift og vedlikehold kan også ha miljømessige konsekvenser.

Foreløpig forslag til problemstillinger

Hovedproblemstilling:

1. Har kommunen tilfredsstillende planleggings- og styringssystem for forvaltning, drift og vedlikehold av bygningsmassen?
2. Sikres det at de folkevalgte har tilstrekkelig beslutningsgrunnlag i tilknytning til eiendomsforvaltningen?

Utfyllende opplysninger

Vedlegg: Kontrollutvalgssak 45/21

Dato: 23.11.2021

Sign: Tage Karlsen

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 46/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

BESTILLING EIERSKAPSKONTROLL – HARSTAD KULTURHUS AS

Innstilling til vedtak:

Kontrollutvalget bestiller eierskapskontroll Harstad Kulturhus AS i samsvar med bestillingsskjema

Saken gjelder:

Bestilling av eierskapskontroll og eventuelt forvaltningsrevisjon – Harstad Kulturhus AS

Vedlegg til saken:

Bestillingsskjema eierskapskontroll

Saksutredning:

1. BAKGRUNN

Kommunestyret vedtok i møte 5.11.2020 (sak 20/192) forslag til ny plan for eierskapskontroll for perioden 2020-2024, med følgende innhold:

Kommunestyret vedtar følgende plan for eierskapskontroll for perioden 2020 til 2024:

a) Harstad Kulturhus AS

b) Harstad Kulturhus AS

d) Hålogaland Ressurselskap IKS

e) Det fusjonerte kraftselskapet etter Hålogaland Kraft og Nordkraft

I henhold til oversikt fra KomRev NORDs pr, oktober 2021 hadde Harstad kommune på det tidspunktet 1834 timer til rådighet for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll igjen i perioden fram til 31,12.2021. Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor har muntlig estimert tidsforbruk på en ordinær eierskapskontroll til 80-90 timer.

2. AKTUELT SELSKAP

Harstad Kulturhus AS ble stiftet i 1992 og registrert 19.2.1995.

Harstad kommune er eier. Aksjekapital er 1 300 000. Selskapet har 60 ansatte. Daglig leder har vært ansatt i stillingen siden 2019. Selskapet har de siste tre årene (2018 – 2020) hatt årlige driftsinntekter mellom 19,86 og 25,7 millioner kroner. Driftsresultat var i 2018 -331 000,, i 2019 -1 613 000 og i 2020 1 056 000.

Samtlige opplysninger er fra Forvalt.no, som vurderer soliditet som meget god, likviditet som tilfredsstillende og lønnsomhet som god.

3. PROBLEMSTILLINGER

3.1 Bakgrunnen for at selskapet ble satt opp på planen.

Bakgrunnen for at selskapet er foreslått i kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret vedrørende ny plan for eierskapskontroll er selskapets betydning og selskapet som forvalter av betydelige verdier.

3.2 Aktuelle hovedproblemstillinger

Eierskapskontroll

Ved en eierskapskontroll kontrolleres eierskapsrepresentantens utøvelse av eierskapet på kommunestyrets vegne, herunder om de som utøver eierinteressene gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse. Undersøkelsen skal således bidra til å sikre at kommunens eierskap overfor selskapet ivaretas på en måte som legger til rette for at målsetningene med etableringen av selskapet følges opp.

Når kommunen har virksomhet utenfor egen organisasjon, gjelder ikke styringssystemene som normalt gjelder for kommunens virksomhet etter lov om kommuner og fylkeskommuner. Styringen av virksomheten må følge de regler som gjelder for aksjeselskaper.

Styringen som foretas i selskapet av styre og administrerende direktør, kalles selskapsstyring. Som eier av et aksjeselskap skal kommunen ikke involvere seg direkte i selskapsstyringen. Eierstyringen skjer gjennom generalforsamlingen, der aksjeeierne utøver den øverste myndighet i selskapet. Ved bruk av generalforsamlingen som styringskanal kan kommunen, som eier på et overordnet nivå, bestemme hvordan styret skal forvalte selskapet.

For å kunne gjøre vurderinger av Harstad kommunes eierutøvelse i Harstad Kulturhus AS må det utledes vurderingskriterier fra relevant regelverk og da særlig aksjeloven. I tillegg vil «Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll» utarbeidet av KS (kommunesektorens organisasjon) være relevant.

Sekretariatet foreslår at undersøkelsene omfatter en «regulær» eierskapskontroll. Hovedproblemstillingene ved en slik undersøkelse vil da være:

- *Fører Harstad kommune kontroll med sine eierinteresser i Harstad Kulturhus AS?*

- *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, herunder kommunens eierstrategi, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

Forvaltningsrevisjon

Eierskapskontrollen kan også kombineres med en forvaltningsrevisjon av selskapet, dvs. en kontroll av om selskapet overholder relevant regelverk, vedtak og målsettinger, som gjelder for driften.

Det foreligger ikke indikasjoner på at det er behov for gjennomføring av forvaltningsrevisjon, og forvaltningsrevisjon omfattes heller ikke av kontrollutvalgets innstilling til kommunestyret og kommunestyrets vedtak i sak om plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll.

4. OPPSUMMERING

K-Sekretariatet har utarbeidet forslag til en bestilling av en eierskapskontroll og forvaltningsrevisjon, jf. vedlegg. KomRev NORD vil, etter kontrollutvalgets endelige utforming av bestillingen, utarbeide en overordnet prosjektskisse basert på denne – som kontrollutvalget i sin tur skal vurdere før prosjektet igangsettes endelig.

Kontrollutvalget drøfter i møtet hvorvidt forslaget til bestilling ivaretar de forholdene utvalget mener skal undersøkes nærmere, og da særlig om eierskapskontrollen skal kombineres med en forvaltningsrevisjon og eventuelt hvilke forhold som ønskes nærmere kontrollert.

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

BESTILLING AV EIERSKAPSKONTROLL OG FORVALTNINGSREVISJON

Bestilling til: KomRev NORD IKS

Arbeidstittel: Eierskapskontroll rettet mot
Harstad Kulturhus AS

Kommune: Harstad kommune

Bakgrunn for prosjektet

I henhold til kommunestyret vedtak om plan for eierskapskontroll er Harstad Kulturhus AS prioritert på andre plass.

Formål med prosjektet

Formålet med undersøkelsene er å bidra til å sikre at kommunens eierskap overfor selskapet ivaretas på en forsvarlig måte og som legger til rette for at målsetningene med etableringen av selskapet følges opp. Formålet med undersøkelsene er også å kontrollere at selskapet følger reglene for offentlige anskaffelser ved sine innkjøp og derigjennom bidra til å avdekke eventuelle risikoer.

Problemstillinger:

Eierskapskontroll:

- *Har Harstad kommune rutiner for å føre kontroll med sine eierinteresser i Harstad Kulturhus AS?*
- *Utøves kommunens eierinteresser i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse?*

Vedlegg: Kontrollutvalgssak 46/21

Dato: 23.11.2021

Sign: Tage Karlsen

Utvalg: Kontrollutvalget i Harstad kommune	Saksnummer: 47/2021	Møtedato: 30.11.2021	Saksbehandler: Tage Karlsen
---	-------------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

KONTROLLUTVALGETS ÅRSPLAN MED MØTEPLAN FOR 2022

Innstilling til v e d t a k:

Kontrollutvalgets årsplan for 2022 vedtas i samsvar med de synspunkter som er fremsatt og har fått tilslutning under behandlingen i kontrollutvalget.

Vedlegg:

Forslag til årsplan for 2022

Saksutredning:

Det antas å være hensiktsmessig at kontrollutvalget utarbeider en virksomhetsplan for 2022. Foruten de konkrete oppgaver som er pålagt kontrollutvalget gjennom kommunelovens kapittel 23 med tilhørende forskrift, har kontrollutvalget frihet til å bestemme hvilke saker det anser som viktige. Kontrollutvalget bør innta en bevisst holdning med hensyn til på hvilken måte det best kan ivareta sin funksjon som kommunestyrets kontrollorgan.

Møtedatoer for 2022 er foreslått i forslaget til årsplan.

Kontrollutvalget bør vurdere om det skal foretas spesielle prioriteringer i 2022, jfr. pkt. 2.2 i utkastet til årsplan.

Harstad, 23.11.2021

Tage Karlsen
seniorrådgiver

KONTROLLUTVALGET I HARSTAD KOMMUNE

ÅRSPLAN 2022

1. KONTROLLOMRÅDER

Kontrollutvalgets ansvarsområder er beskrevet i kommunelovens kap. 12, kontrollutvalgsforskriften (KUF) og revisjonsforskriften (RF).

KomRev NORD IKS er ansvarlig for det kommunale revisjonsarbeidet. Kontrollutvalgets sekretariatsarbeide utføres av K-Sekretariatet IKS.

2. KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET I 2022

Kontrollutvalget avholder ordinære møter i 2022 på følgende datoer:

8.2., 8.3., 26.4., 31.5., 30.8., 18.10., 29.11.

Kontrollutvalgets leder har anledning til å endre møtedatoene, kansellere møter og innkalle til møter utenom møteplanen ved behov.

2.1 Ordinær virksomhet

Kontrollutvalget skal i løpet av året utføre de oppgaver det er pålagt i henhold til kommuneloven og forskrift for kontrollutvalg, herunder:

1. Påse at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning.
2. Holde seg løpende orientert om revisjonsarbeidet og påse at dette foregår i samsvar med bestemmelser som følger av lov og forskrift, god kommunal revisjonsskikk og utvalgets instruks, eller avtaler med revisor.
3. Avgi uttalelse til årsregnskap for kommunen og kommunale foretak.
4. Følge opp plan for forvaltningsrevisjon
5. Følge opp forvaltningsrevisjonsrapporter
6. Følge opp plan for eierskapskontroll

2.2. Prioriteringer i 2022

3. ÅRSRAPPORT

Kontrollutvalget avgir årsrapport til kommunestyret om utvalgets egen virksomhet.